

ČESKOSLOVENSKÁ
VĚDECKÁ SPOLEČNOST
PRO MYKOLOGII

ČESKÁ MYKOLOGIE

ROČNÍK

36

ČÍSLO

3

ACADEMIA/PRAHA

ČERVENEC 1982

ISSN 0009-0476

ČESKÁ MYKOLOGIE

Časopis Čs. vědecké společnosti pro mykologii k šíření znalostí hub po stránce vědecké i praktické

Ročník 36

Číslo 3

Cervenec 1982

Vedoucí redaktor : doc. RNDr. Zdeněk Urban, DrSc.

Redakční rada: RNDr. **Dorota Brillová**, CSc.; RNDr. **Petr Fragner**; MUDr. **Josef Herink**; RNDr. **Věra Holubová**, CSc.; RNDr. **František Kotlaba**, CSc., RNDr. **Vladimír Musilek**, CSc.; doc. RNDr. **Jan Nečásek**, CSc.; ing. **Cyprián Paulech**, CSc.; člen koresp. ČSAV, prof. RNDr. **Vladimír Rypáček**, DrSc.; RNDr. **Miloslav Staněk**, CSc.

Výkonný redaktor: RNDr. **Mirko Svrček**, CSc.

Příspěvky zasílejte na adresu výkonného redaktora: 115 79 Praha 1, Václavské nám. 68, Národní muzeum, telefon 269451–59.

2. sešit vyšel 15. května 1982

OBSAH

S. Sebek: K 60. výročí vzniku Československého klubu mykologického	129
Z. Pouzar: Taxonomické studie o resupinátních houbách I.	141
M. Svrček: Nové nebo méně známé diskomycety XI.	146
P. Lizoň: Mykointoxikácie kališníkom hnedooranžovým — <i>Omphalotus olearius</i> (DC. ex Fr.) Sing. a jeho rozšírenie na Slovensku	154
M. Semerdžieva a A. Wolf: Jaderné poměry terminálních buněk u <i>Agrocybe aegerita</i>	160
P. Fragner a J. Škopek: Výskyt kvasinek v dutině ústní u osob se snímacími zubními náhradami	166
Nové nálezy hub v Československu. 19. <i>Coprinus laanii</i> Kits van Waveren (M. Svrček)	173
P. Lizoň: Igor Fábry (1900–1982) in memoriam	175
A. Příhoda: K stému výročí narození prof. PhDr. Jaroslava Smoláka, DrSc.	177
Významná výročí členů Čs. vědecké společnosti pro mykologii při ČSAV v r. 1982 (S. Sebek)	179
Zpráva o činnosti Československé vědecké společnosti pro mykologii při ČSAV v roce 1981 (S. Sebek)	181
A. Černý a V. Antonín: Třetí mykologické dny na Moravě v r. 1981	184
J. Kubička: VIII. kongres evropských mykologů, Bologna, 23.–29. IX. 1981	188
Referáty o literatuře: V. V. Filippov, L. N. Andrejev, N. V. Bazilinskaja, Fitopatogennyye griby roda <i>Verticillium</i> (A. Příhoda, str. 191); V. I. Bilaj a E. Z. Koval, Rost gríbov na uglevodorodach nefti (O. Fassatiiová, str. 191); C. T. Ingold, The biology of <i>Mucor</i> and its allies (J. Rod, str. 145); E. Punithalingam, Studies on <i>Sphaeropsidales</i> in culture. III. (V. Holubová-Jechová, str. 165); Mycotoxins (P. Lizoň, str. 192).	
Erratum	192
Přílohy: černobílé tabule:	
XI.–XIV. <i>Agrocybe aegerita</i> (Brig. ex Fr.) Sing.	

ČESKÁ MYKOLOGIE

ČASOPIS ČESKOSLOVENSKÉ VĚDECKÉ SPOLEČNOSTI PRO MYKOLOGII
ROČNÍK 36 1982 SEŠIT 3

K 60. výročí vzniku Československého klubu mykologického

Zum 60. Entstehungstag des Tschechoslowakischen Mykologischen Klubs
(1922–1939)

Svatopluk Šebek

Probuzení českého společenského živlu ve druhé polovině 19. století bylo impulsem i českým přírodovědcům k jejich spolkovému konstituování. Z této iniciativy vznikl v Čechách jako naše nejstarší organizace např. Klub přírodovědecký v Praze (1865–1866, znovu založen v r. 1869) a Přírodovědecký klub v Plzni (1877, znovu založen v r. 1899) (Mandlerová, 1973), na Moravě pak Klub přírodovědecký v Prostějově (založ. r. 1898) a Klub přírodovědecký v Brně (1905) a Přírodovědecká společnost v Moravské Ostravě (založena v r. 1907) (Hrabětová-Uhrová, 1967). Byly to vesměs oborově smíšené společnosti, vzniklé na regionální bázi.

Na přelomu století se objevuje v té době ojedinělý podnět popularizátora mykologie učitele Jana Bezděka k zakládání specializovaných mykologických spolků, který však nebyl tehdy z objektivních příčin realizován (Šebek, 1981b).

Teprve v r. 1914, tj. za dva roky po vzniku České botanické společnosti (v dalším ČBS), byl založen její mykologický odbor, jehož úkolem bylo „koncentrovati české mykology i podporovat českou práci mykologickou a provésti podrobný výzkum české vlasti“ (Preslia 1: 47, 1914) (Novák F. A., 1962). Jeho činnost se však nemohla vzhledem k válečným událostem plně rozvinout, a to ani po vytvoření všeobecně příznivých podmínek po získání státní samostatnosti v r. 1918. V r. 1920 mykologický odbor ČBS zanikl a jeho činnost zčásti převzal tehdy nově založený kryptogamologický odbor Čs. botanické společnosti (v dalším ČBS). K definitivnímu osamostatnění spolkového mykologického života dochází v r. 1920, kdy někdejší předseda mykologického odboru ČBS F. Smotlacha realizuje založením Československé mykologické společnosti (v dalším ČMS) svou dávnou myšlenku na vytvoření samostatného specializovaného spolkového útvaru, jehož základ tvořili většinou praktičtí houbaři (Šebek, 1981a).

Bývalí členové mykologického odboru ČBS, kteří usilovali o vědeckou práci v mykologii, utvořili (patrně v r. 1921) Volné sdružení čs. houbařů (Šebek, 1982), které připravilo v r. 1922 založení Čs. klubu mykologického (v dalším ČKM) jako organizace bezprostředně příčinně související se vznikem Čs. mykologického klubu v r. 1947 a dnešní Československou vědeckou společností pro mykologii při ČSAV (v dalším ČSVSM).

Vzniku, činnosti a vývoji Čs. klubu mykologického jako předchůdci naší Čs. vědecké společnosti pro mykologii při ČSAV jsou u příležitosti letošního šedesátiletého výročí jeho založení věnovány následující řádky.

Ustavující valná hromada Čs. klubu mykologického se konala dne 27. 3. 1922 v Praze; na ní byl zvolen jedenáctičlenný přípravný výbor v čele s pražským odborným lékařem MUDr. Jaroslavem Reichertem¹⁾, který předložil dne 19. 4. 1922 Zemské správě politické v Praze žádost o povolení odborného spolku a návrh stanov ke schválení²⁾. ZSP v Praze sdělila, že na základě zákona ze dne 15. 11. 1867, č. 134 ř. z. o právu spolčovacím nezakazuje utvoření spolku

ČKM v Praze³⁾); stalo se tak výměrem č. 2A-2632 ai. 1922 ze dne 21. 4. 1922 — a toto datum je třeba pokládat za datum vzniku a nabytí právní existence spolku⁴⁾).

V čelo správy spolku byl postaven dvanáctičlenný výbor v následující první sestavě: předsedou byl zvolen městský okresní lékař MUDr. Jaroslav Reichert, místopředsedou prof. Vladislav Vlček, I. jednatelem vrchní komisař Jaroslav Zvára, II. jednatelem odb. učitel František Holík, administrátorem zemský účetní rada Karel Grill⁵⁾, zapisovatelem univ. asistent Karel Cejp, pokladníkem účetní Jan Klasna, členy výboru akad. mal. Bohumil Dvořák, ředitel škol Otakar Reisner, ing. Josef Jeřábek a zemský advokát JUDr. Ladislav Kresl, a revizory účtů Olga Zvěřinová a odb. učitel Stanislav Reiniš⁶⁾. Výbor svolával své schůze měsíčně; podle možnosti se měly čtrnáctidenně konat členské schůze, do jejichž programu byly zařazeny i mykologické přednášky, rozpravy a demonstrace hub⁷⁾. Vrcholným správním orgánem spolku byla řádná valná hromada, svolávaná jednou za správní rok, který začínal 11. říjnem (nejpozději se měla konat v 1. čtvrtletí následujícího roku), popříp. mimořádná valná hromada.

Podle stanov⁸⁾, s nimiž byli členové spolku seznámeni na mimořádné valné hromadě dne 12. 6. 1922⁹⁾, bylo účelem spolku „pěstovati a šířiti vědu mykologickou“ a sice „a) přednáškami, b) pořádáním kursů lidových, vycházek a výstav, c) vydáváním časopisu a publikací odborných, d) podporami peněžitými i jinými, e) pořádáním sjezdů, f) zakládáním vnitřních odborů mimo Prahu.“ Účel ČKM se tedy v podstatě odlišoval od účelu ČMS, vzniklé o dva roky dříve, hlavně v tom, že proklamoval především pěstování a šíření vědy mykologické, zatímco ČMS měla ve svých počátcích program poněkud širší¹⁰⁾.

Členskou základnu tvořili podle bodu III. stanov členové a) čestní, b) zakládající, c) dopisující a d) řádní.

Čestné a dopisující členy volila na návrh výboru valná hromada pro vynikající zásluhy o vědu mykologickou anebo o Klub. Na valné hromadě, konané dne 3. 12. 1930, byl prvním a jediným čestným členem Klubu zvolen prof. dr. Josef Velenovský a dopisujícími členy prof. Oreste Mattiolo z Turína, prof. René Maire z Alžiru a dr. Bruno Hennig z Berlína¹¹⁾. Čestní a dopisující členové byli zbaveni povinnosti platit členský příspěvek.

Zakládající členy přijímal výbor, platili jednou provždy příspěvek, jehož výše byla stanovena mimořádnou valnou hromadou ze dne 12. 6. 1922 na 100 Kč¹²⁾.

Řádné členy přijímal výbor; jako členský příspěvek byla pro ně ustavující valnou hromadou ze dne 27. 3. 1922 ponechána částka 5 Kč, která byla valnou hromadou ze dne 21. 1. 1924 zvýšena na 10 Kč ročně (částka 5 Kč ponechána pro studenty). Od r. 1934 byl členský příspěvek opět jen 5 Kč ročně.

Vývoj členské základny, zejména co se týče řádných členů Klubu, nelze dnes už bohužel sledovat s výjimkou prvního roku jeho činnosti (1922), z něhož se zachoval jmenovitý seznam členů¹³⁾. Podle něj tvořilo členskou základnu 99 většinou v Praze bydlících členů¹⁴⁾, mezi nimiž se setkáváme s řadou významných představitelů naší mykologie dvacátých až třicátých let. Byli to zejména doc. dr. Karel Cejp, akad. mal. Bohumil Dvořák, doc. dr. A. Hilitzer, prof. V. Jedlička, prof. dr. K. Kavina, A. Kašpar, Boh. Klika, dr. J. Oktávec, dr. A. Pilát, dr. J. Podzimek, O. Reisner, Josef Rejsek, ing. V. Sak, J. Stejskal, J. Šimr, dr. R. Vávra, R. Veselý, akad. mal. O. Zejbrlík, J. Zvára, O. Zvěřinová, prof. dr. J. Velenovský a celá řada dalších členů. Ti Klubu věnovali svou energii na úsecích jeho odborné, správní a hospodářské činnosti; jmeno-

Stanovy "Česl. Mykologického klubu" v Praze.

I. Jméno a sídlo spolku.

- Čl. 1. Spolek se nazývá: Československý klub mykologický.
Čl. 2. Sídlem spolku jest Praha, což lze se však mohou konati i mimo Prahu. Klub může mít i odbory v celé republice Československé.
Čl. 3. Jednací řeč československá. Dopisování a ožičení, nečeským, hlavně zahraničními korporacemi může se však diti také jiným jazykem.
Čl. 4. Správní rok se počíná 1. říjnem.

II. Účel spolku.

- Čl. 1. Účelem klubu jest pěstovati a šířiti vědu mykologickou.
Čl. 2. Tehle účelu hledí klub dosáhnouti :
a./ přednáškami;
b./ pořádáním kursů lidových, vycházek a výstav;
c./ vydáváním časopisu s publikací odborných;
d./ podporami peněžitými i jinými;
e./ pořádáním sjezdů;
f./ zakládáním odborů mimo Prahu.

III. Členové.

Členové jsou:

- a./ čestní,
b./ zakládající,
c./ dopisující,
d./ řádní.

Čestné a dopisující členy volí na návrh výboru valná hromada dvou třetinovou většinou všech přítomných bez debaty pro vynikající zásluhy o vědu mykologickou a nebo o klub.

Zakládající a řádné členy přijímá výbor na návrh aspoň jednoho svého člana prostou většinou hlasů přítomných členů výboru.

2. 1. 1916

1. Stanovy Čs. klubu mykologického v Praze (úvodní část) z r. 1922.

vitě zanícený mykolog-amatér, profesí paleontolog, dr. Ladislav Viniklár, dal Klubu k dispozici zejména své vynikající organizační schopnosti. Spolu s dlouholetým předsedou MUDr. J. Reichertem, místopředsedou prof. Vl. Vlčkem a Josefem Maškem, a všemi členy výboru, např. Ing. J. Dyrem (pozdějším profesorem VŠCHT a jejím rektorem), dr. B. Fottem (později profesorem přírodověd. fakulty UK), K. Grillem, F. Holíkem, ing. J. Jeřábkem, dr. M. Jonovou, J. Klasnou, dr. L. Kreslem, ing. Z. Krulišem, St. Reinišem, J. Urbanem a dalšími představovali organizační jádro spolku.

V řadách členů a účastníků akcí ČKM, zejména přednáškových, získávali a rozmnožovali tehdy své mykologické poznatky např. Ing. K. Balabán, R. Beneš, Ing. V. Havlena, MUC. J. Herink, ing. dr. A. Kalandra, prof. dr. J. Klika, V. Melzer, R. Maximovič, R. Veselý a další, kteří se současně podíleli na úspěšné činnosti Klubu spolu s desítkami řadových členů a ostatních spolupracovníků. ČKM sice početně nebyl široce lidovou odbornou organizací, jako tomu bylo např. u ČMS, ale právě pojetí charakteru provádění mykologické práce a úsilí o hlubší poznání hub umožnilo koncentraci sil několika desítek členů v organizaci poněkud jiného charakteru než ČMS.

Činnost Čs. klubu mykologického během jeho sedmnáctiletého trvání můžeme rozdělit zhruba na dvě časová období, z nichž první (1922–1933) je nepochybně naplněno intenzivním rozvojem všech forem činnosti, stanovené účelem spolku.

Největší důraz byl zřejmě (a to v obou obdobích) kladen na činnost přednáškovou, pro níž dal k dispozici svou posluchárnu Botanický ústav Univerzity Karlovy v Praze 2, Na Slupi 433¹⁵⁾. Přednášky Klubu se zde konaly v jarních, letních a podzimních měsících týdně, v zimě (kdy byly věnovány většinou demonstraci preparátů hub z univerzitních sbírek) čtrnáctidenně. Témata přednášek byla zaměřena jednak na systém hub a obeznámení s některými skupinami hub, jednak na dílčí metodickou tematiku potřebnou k mykologickému studiu (např. některé speciální určovací metody, zvl. mikroskopické, reprodukční techniky aj.). Občas byly programy přednášek zpestřovány obecně biologickými tématy nebo tematikou cestopisnou. Samozřejmě součástí přednáškových akcí byly i demonstrace čerstvých exemplářů hub, z nichž pak některé byly vystaveny v informačních skříňkách na pražských trzích. K nejhorlivějším přednášejícím patřili tehdy především prof. dr. J. Velenovský, redaktor B. Klika, dr. K. Cejp, dr. A. Pilát, univerzitní preparátor J. Rejsek aj.

V Botanickém ústavu Karlovy univerzity byla též umístěna klubovní houbarská poradna, kde houby určoval zprvu prof. dr. J. Velenovský, později též dr. K. Cejp¹⁶⁾.

K šíření znalostí hub přispěla i výstava hub ve dnech 21. 12. 1929–31. 1. 1930¹⁷⁾, kterou Klub pořádal spolu s kryptogamologickým odborem ČSBS¹⁸⁾.

Ve své době byl jistě významným i přínos Klubu „jako pokračovatele v práci započaté mykologickým odborem při Čs. Botanické Společnosti“, v němž se „soustřeďuje vědecké bádání o houbové květeně československé“ (Mykologia 7: 81–82, 1930). Činnost Klubu na tomto úseku byla výrazem oboustranné spolupráce mezi erudovanými profesionálními pracovníky a vybranými amatéry z řad ČKM. Profesionální mykologové, většinou monografové určitých skupin hub, tímto způsobem získávali lokalizovaný dokladový materiál pro svá studia a sbírky a poskytovali v mnoha případech amatérům jeho determinaci, amatéři naproti tomu sami přispívali k regionálnímu mykologickému průzkumu, opření o poznatky, které získali spoluprací s ČKM nebo jeho prostřednictvím. V průběhu této spolupráce byl proveden své době a stupni mykologických znalostí odpovídající základní mykologický průzkum řady regionů Čech a Moravy, takže možno říci, že tato práce ČKM podstatně přispěla k organizaci novodobého regionálního mykofloristického výzkumu na solidních základech. Vzhledem k tomu, že by však její hodnocení přesahovalo obsahový rámec tohoto článku, upouštím od jejího podrobného rozboru a ponechávám ho na jinou příležitost.

Bezpochyby největším přínosem ČKM bylo vydávání časopisu *Mykologia*, který začal vycházet v r. 1924 jako měsíčník pro pěstování a šíření znalostí

Přítelům i nepřítelům

v Praze

*Časem pominěná na věčnost, že v úterýjím
pohřbu dne 24. 1. m. byl poctěn hrotem naš vybor:*

*Předseda: MUDr. Jaroslav Reichert, mist. okr. lékař, Praha II
Lazarská 5*

Michalovič: Vě Vlček, profesor, Dvůr. 344

Lechač: Jar. Zvěřina, vrchní komisar, Kustm. 482

Jednatel: Frant. Holík, ceh. učitel, Žitkov, Přemyslova 1

Administrátor: Kar. Gryll, um. učitel, Dubenec, Dvůr. 263

Zapřisoval: Kar. Cyp, um. asistent, Nov. Věže, Přemyslova 1

Dokladník: Jan Klatna, učitel fy. Hyjka v Jar. Praha 8, Karlov nám. 26

Boh. Dvořák, akord. malir, K. Věštrady, Břevnov 17

O. Reisser, ved. mist. škol, Linc. 587

Josef Trávník, učitel, Praha II, Chotkova 607

MUDr. Lest. Krest, umyš. ochotník, Praha II, Běloh. 471

Ed. Krutý, učitel, Praha 8, Píseč. 70

Revisor účet: O. Zvěřina, ceh. ved. škol, Praha II, Letohradská 22

S. Kruš, ceh. učitel, Dubenec, Boharická 335

Za Čs. klub mykologický v Praze

dne 25. dubna 1922

MUDr. J. Reichert,
1. předseda

2. Sdělení o volbě prvního výboru Čs. klubu mykologického v Praze z r. 1922 (obě reprodukce fotoarchiv ČSVSM).

hub po stránce vědecké i praktické nákladem tiskového odboru ČKM. Jeho hlavním redaktorem byl po celou dobu jeho osmileté existence prof. dr. Josef Velenovský¹⁹⁾, skutečnými redaktory však byli dr. A. Pilát a dr. K. Cejp.

Podle slov redakčního úvodníku, datovaného 1. 1. 1924, dostalo se tak mykologům, sdruženým v Klubu přírodovědeckém a Klubu mykologickém v Pra-

ze, dlouho postrádaného časopisu, „kde by svá pozorování a nové nálezy uveřejňovali, čímž (roz. bez něhož, pozn. autora) nezřídka velmi cenné poznatky přišly nazmar, nebo nedostaly se ve známost mykologům přespolečným“ (Mykologia, 1924). Programem tohoto časopisu bylo uveřejňování původních, orientačních i populárních článků především mykologických, ale i z příbuzných oborů, zejména z biologie rostlin a živočichů, neboť „zjevy biologické z uvedených oborů souvisejí velice často s biologii hub“ (1. c., 1924).

V osmi ročnících, které vyšly v letech 1924–1931, byly tehdy otištěny desítky významných vědeckých prací, cenných mykofloristických příspěvků, metodických článků, referátů, recenzí mykologické literatury a organizačních zpráv, jejichž autory byli kromě řady renomovaných mykologů (jako byl např. E. Baudyš, K. Cejp, K. Kavina, B. Klika, J. Macků, R. Picbauer, A. Pilát, J. Sv. Procházka, J. Velenovský aj.) a specialistů v jiných biologických oborech (např. J. Bělehrádek, V. Káš, A. Klečka, J. Kořínek, K. Malkovský, J. O. Martinovský, J. Obenberger, J. Řetovský, A. Wimmer aj.) i desítky mykologů-amatérů (např. R. Beneš, V. Fremr, A. Kašpar, J. Kučera, K. Kudrna, F. Maloch, V. Melzer, F. Neuwirth, J. Podzimek, O. Reisner, J. Rejsek, F. Skyva, J. Šimr, F. Tyttl, L. Viniklár, V. Vlach, Vl. Vlček, J. Zvára, O. Zvěřinová aj.), jimž časopis *Mykologia* byl nejen solidní publikační tribunou, ale často i kritickou základnou pro výměnu odborných názorů. Hodnotu časopisu zvyšovalo i několik článků významných zahraničních mykologů (např. O. Mattirola, A. Sartoryho, L. Maire a B. Henniga), což samo o sobě bylo novum a tehdejší časopisecké přírodovědecké produkci u nás. S kvalitou obsahu korespondovala i vysoká úroveň barevných²⁰⁾ i černobílých vyobrazení (např. vynikajících kreseb R. Beneše, J. Kučery, K. Kudrny a F. Tyttla) a fotografií (zejména K. Cejpa, K. Kaviny, A. Piláta, J. Rejska a dalších), kvalitně reprodukováných grafickými závody V. a A. Janaty v Novém Bydžově, které časopis *Mykologia* po celou dobu jeho existence tiskly.

Časopis *Mykologia* představuje ve své době vysoce odborně řízený a náročně provedený časopis s vědeckou úrovní, srovnatelnou pouze s kvalitou podobných zahraničních odborných listů, který nejen že důsledně splnil všechny cíle, které si ČKM při svém vzniku vytkl, ale navíc vykonal mnoho i pro sblížení české mykologie se světovým mykologickým fórem dvacátých let²¹⁾. Na tradice čas. *Mykologia* navázal o 16 let později časopis *Česká mykologie* jako orgán obnoveného Čs. mykologického klubu za redakce doc. dr. K. Cejpa, MUDr. J. Herinka, I. Charvát a dr. A. Piláta.

Kromě časopisu *Mykologia* byla v r. 1924 založena edice „Travaux mycologiques tchécoslovaques“, kterou představovaly separátní otisky některých významnějších článků z čas. *Mykologia*, samostatně stránkované a ve zvláštních obálkách. V letech 1924–1930 v ní za redakce prof. dr. J. Velenovského vyšlo následujících 13 prací: č. 1. O. Reisner, České hvězdice (1924); č. 2. K. Kavina, České slizáky (1924); č. 3. J. Klika, O zástupcích rodu *Cudoniella* Sacc. (vodníčka) v Československu (1925); č. 4. B. Klika, *Hydnangium carneum* Wallr. v Čechách (1925); č. 5. K. Cejp, Une nouveau système des genres de la famille *Hydnaceae* (1926); č. 6. J. Velenovský, *Fragmenta mycologica I* (1925); č. 7. O. Mattirola, Che cosa è la „*Synthetospora*“ (1926); č. 8. J. Velenovský, *Fragmenta mycologica II*. (1927); č. 9. J. Velenovský, *Fragmenta mycologica III*. (1927); č. 10. K. Kavina, Příspěvek k biologii a morfologii *Sarcosoma globosum* (Schmidel) Rehm. (1929); č. 11. A. Pilát, Vzácnější bedlovité houby z okolí Plöckensteinského jezera na Sumavě (1930); č. 12. K. Cejp, Příspěvek k *Basidiomycetům* okolí blatenského (1930) a č. 13. A. Pilát, Poznámky k některým druhům rodu *Pleurotus* (1930).

Po devíti letech úspěšné se rozvíjející práce Klubu dochází však náhle v r. 1931 k období stagnace, trvajícímu téměř celé tři roky, kdy se ČKM „vlivem

různých nepříznivých okolností“ odmlčel²²⁾. Příčinou této situace byla zřejmě všeobecná světová hospodářská krize, která v těch letech tísnivě dolehla i na samu podstatu činnosti nepočetného spolku, jehož hospodářským zdrojem byly jen nevysoké členské příspěvky a subvence veřejných úřadů. Nejtěživěji se to projevilo na vydávání náročně vypraveného časopisu *Mykologia*, který se za těchto okolností nepodařilo udržet a který 8. ročníkem (1931) — ke škodě nejen české mykologie — zanikl²³⁾. K stagnaci činnosti přispěl bezpochyby i značně se zhoršující zdravotní stav dr. L. Vinikláře (snad i jeho tehdejší existenční starosti), který byl „spiritus movens“ klubovní činnosti po celou dosavadní dobu jeho trvání.

Úkolu vyvést spolek z této tísnivé situace a obnovit jeho někdejší intenzivní činnost se ujal nový výbor, zvolený na valné hromadě dne 10. 1. 1934, sestávající většinou ze zcela nových funkcionářů. Do jeho čela byl postaven prof. dr. Karel Kavina, místopředsdou se stal dlouholetý člen výboru a zakladatel mykologického odboru ČBS řed. škol v. v. Josef Mašek a I. jednatelem dr. A. Pilát. Funkcí II. jednatele byl pověřen doc. dr. A. Hilitzer, který se do té doby spolkové činnosti v ČKM nezúčastnil, ale jako lichenolog byl aktivním členem kryptogamologického odboru ČSBS a jakousi spojkou mezi těmito dvěma příbuznými organizacemi. Pokladníkem se stává znovu Olga Zvěřinová a zapisovatelem ředitel Rudolf Veselý, který byl do té doby spíše spolupracovníkem ČMS. Z původního výboru byli do nového zvoleni jen A. Kašpar, B. Klika, JUDr. J. Oktávec, JUDr. R. Vávra, dosavadní místopředseda Vl. Vlček a dr. B. Fott, který od r. 1930 zastával funkci pokladníka (oba byli pověřeni funkcí revizora účtů), z nových osob doplnili tento výbor doc. dr. J. Klika (v r. 1935 ještě ing. J. Dyr a J. Urban). Spolek se tehdy také přemístil na své nové působiště do Ústavu zemědělské botaniky Českého vysokého učení technického v Praze - Vinohradech, umístěného tehdy v budově tzv. Groebovy²⁴⁾, kde předseda Klubu dr. Karel Kavina působil jako profesor zemědělské botaniky. V r. 1936 přenesl spolek svou činnost do nově otevřené budovy Vysoké školy zemědělské v Praze-Dejvicích. Škoda, že nedostatek pramenného materiálu nám nedovoluje blíže zhodnotit činnost Klubu pod tímto novým vedením²⁵⁾. Lze jen konstatovat, že se podařilo obnovit v neztenčené míře přednáškovou činnost, která se nyní odbývala v posluchárně botanického ústavu ČVUT; v době od r. 1934–1936 bylo uspořádáno celkem 39 přednášek a demonstrací, k nejpilnějším přednášejícím tehdy patřil J. Dyr, K. Kavina, B. Klika, J. Mašek, A. Pilát a R. Veselý²⁶⁾.

Nové vedení ČKM — jakkoli bylo vedeno dobrou snahou o obnovení a prohloubení činnosti spolku — se bohužel dostalo do jeho čela v době, kdy objektivní příčiny jeho „lethargického spánku trvajícího celé tři roky“ dosud neodezněly²⁷⁾, navíc se tak stalo v době, kdy vzrůstající nebezpečí fašismu ve střední a jižní Evropě vytvářelo ovzduší neklidu, znásobeného obavami z ohrožení existence našeho státu a blížící se národní katastrofy. Je proto pochopitelné, že zájmu o politické a hospodářské otázky, které měly tehdy prvořadý význam, ustoupily tehdy speciální zájmy o spolkovou práci podstatně do pozadí²⁸⁾, což vedlo posléze k rozpadu spolkové činnosti a k zániku spolku. V r. 1938 sice předseda ČKM prof. dr. K. Kavina spolu s jednatelem A. Pilátem oznámili přípisem ze dne 22. 5. 1938, adresovaným policejnímu ředitelství v Praze, že „ČKM ve smyslu výnosu ze dne 19. 3. 1938 trvá na další existenci“, nicméně však brzy na to (přípisem ze dne 18. 8. 1938, podepsaným jednatelem A. Pilátem²⁹⁾), toto stanovisko odvolali a sdělili, že na další existenci ČKM

netrvají. Proto byl ČKM podle čl. II odst. 2 vl. nař. ze dne 31. 3. 1939 č. 97 Sb. z. a nař. vymazán jako zaniklý dnem 30. 6. 1939³⁰⁾.

Tímto aktem sice skončila jedna etapa spolkové organizace naší vědecké mykologie, neskončilo však úsilí řady českých mykologů o to, aby mohli pokračovat v této práci i v období II. světové války, a úsilí, aby si tato práce udržela svůj vědecký charakter. Příležitost k tomu jim poskytla Čs. mykologická společnost, na jejíž půdě se v té době sešli se starými erudovanými členy ČMS (např. dr. L. Riedl, ing. St. Havlena, V. Melzer, R. Veselý, R. Beneš, I. Charvát aj.) někteří přední členové a funkcionáři bývalého ČKM (např. dr. K. Kavina, doc. dr. K. Cejp, dr. A. Pilát aj.), posílení o tehdy nastupující generaci mladších zájemců o studium mykologie (např. V. Vacek, F. Šmarda, Zd. Schaefer, J. Kubička, J. Herink, K. Kult, M. Svrček aj.), a začali zde od r. 1943 rozvíjet svou práci nejprve formou speciálních přednášek o hlubších otázkách mykologie, určených pokročilým mykologům³¹⁾, později v nově ustanoveném poradním výboru ČMS³²⁾.

Nicméně však ani tato přechodná forma jejich existence neuspokojovala ty mykology, kteří usilovali o vědecký charakter mykologické práce, protože se během několika let nepodařilo překonat vzájemné subjektivní střety s tehdejší vedením ČMS a překážky, které se tehdy staly brzdou žádoucího vývoje organizace české mykologie (Příhoda, A., 1976).

Za této situace a za nových politických a společenských podmínek po květnové revoluci v r. 1945 se proto objevily snahy po řešení této situace cestou obnovy zaniklého ČKM znovu v perspektivním světle. K realizaci této myšlenky došlo už v r. 1947, kdy byla činnost býv. ČKM znovu obnovena vznikem nového spolku s názvem „Československý mykologický klub“³³⁾. Českoslovenští mykologové přijali tuto skutečnost s uspokojivým pocitem nové možnosti k vybudování své spolkové organizace na kvalitativně vyšších základech naší nové poválečné společnosti, přihlásili se „ke všem zdravým tradicím české mykologie“ a „převzali odpovědnost za její další pokrok“ (Čes. Mykol., Praha, 1: 1–2, 1947). Důsledné plnění pracovního programu, umožněné stabilizací existence Klubu v nových hospodářských podmínkách, dokázalo, že Čs. mykologický klub je organizací, která má své místo v poválečném vývoji našeho spolkového života a zejména v naší tehdy znovuzačínající mykologii.

To bylo nakonec vzato v úvahu i při nové organizaci spolků ve smyslu zákona č. 69/Sb. ze dne 12. 7. 1951 o dobrovolných organizacích a shromážděních, kdy Čs. mykologický klub byl v r. 1956 v zájmu účinné účasti československého pracujícího lidu na socialistické výstavbě republiky přebudován v dobrovolnou organizaci — Čs. vědeckou společnost pro mykologii³⁴⁾ — a přidružen k Čs. akademii věd jako výběrové sdružení vědeckých a odborných pracovníků v oboru mykologie. Jeho úkolem je zejména „1) podněcování a pěstování vědecké a osvětové práce v oboru mykologie, zejména se zřetelem na potřeby výstavby socialismu a zdraví a výživu lidu, 2) utužování spolupráce vědy s praxí a přenášení nových poznatků vědy do širokých vrstev vědeckých a odborných pracovníků, 3) aktivní činnost jak na úseku mykologie všeobecné a systematické, tak i aplikované a 4) propagace a popularizace výsledků pokrokové vědy“³⁵⁾. Ve spolupráci s akademii věd, vysokými školami, muzeji a ústředními úřady a jinými institucemi našeho kulturně politického a hospodářského života pečuje o zvyšování ideologické a odborné úrovně svých členů a získává je k účasti na řešení důležitých konkrétních úkolů, pořádá pracovní konference, kursy, semináře, výstavy, exkurze a zájezdy, vypisuje sou-

těže a organizuje mykologický výzkum ČSR, vydává vědecký časopis „Česká mykologie“ a spolupracuje s ediční činností ČSAV a jiných institucí.

Vytvořením této situace bylo dovršeno úsilí československých mykologů o vybudování vlastní vědecké organizace, která se ze skrovných začátků před šedesáti lety zformovala ve společnost, jež vzorně reprezentuje českou a slovenskou mykologii nejen na mezinárodním fóru, ale především svým současným zapojením na vybrané úkoly státního plánu základního výzkumu výrazně dokumentuje svoje osobité postavení v rámci naší socialistické vědy a kultury.

Poznámky

1) V zápisu o ustavující valné schůzi Čs. klubu mykologického ze dne 27. 3. 1922 (viz Archiv ČSVSM, f. ČKM, II) 2, Kniha zápisů (1922–1936)) stojí doslova, že „předsedou zůstává nadále p. MUDr. Reichert“ (podtrhl autor tohoto článku), což znovu potvrzuje domněnku o přímé návaznosti ČKM na Volné sdružení čs. houbařů v Praze (Šebek, 1982).

2) SÚA, f. ZÚ (spolk. odd., sign. XI 160/e-3, fasc. 2632/22, č. 509).

3) Archiv hl. m. Prahy, SK IX/469; viz Zákon č. 106, daný dne 15. listopadu 1867 o práve spolčovacím (in Přehled zákoníka říšského vydaný pro království České. Roč. 1867, částka XV, str. 216–221, Praha 1867; obsaženo v Zákoníku říšském, částka LVIII, č. 134, str. 377, vydaném dne 24. 11. 1867).

4) podle § 9 cit. zákona; čítostip výměru a stejnostip stanov převzal následujícího dne v zastoupení MUDr. J. Reicherta prof. Viktor Jedlička (viz pozn. 2).

5) Funkce administrátora, který „obstarává sbírky, potřeby při přednáškách a schůzích, jakož i tisk spolkový“ byla volena patrně jen první dva roky, od valné hromady dne 21. 1. 1926 už obsazována nebyla (Archiv ČSVSM, f. ČKM, II/1; Archiv hl. m. Prahy, SK IX/469).

6) Archiv ČSVSM, f. ČKM, II/2, Kniha zápisů 1922–1936; Archiv hl. m. Prahy, SK IX/469.

7) Ve složení výboru došlo během trvání spolku k některým změnám, jež možno doložit s výjimkou let 1928–1930 a posledních 4 let jeho trvání. Tak např. už na první řádné valné hradě dne 6. 11. 1922 odstoupil z funkce jednatele J. Zvára, na jehož místo byl tehdy zvolen univ. asistent L. Vinikláš, na místo odstoupivšího člena výboru O. Reisnera byl zvolen J. Zvára. Od r. 1931 byla pak zavedena funkce II. jednatele spolku (patrně ve smyslu zástupce I. jednatele, kterým byl tehdy již nemocný dr. L. Vinikláš), kterou až do r. 1933 zastává dr. Karel Cejp. Ke změnám došlo i v osobách pokladníka, kterou po O. Zvěřinové (1927–1930) přejímá v r. 1931 RNC. B. Fott, a zapisovatele, v níž RNC J. Sula nahrazuje v r. 1931 dr. A. Piláta. K drobnějším personálním úpravám dochází i ve složení ostatních členů výboru, jejichž počet, stanovený bodem VI h spolkových stanov, byl ostatně až do r. 1930 překračován.

8) Archiv ČSVSM, f. ČKM, II/1; Archiv hl. m. Prahy, SK IX/469.

9) Archiv ČSVSM, f. ČKM, II/2, Kniha zápisů 1922–1936.

10) V § 5 a 6 svých stanov (SÚA, f. ZÚ/spolk. odd., sign. XI/160/e-3, fasc. 9251/20, č. 378) zdůrazňovala tehdy ČMS nejen pěstování vědecké mykologie a praktického houbařství (tedy práci popularizační), ale i práci v jiných vědních oborech, zvláště těch, které s mykologií úzce souvisejí, a dokonce i vydávání herbářů a sbírek a jejich prodej. U příležitosti 60. výročí vzniku ČMS hodnotí Hlaváček (1981) její účel slovy: „Československá mykologická společnost splnila bezesbýtku svou úlohu organizátora praktické mykologie a zájmové činnosti houbařské a podílela se významnou měrou na amatérském, lidovém průzkumu naší mykoflóry. Organizovat ve stejné míře i vědeckou, teoretickou práci v mykologii však již bylo nad její síly. Bylo proto vždy možno jen uvítat, když se tohoto úkolu podjaly další mykologické organizace specializované na teoretickou vědeckou mykologii“ (l. c.).

11) Návrhy dr. L. Vinikláře z r. 1923 a dr. A. Piláta z r. 1925 na jmenování prof. dr. A. Sartoryho ze Strassburgu, prof. dr. K. Zeunera z Würzburgu a prof. dr. Seb. Killermanna z Regensburgu dopisujícími členy ČKM nebyly zřejmě uskutečněny, protože se jimi potom správní orgány Klubu už více nezabývaly.

12) Podle dochovaného archivního materiálu ČKM nelze dnes zjistit počet a jména jeho zakládajících členů.

¹³⁾ Archiv ČSVSM, f. VSCH, I/1, Seznam členů ČKM (1922).

¹⁴⁾ Členové Klubu se v podstatě rekrutovali z členské základny býv. Volného sdružení čs. houbařů, z níž z 96 členů přešlo v roce 1922 do ČKM 66 členů (při tom odpadla většina univerzitních posluchačů přírodních věd, kteří v těch letech dokončili svá studia a z důvodu nástupu zaměstnání nebo ztráty zájmu se už členy ČKM nestali) a přistoupilo 33 nových zájemců.

¹⁵⁾ Dnes budova kateder botaniky přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy v Praze 2, Benátská 2; posluchárna byla v přízemí (dnes je tato místnost součástí knihovny kateder botaniky PřF UK).

¹⁶⁾ Z množství hub (hlavně sušených) doručených poradně k určení, se jich řada zachovala pro sbírky tehdejšího botanického ústavu KU; rovněž na četných demonstracích, které prováděl hlavně prof. dr. J. Velenovský (později dr. A. Pilát), byla podchycena řada zajímavých nálezů, později publikovaných.

¹⁷⁾ Zmíněná výstava (bohužel jediná po dobu trvání Klubu) se konala původně v budově Českého vysokého učení technického v Praze na Karlově nám., později byla přenesena do velkého sálu býv. městského chudobince na Vyšehradě. Od podobných výstav u nás již před tím pořádaných, se v podstatě lišila svým originálním pojetím, které chtělo podat „pokud možno úplný, soustavný a ucelený obraz české houbové květeny a širší veřejnosti učinit přístupnými ukázky práce českých mykologů-amatérů“ (Mykologia 7: 15–16, 1930). Protože byla pořádána mimo sezónu, byly jako exponáty použity především preparáty prof. dr. J. Velenovského a prof. dr. K. Kaviny a sbírky gasteromycetů, tuberací a morchel B. Kliky a O. Zvěřinové a ukázka žampionových kultur cestovatele A. V. Friče, doplněné originálními malbami (akad. mal. B. Dvořáka a O. Zejbrlíka, F. Tytla aj.) a modely hub (J. Rejska a J. Ruliška) hub. Obrovský zájem o výstavu, kterou navštívila řada našich předních veřejných činitelů, si vynutil její dvojitou prodloužení. Kritický článek z r. 1930 o ní nadšeně píše: „Jest to podnik, jakého se — uprostřed zimy! — posud neodvážily ani mykologické společnosti světového jména a staré tradice; jest to hotové houbařské museum, a bylo by jistě významným kulturním obohacením našeho hlavního města, kdyby mohlo zůstat uchováno jako museum stálé!“ (I. c., 1930).

¹⁸⁾ Kryptogamologický odbor ČSBS, který vznikl v r. 1920, byl ve dvacátých letech jedinou příbuznou organizací, s níž ČKM spolupracoval hlavně na přednáškových akcích. To bylo umožněno hlavně tím, že někteří členové ČKM (např. K. Kavina, J. Klika, K. Cejp aj.) byli zároveň členy kryptogamologického odboru (Klika, 1930). Tato spolupráce se zřejmě osvědčila, protože výborová schůze ČKM ze dne 14. 12. 1933 rozhodla dokonce o konání společných schůzí.

¹⁹⁾ Organizačnímu zajišťování edice a její administrativní stránce věnoval neocenitelné služby jednatel Klubu dr. L. Viníklář. Financování časopisu bylo kryto soukromou zárukou, sjednanou písemnou smlouvou (viz zápis z výborové schůze 10. 12. 1923 in Archiv ČSVSM, f. ČKM, II/2). Od 2. ročníku (1925) vycházel za podpory ministerstva školství a národní osvěty a ministerstva zemědělství. Subvence však byly patrně značně nízké a neúměrné nákladům, protože jeho redaktor si v r. 1927 veřejně stěžuje: „S jakými obětmi musí posud věda mykologická zápasiti, jest nejlepším dokladem náš časopis „Mykologia“, jemuž dostává se od státu tak skrovné almužny, že se jednou budou budoucí diviti, jak mohla za tak těžkých poměrů vycházeti. Inu ovšem, dokud v ministerstvech nebudou rozhodující referenti informováni o spravedlivých potřebách jednotlivých disciplín, dotud budou se vydávati miliony na věci zbytečné, ale osobně důležité, ale na věci potřebné a záslužné zavře se štedrá ruka ministerstva.“ (Velenovský, 1927). A o 4 roky později k tomu otevřeně dodává: „Zatím musíme hleděti, abychom nezašli vůbec — bídou.“ (Velenovský, 1931). Časopis byl také hojně odebírán a oceňován v cizině, která jeho jediný nedostatek spatřovala v tom, že je vydáván pouze v českém jazyku (např. Zeitschrift für Pilzkunde 10: 299, 1926 poznamenává: „Ein ganz vorzüglich ausgestattete Zeitschrift, die leider nur cechischen Text hat.“). V tuzemsku byli jeho odběrateli hlavně školy a soukromníci.

²⁰⁾ Významným přínosem bylo zejména otištění 65 většinou barevných celostránkových tabulí akad. mal. Bohumila Dvořáka a Otakara Zejbrlíka i několik dalších barevných reprodukcí ze zahraniční literatury.

²¹⁾ Podrobnějším hodnocením čas. Mykologia se zabýval Špaček (1974), částečně také Herink (1956).

²²⁾ Citováno z textu informačního letáku ČKM z r. 1934 (Archiv ČSVSM, f. ČKM, II/3).

²³⁾ Velenovský (in litt. F. Neuwirthovi z 26. 11. 1932) o tom píše: „Mykologii odeřeny všechny podpory a odběratelé nepořádně platili. Jsou to smutné české poměry“.

²⁴⁾ Vila Moritze Gröheho v dnešních Havlíkových sadech, postavená v letech 1879–1881 arch. Ant. Barvitiem a Jos. Schulzem v novorenesančním stylu; v současné době sídlo Ústředního domu dětí a mládeže Julia Fučíka.

²⁵⁾ Kromě stručného zápisu o valné hromadě ze dne 10. 1. 1934 jsou v knize zápisů z let 1922–1936 (Archiv ČSVSM, f. ČKM, II/2) už pouze dva pro veřejnou činnost bezvýznamné záznamy výborových schůzí z 28. 11. 1934 a z 10. 3. 1936. Orgán Klubu, čas. Mykologia, v té době už nevycházel, a ostatní přírodovědecké časopisy se tehdy o činnosti Klubu nezmiňují.

²⁶⁾ Archiv ČSVSM, f. ČKM, II/3.

²⁷⁾ Archiv ČSVSM, f. ČKM, II/2, Kniha zápisů 1922–1936, cit. ze zápisu o výborové schůzi dne 14. 12. 1935.

²⁸⁾ Svědčí o tom také např. skutečnost, že poslední zápis ze schůze výboru ČKM v knize zápisů (1922–1936) je z 10. 3. 1936 a že k posouzení činnosti spolku ve zbývajících třech letech chybí jakýkoliv pramenný materiál.

²⁹⁾ Archiv hl. m. Prahy, SK IX/469.

³⁰⁾ Podle čl. II, odst. 1 cit. vládního nařízení ze dne 31. 3. 1939 bylo povinností spolků, zřízených podle zákona č. 134/1867 ř. z., které chtěly tehdy dále vyvíjet svou činnost, oznámit to nejpozději do 31. 5. 1939 státnímu policejnímu úřadu.

³¹⁾ Oběžník poradního výboru Čs. mykol. společnosti v Praze č. 1 z 31. 12. 1944 (Archiv ČSVSM, f. ČMS, II/4); viz též Kubík, 1944–45.

³²⁾ tamtéž; poradní výbor byl zřízen z podnětu MUC. J. Kubičky usnesením valné hromady ČMS dne 5. 7. 1943. Jeho ustavující schůze se konala dne 22. 2. 1944; práce byla rozdělena do 4 odborů: I. odbor (organizační a hospodářský) řídil Ing. St. Havlena, vedoucím II. (systematického) a III. odboru (názvoslovného) byl MUC. J. Herink a IV. odboru (chemicko-lékařského) předsedal prof. dr. Karel Kavina.

³³⁾ Stalo se tak na základě zákona č. 134/1868 ř. z. ve znění dekretu presidenta Zem. nár. výboru v Praze č. ZOB-III-C-5766/2-1946 se dne 27. 1. 1947. Přípravný výbor měl ustavující schůzi dne 5. 8. 1946, na níž byly schváleny stanovy; ustavující valná hromada ČMK se konala dne 10. 3. 1947 a do čela spolku byli postaveni dr. A. Pilát (předseda), doc. dr. K. Cejp (1. místopředseda), MUDr. J. Herink (2. místopředseda), I. Charvát (jednatel), A. Smejkal (pokladník) a RNC. M. Svrček (zapisovatel) a šestičlenný výbor (Vl. Vacek, Fr. Guth, F. Soldán, prof. J. Bubník, K. Kult a R. Veselý) s náhradníky F. Kunešem, Ing. Vl. Landkammerem, F. Volsickým a PhMr. K. Vonešem a revizory účtů K. Kaiserem a F. Vopršalem.

³⁴⁾ Archiv ČSVSM, f. ČSVSM, I/1; přepis min. vnitř. čj. NV/2-75/56 ze dne 15. 3. 1966.

³⁵⁾ Archiv ČSVSM, f. ČSVSM, I/1; Organizační řád ČSVSM při ČSAV.

Literatura

- HERINK J. (1956): Deset let časopisu „Česká mykologie“. Čes. Mykol., Praha, 10: 193–196.
- HLAVÁČEK J. (1981): K 60. výročí založení Československé mykologické společnosti. Čas. Čs. Houb., Praha, 58: 49–52.
- HRABĚTOVÁ-UHROVÁ A. (1967): Stručný přehled vývoje botaniky na Moravě do r. 1918. Zpr. Čs. Společ. pro Dějiny Věd a Techniky při ČSAV č. 7 (27): 16–31, Praha.
- KLIKA J. (1930): Z činnosti Československé botanické Společnosti: Zpráva jednatele kryptogamologického odboru. Preslia, Praha, 9: 109–112.
- KUBÍK A. (1944–45): Smotlachova vědecká škola mykologická. Čas. Čs. Houb., Praha, 23: 88.
- MANDLEROVÁ J. (1973): Soupis odborných spolků a vědeckých institucí v českých zemích 1860–1918. Práce odd. novějších československých dějin, řada II, sv. 1. Ústav čs. a svět. dějin ČSAV, Praha.
- NOVÁK F. A. (1962): Padesát let Československé botanické společnosti. Preslia, Praha, 34: 1–30.
- PRÍHODA A. (1976): Spolupráce s mykology amatéry při mykologickém průzkumu. Mykol. Zprav., Brno, 20: 43–50.
- ŠEBEK S. (1981 a): K počátkům Československé mykologické společnosti. Mykol. Listy, Praha, 4: 21–23.

- ŠEBEK S. (1981 b): První snahy o sdružování našich mykologů. Mykol. Listy, Praha, 5: 12–15.
 ŠEBEK S. (1982): Naše nejstarší mykologické organizace. Mykol. Listy, Praha, 6: 20–23.
 SPACEK J. (1974): Padesát let od založení časopisu „Mykologia“. Mykol. Zprav., Brno, 18: 105–106.
 VELENOVSKÝ J. (1927): Budoucnost mykologie. Mykologia, Praha, 4: 1–3.
 VELENOVSKÝ J. (1931): Vědecký jazyk. Mykologia, Praha, 8: 1–3.

Zprávy o činnosti Čs. klubu mykologického a redakční články:

- Česká mykologie 1: 1–2, 1947.
 Houbařské poradně Čs. klubu mykologického (1925). Mykologia, Praha, 2: 64.
 Mykologia, Praha, 1: 64, 96, 112, 152, 1924; ibidem 2: 16, 80, 104, 1925; ibidem 4: 128, 1927; ibidem 5: 40, 1928; ibidem 6: 16, 1929; ibidem 7: 81–82, 1930; ibidem 8: 40, 1931.
 Preslia, Praha, 1: 47, 1914.
 Úvodní slovo (1924). Mykologia, Praha, 1: 1–2.
 Valná hromada klubu mykologického... (1924). Mykologia, Praha, 1: 32.
 Výstava hub (1930). Mykologia, Praha, 7: 15–16.

Seznam použitých zkratk

f. = fond; SK = spolkový katastr; SÚA = Státní ústřední archiv; ZŮ = Zemský úřad

Adresa autora: Svatopluk Šebek, Čs. vědecká společnost pro mykologii při ČSAV, Krakovská 1, 111 21 Praha 1

Taxonomic studies in resupinate fungi I.

Taxonomické studie o resupinálních houbách I.

Zdeněk Pouzar

New species described: *Vararia cremeoavellanea* Pouz. spec. nov. (*Lachnocladiaceae*) differing slightly in size of some microstructures from closely related *V. gallica* (Bourd. et Galz.) Boid., and *Xenasma parvisporum* Pouz. spec. nov. (*Corticaceae*) which can be distinguished from *X. pulverulentum* (Litsch.) Donk by markedly smaller spores. *Clavulicium vinososcabens* (Burt) Pouz. comb. nov. replaces the name *C. macounii* (Burt) J. Erikss. et Boid. ex Parm. because Liberta (1969) found that the type specimen of *Corticium macounii* Burt is identical with a quite different fungus.

Nové druhy zde popisované: *Vararia cremeoavellanea* Pouz. spec. nov. (*Lachnocladiaceae*) se poněkud liší ve velikosti některých mikroskopických struktur od blízkce příbuzného druhu *V. gallica* (Bourd. et Galz.) Boid. a dále *Xenasma parvisporum* Pouz. spec. nov. (*Corticaceae*) je nápadně rozdílná od *X. pulverulentum* (Litsch.) Donk význačně menšími výtrusy. Jméno *Clavulicium vinososcabens* (Burt) Pouz. comb. nov. nahrazuje jméno *C. macounii* (Burt) J. Erikss. et Boid. ex Parm. a to proto, že typová položka *Corticium macounii* Burt patří, jak ukázal Liberta (1969), ke zcela jinému druhu.

In a series of articles I would like to publish some results of the study of resupinate fungi, mainly *Corticaceae* accumulated during the last 30 years.

Vararia cremeoavellanea Pouz. spec. nov.

Carposoma 18–45 μm crassum, farinaceo-membranaceum, maxime haerens, margine pruinoso, colore cremeo-ochraceo usque pallide avellaneo-cremeo (numquam albo). Hyphae generativae tenuiter tunicatae, 1.5–4 μm latae, absque fibulis. Dichohyphidia copiosa, fruticulosa, 11–30 μm lata, semiglobosa seu semigloboso-applanata, stipite brevi 2–5 $\times$ 1.2–2 μm , ramis ultimis 5–12.8 μm longis, rectis seu leviter arcuatis, apice subhamatis. Gloeocystidia 21–30 μm longa, 6–9 μm lata, cum contentu refractivo, saepe cylindrico fusiformia, cacumine cum appendice conico seu cylindrico, uniseptato 5–10 μm longo et 1.7–2.7 μm lato. Basidia lageniformia, 23–41 μm longa, 3–4.3 μm lata (in parte media) in cacumine 4.5–6.3 μm lata, basim ventriculosa et hic 7–10.5 μm lata, cum pariete tenui dextrinoidea et cyanophila. Sterigmata quattuor 3–6.1 μm longa, 0.3–1.2 μm lata, leviter arcuata. Sporae (7.7)–8.3–9.5 $\times$ 3.7–5.2 μm ellipsoideae, pariete tenui, glabro, haud amyloideo, cum macula distincta amyloidea suprahilari.

Holotypus: Bohemia centralis, Velká Pleš ap. Týřovice, 27. VIII. 1970, leg. Z. Pouzar, PRM 803631.

Carpophores annual, effused, 18–45 μm thick, powdery-membranous, continuous, not separable, when young and on the margin appearing as a faint pruina; colour cream-ochraceous to pale hazel-cream (never white); rhizoids completely absent. Hyphae and hyphidia rather loosely interwoven, only in subiculum more dense, generative hyphae 1.5–4 μm broad, thin-walled, sparsely septate, without clamps, acynophilous, indextrinoid and inamyloid. Skeletal hyphae lacking. Dichohyphidia abundant, mostly forming semiglobose to pulvinate shrubs 11–30 μm broad, originating from generative hyphae, with only a short stem 2–5 μm long and 1.2–2 μm broad, sparsely branched with ultimate branches 5–12.8 μm long and 0.3–0.7 μm broad, either straight or more often slightly arcuate, on top faintly uncinat, with strongly thickened wall

to almost obliterated, wall strongly dextrinoid and cyanophilous. Gloeocystidia numerous, with refractive content, 21–30 μm long and 6–9 μm broad (measured in their upper half) mostly cylindric-fusiform, at basis slightly attenuated or broadened, then here slightly applanate and two-rooted (bifurcate), at top mostly rounded or obtuse conical with obtuse-pointed, narrowly conical appendage which is 5–10 μm long and 1.7–2.7 μm broad (at basis), which is provided at center with transversal septum; the wall of gloeocystidia is thin, acyanophilous, indextrinoid and inamyloid. Basidia are protruding from the level of tops of dichohyphidia, their form is lageniform and are 23–41 μm long (at basis broadened to a potato-like vesicle, which is 7–10.5 μm broad) in central part cylindric and here 3–4.3 μm broad, at top slightly broadened and here 4.5–6.3 μm broad, sometimes when fully matured provided with a transversal septum in upper half. Wall is thin, in lower half distinctly dextrinoid and cyanophilous. Sterigmata four, only slightly arcuate, rather thin, $3\text{--}6.1 \times 0.3\text{--}1.2$ μm . Basidiospores (7.7)–8.3–9.5 $\times$ 3.7–5.2 μm , ellipsoid, sometimes slightly attenuated towards both ends, mostly on the distal end slightly rounded, at basis with an oblique, prominent apiculus, with thin, smooth, acyanophilous, indextrinoid and inamyloid wall, with a distinct amyloid suprahilar spot cca 3.5 μm in diam.

Specimens seen: Bohemoslovakia, Bohemia centralis, Zadní Kopanina ap. Radotín, ad ramum iacentem *Syringae vulgaris*, 1. VIII. 1953, leg. F. Kotlaba et Z. Pouzar, PRM 617614. — Bohemia centralis, in colle Velká Pleš ap. Týřovice prope Křivoklát, ad codicem putridum *Quercus petraeae*, loco insolato in Querceto diluto, 27. VIII. 1970, leg. Z. Pouzar, PRM 803631 (Typus!).

Vararia cremeoavellanea Pouz. is closely related to *V. gallica* (Bourd. et Galz.) Boid. It differs in first instance by broader gloeocystidia (only those filled with refractive plasma should be measured). In *V. gallica* gloeocystidia are 5–6.5 μm broad whereas in *V. cremeoavellanea* 6–9 μm broad. This feature has been proved as constant on specimens from Czechoslovakia of both species as well as on topotype material of *V. gallica* from Bourdot's collection in herbarium of National Museum in Prague (locality "Massales", on *Juncus*).

The distinguishing of both species is supported by spores too: in *V. gallica* are slightly longer (9.5–11 $\times$ 5–4.5 μm) when compared with those of *V. cremeoavellanea*: (7.7)–8.3–9.5 $\times$ 3.7–5.2 μm . The difference in ecology was observed only on Czechoslovak material: *V. gallica* is preferring wet localities (growing on *Juncus*, *Typha*, *Dryopteris* etc. in wet places) whereas *V. cremeoavellanea* is known from dry slopes with xerothermic vegetation growing on wood. In one instance *V. cremeoavellanea* was found in shrubby rocky steppe in the other one in a locality with a sparse dry rocky forest on southern slope on an oak-stump exposed to the sun.

Differences between *V. gallica* nad *V. cremeoavellanea* are not great, nevertheless sufficient for separation them as two species.

Vararia gallica (Bourd. et Galz.) Boid. has recently been thoroughly redescribed and a lectotype has been chosen for it by Boidin et Lanquetin (1975). Their description fits very well the Czechoslovak specimens from wet localities. Nevertheless they included some material from xerothermic localities, too (see their list of specimens) originally inserted already by Bourdot et Galzin (1928) viz the collections from *Cistus*, *Helichrysum* etc. I am not quite sure whether the true *V. gallica* can really occur on dry places and consequently whether the quoted specimens of Bourdot et Galzin (1928) and those of Boidin et Lan-

quetin (1975) from such places did not involve rather *V. cremeoavellanea* than *V. gallica*. This problem should be resolved by new inspection of the Bourdot's herbarium specimens. Nevertheless the lectotype has been chosen by Boidin et Lanquetin (1975) from *Juncus* and such specimens are provided with narrow gloeocystidia (at most $6.5\ \mu\text{m}$ broad). The description of Boidin et Lanquetin (1975) is covering, however, solely the moisture-loving species, viz. *Vararia gallica* and *V. cremeoavellanea* is not involved.

***Xenasma parvisporum* Pouz. spec. nov.**

Carposoma firme adnatum, tenuissime pruinose, albidum cum tinctu coeruleo, maxime ad $26\ \mu\text{m}$ crassum, consistentia subiculi cartilaginea.

Hyphae indistinctae, solum nonnullae visae, indistincte nodoso-septatae, tenuiter tunicatae, $1\text{--}3\ \mu\text{m}$ crassae, fortiter agglutinatae, stratum maxime $7\ \mu\text{m}$ crassum formantes. Cystidia tenuiter conica, recta, cum capitulo globoso et cum basi irregulariter tunicata, absque contentu refractivo, hyalina, absque contentu refractivo, hyalina, absque incrustatione; capitulum globosum $3.2\text{--}5.3\ \mu\text{m}$ latum, stipes sub capitulo $1.5\text{--}2.3\ \mu\text{m}$ latus, infra $2.2\text{--}3\ \mu\text{m}$ latus, cum basi bulbosa irregulariter subglobosa seu pulvinata $4\text{--}7\ \mu\text{m}$ lata, tota longitudo cystidiae $13\text{--}23\ \mu\text{m}$. Basidia $12\text{--}17 \times 4\text{--}5\ \mu\text{m}$, cylindrica seu cylindrico clavata, cum basi inflata, utriculosa, hic modo pleurobasidio furcata, saepe cum hyphis duobus, tunica tenui, laevi; sterigmatibus quattuor $3.3\text{--}3.5\ \mu\text{m}$ longis et basim cca $0.8\ \mu\text{m}$ latis, tenuibus, solum leviter arcuatis. Sporae $4.5\text{--}5.5 \times 2.8\text{--}3.2\ \mu\text{m}$, ovoideae, in latere ventrali applanatae, in latere dorsali arcuatae, crasse tunicatae, tunica cum ornamentatione e costis longitudinaliter dispositis composita. Costae in solutione kalii hydroxydati dissolubiles, saepe obliquae et apiculum ordinatae.

Typus: Bohemia, Praha, "Lobkovická zahrada", ad ramum iacentem *Quercus petraeae*, 31. VII. 1979, leg. M. Svrček, PRM 820701.

Carpophore effused in small spots, very thin, faintly pruinose, of cartilaginous consistency, white with a bluish hue, at most $26\ \mu\text{m}$ thick.

Hyphae very indistinct, only few seen, thin-walled, $1\text{--}3\ \mu\text{m}$ broad, discretely clamped, strongly agglutinated and forming a layer of gelatinous mass at most $7\ \mu\text{m}$ thick. Cystidia slender conical, straight, with a globose head and irregularly bulbous base, thin-walled, glabrous, without refractive content, hyaline; head $3.2\text{--}5.3\ \mu\text{m}$ broad, conical stipe $1.5\text{--}2.3\ \mu\text{m}$ broad under head, in lower portion $2.3\text{--}3\ \mu\text{m}$ broad, subglobous to pulvinate-bulbous basis $4\text{--}7\ \mu\text{m}$ broad, the whole length of cystidium $13\text{--}23\ \mu\text{m}$. Basidia $12\text{--}17 \times 4\text{--}5\ \mu\text{m}$, cylindric or cylindric-clavate, with inflated vesiculous base, here often bifurcate in pleurobasidioid way to two hyphae, with thin, glabrous wall and with four $3.3\text{--}3.5\ \mu\text{m}$ long and cca $0.8\ \mu\text{m}$ broad (at basis) sterigmata which are thin and only slightly arcuate. Spores $4.5\text{--}5.5 \times 2.8\text{--}3.2\ \mu\text{m}$ ovoid, in ventral side slightly applanate, in dorsal side arcuate, thick-walled, with strong striate ornamentation consisting of longitudinal strips which are somewhat oblique and directed towards the apiculus, the ornamentation is easily dissoluble in KOH solution and is acyanophilous, inamyloid and indextrinoid. The wall as well as the ornamentation in very old spores discolours in Melzer's reagent to faint greyish-brown, whereas young and matured spores are not reacting at all.

Type and only specimen: Bohemoslovakia, Bohemia, Praha, in horto

"Lobkovická zahrada", in *Quercus-Carpineto*, ad ramum iacentem *Quercus petraeae*, 31. VII. 1979, leg. M. Svrček, PRM 820701.

Xenasma parvisporum is very closely related to *Xenasma pulverulentum* (Litsch.) Donk. It differs in constantly smaller spores — $4.5-5.5 \times 2.8-3.2 \mu\text{m}$ — when compared with the larger ones of *X. pulverulentum* — $8-10-(12) \times 5-6 \mu\text{m}$. I had an opportunity to compare a rather nice material from Czechoslovakia of the larger spored species and in no case there were observed some trends to form smaller spores. The spore-size seems to be an excellent feature in this group.

Hyphae in *X. parvisporum* are extremely difficult to observe and I have seen them in only few instances so they should be restudied especially as regards their size and the frequency of clamps on new, living material after its recollection.

The type- and only locality of *Xenasma parvisporum* is now a park, the last remnant of a natural woodland in historical Prague (inside the walls — ramparts). It is an old mixed wood (*Quercus-Carpineto*), rich in herbs, with a rather well developed mycoflora. The locality has been explored already 150 years ago by A. C. J. Corda — it is his "fürstl. Lobkowitzische Garten zu Prag". He described several new species of *Deuteromycetes* from this place e. g. *Menispora tortuosa* Corda.

***Clavulicium vinososcabens* (Burt) Pouz. comb. nov.**

Basionym: *Corticium vinososcabens* Burt, Ann. Missouri Bot. Gard., St. Louis, 13: 267, 1926.

The name *Clavulicium macounii* (Burt) J. Erikss. et Boid. ex Parm. is now used for a characteristic species, rather common in relic spruce woods in Central Europe. Jackson (1948, p. 146) advocated the name *Corticium macounii* Burt for this species and influenced mycologists in this regard. Rogers et Jackson (1943) synonymized *Corticium macounii* Burt 1926, *C. vinososcabens* Burt 1926 and *C. maculatum* Litsch. 1928 and preferred the first name as the correct one. However, Liberta (1969) recently studied the holotype specimen of *Corticium macounii* Burt and found that it is in disagreement with basic characters of our species. He found e. g. tetrasporic basidia in agreement with Burt's original data, whereas our species is constantly bisporic. I had an opportunity to study a rather large material of our species from Czechoslovakia, Poland and Austria never observing tetrasporic basidia. I presume that *Corticium macounii* Burt cannot be considered identical with our species. Liberta (1969) voiced an opinion that *Corticium macounii* is very close to *Radulomyces confluens* (Fr. ex Fr.) M. P. Christ., deviating only in presence of gloeocystidia. In Centraleuropean population of *R. confluens* there had never been observed gloeocystidia by me but, it is necessary to check a larger material from tropical and subtropical regions in this regard. Hence the name *Clavulicium vinososcabens* (Burt) Pouz. is proposed here because the original description fits rather well our fungus and has already been identified with *Corticium maculatum* Litsch. by Rogers et Jackson (1943), a species of which I had an authentic material at disposal.

References

- BOIDIN J. et LANQUETIN P. (1975): *Vararia* subgenus *Vararia* (Basidiomycètes Lachnocladiaceae): étude spéciale des espèces d'Afrique intertropicale. Bull. Soc. Mycol. France, Paris, 91: 457–513.

- BOURDOT H. et GALZIN A. (1928): Hyménomycètes de France, Sceaux.
 BURT E. A. (1926): The Thelephoraceae of North America XV. Ann. Missouri Bot. Garden, St. Louis, 13: 173–354.
 JACKSON H. S. (1948): Studies of Canadian Thelephoraceae II. Some new species of Corticium. Canad. J. Research, ser. C, Ottawa, 26: 143–157.
 LIBERTA A. E. (1969): Descriptions of the nomenclatural types of Corticiums described by Burt. Nova Hedwigia, Lehre, 18: 215–233.
 ROGERS D. P. et JACKSON H. S. (1943): Notes on the synonymy of some North American Thelephoraceae and other resupinates. Farlowia, Cambridge, Mass., 1: 263–336.

Address of author: Zdeněk Pouzar, National Museum, třída Vítězného února 74, 115 79 Praha 1, Czechoslovakia.

C. T. Ingold: *The biology of Mucor and its allies*. Eduard Arnold (Publishers) Ltd., London 1978. Pp. 1–60, 30 fig. Cena 1.50f.

Tato útlá knížečka vyšla jako 88. číslo serie „Studies in biology“, vydávané londýnským „The Institute of Biology“. Účelem této populární serie je seznamovat čtenáře (především učitele a studenty – středoškolské i vysokoškolské) se současným stavem a vývojem znalostí v nejrůznějších oborech biologie. Z předešlých čísel byly mykologii věnována již dvě (č. 17 – parazitismus, č. 32 – saprofytismus). Houby z řádu *Mucorales* byly do této serie vybrány pro svou poměrnou jednoduchost a snadnou kultivovatelnost. Z těchto důvodů jsou tyto houby dobře prostudovány a proto velmi často slouží jako modelové organismy pro studium hub nejen na školách, ale i ve výzkumu, neboť všechny hlavní oblasti biologie (růst, vývoj, rozmnožování, šíření, ekologie apod.) mohou být u nich demonstrovány i v laboratorních podmínkách.

Obsah knížky je rozdělen do 6 kapitol. V úvodní se pojednává o taxonomickém postavení a základních rysech životních cyklů. V druhé kapitole je popis mycelia a jsou objasněny faktory, které jeho růst ovlivňují. V dalších dvou kapitolách jsou popsány nepohlavní orgány sloužící k rozmnožování (sporangia, chlamydospory a konidie) a vlivy, jež ovlivňují růst sporangioforů (geotropismus a fototropismus). Pátá kapitola je věnována pohlavnímu rozmnožování. Velmi zajímavá je poslední kapitola, pojednávající o vztahu mukorovitých hub k okolnímu prostředí. Stručně, ale zajímavě, je zde vysvětlena otázka koprofilie, účasti na humifikaci, nespecifický parazitismus (*Rhizopus*), hyperparazitismus na nižších i vyšších houbách, mykorrhiza (*Endogone*) a význam těchto hub v medicíně.

Svou stručností, přehledností a srozumitelností, čemuž napomáhají i názorné kresby, je tato knížečka určena nejen mykologům, ale i nejširšímu okruhu zájemců o biologii.

Jaroslav Rod

New or less known Discomycetes. XI.

Nové nebo méně známé diskomycety. XI.

Mirko Svrček

Je popsáno šest nových druhů diskomycetů (*Helotiales*) z Čech: *Chaetonaevia ulmicola*, *Hyaloscypha betularum*, *Lanzia filicis-maridis*, *Naeviopsis caricis-brizoidis*, *Pezizella amyloideoexcipulata*, *Pezizella nigrostipitata*. Na podkladě nových nálezů jsou provedena tři přezazení.

Six new species of *Helotiales* from Bohemia are described: *Chaetonaevia ulmicola*, *Hyaloscypha betularum*, *Lanzia filicis-maridis*, *Naeviopsis caricis-brizoidis*, *Pezizella amyloideoexcipulata*, *Pezizella nigrostipitata*. Three combinations based on new records are proposed.

Chaetonaevia ulmicola spec. nov.

Apothecia 150–200 μm diam., solitaria, ad superficiem haud aliter coloratam vel mutata paginae inferioris foliorum insidentia, sessilia, non erumpentia, patellaria, orbicularia, mox plana, basi subangustata, immarginata, subnuda, humida molliter carnosa, pallide luteola, sicca pallide aurantiaca.

Excipulum textura angulari vel globuloso-angulari, cellulis obtuse angulato rotundatis vel oblongis, usque ad $15 \times 8 \mu\text{m}$ magnis, tenuiter tunicatis, ecoloratis. Pili subnumerosi, sed plerumque in margine excipuli dispersi, 25–46 μm longi, basi 5–7 μm crassi, e basi inaequaliter dilatata sursum cito anguste conico elongati acutique, recti, parte basali tantum tenuiter tunicati, parte altera crasse tunicati, lumine nullo, ecolorati, lucem frangentes, in solutione Melzeri non dextrinoidei nec amyloidei, acyanophili.

Asci 50–60 $\times$ 8–10 μm , cylindraceo clavati, deorsum cito breviter stipitati, tenuiter tunicati, apice solum tunica incrassata, poro inamyloideo, octospori, sporis distichis. Paraphyses tenuiter filiformes, 1–1.8 μm crassae, ramosae, apice non dilatatae, rectae vel subflexuosae, ecoloratae. Ascosporae 10–14 $\times$ 2–2.5 μm , anguste fusioideae, fusioideo oblongae, polis attenuatis usque acutis, plerumque curvatae, latere uno magis convexo, eguttulatae, aseptatae, saepe binis agglutinatae, ecoloratae.

Hab. Ad folia emortua deiecta anni praeteriti *Ulmi* sp.

Localitas typi. Bohemoslovakia, Bohemia meridionalis, Slaník prope Strakonice, in lapidina calcarea parva derelictaque 26. V. 1978 leg. M. Svrček (typus, PRM).

This species is similar to *Chaetonaevia petasitis* Svrček (1976) occurring on leaves of *Petasites officinalis*, distinguished by the different host and larger uniseptate ascospores.

Hyaloscypha betularum spec. nov.

Apothecia 200–500 μm diam., plerumque gregaria sed etiam solitaria, interdum usque ad 2–5 aggregata, patellaria, mox plana, explanata, parte basali centro sessilia, angustissime marginata, denique immarginata, breviter vel longe patule pilosa, tota vivide sulphureo lutea vel citrina.

Excipulum textura prismatica vel subangulari, parte basali e cellulis ellipsoides vel oblongo angulatis, 6–12 $\times$ 4–9 μm magnis, tenuiter tunicatis ecoloratis instructum. Pili marginales tenues, sursum sensim longeque angustati acutique, saepe flexuosi, hyalini, tenuiter tunicati, (30–)50–100 μm longi, parte inferiori (2–)4–5 μm lati, unicellulares vel parte basali uniseptati, magnitudine

variabili, pigmento citrino in guttulis impleti (pigmentum in solutione Melzeri flavo-vel rubrobrunnescens).

Asci (25-)35–40 $\times$ 5–6.5(–8) μ m, breviter clavati, apice obtusi, deorsum breviter crasseque stipitati, 4 spori, sporis distichis; tunica in apice ascorum cca 1 μ m crassa, poro fortiter amyideo (obscure caeruleo usque nigrocaeruleo in solutione Melzeri). Paraphyses parcae, saepe subnullae visae, filiformes, apice 1.5–2 μ m crassae, intus subtiliter granulosa, hyalinae. Ascospores 13–16(–18) $\times$ 2–2.5(–3) μ m, longe angustaque fusoidae, latere uno applanatae, basim versus saepe oblique attenuatae et rostro brevissimo clavula minuta terminatae, rectae vel rarior subcurvatae, nonnullae etiam apicibus curvatae, eguttulatae, aseptatae, ecoloratae.

Hab. Ad folia emortua deiecta *Betulae pendulae*, autumnno.

Localitas typi. Bohemoslovakia, Bohemia centralis, Nemiž prope Vlasim, area tuta "Na ostrově" 23. IX. 1981 leg. M. Svrček (typus, PRM).

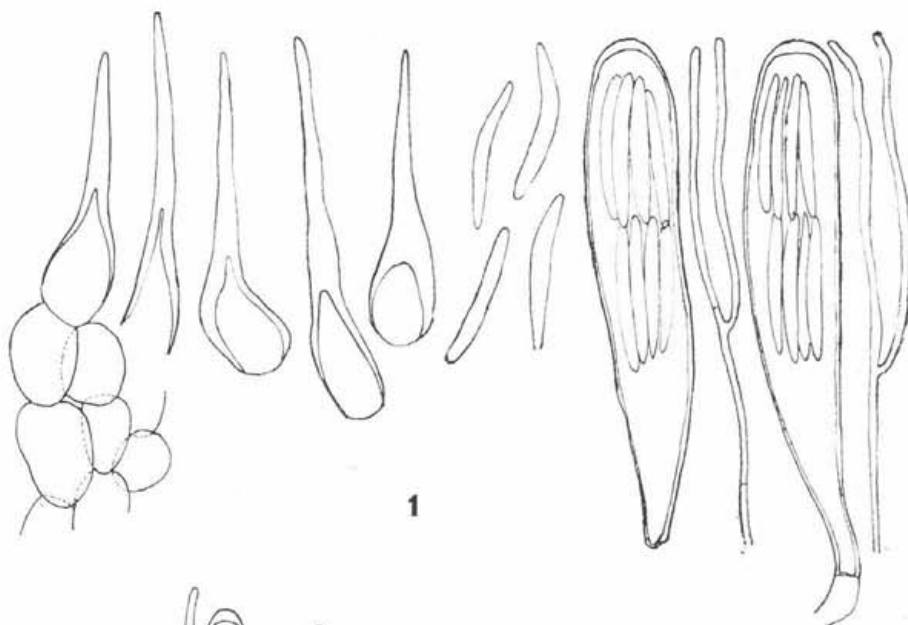
This species is not uncommon in Bohemia on fallen leaves of birch and is very conspicuous by its sulphur or lemon yellow colour, tetrasporic asci, long ascospores and hairs. It is the same species described by Velenovský (1934) as *Pezizella jaapii* Rehm, but not *Pezizella jaapii* Rehm in Jaap (1907) which is, according to the original description, probably a "mixtum" of at least two foliicolous discomycetes. Hoehnel synonymized with *Pezizella jaapii* also *Pezizella tetraspora* Feltg. (1907), and Nannfeldt (1932) put both species in the synonymy of *Hyaloscypha lachnabrachya* (Desm.) Nannf. = *Phialina lachnabrachya* (Desm.) Raitviir, a white discomycete differing in shape of hairs, too. *Hyaloscypha lutea* Raschle (1978), probably closely related, described on leaves of *Rhododendron ferrugineum* and *R. hirsutum* from Swiss Alps and Italy, is smaller, with hairs up to 55 $\times$ 4.5 μ m, asci 41–55 $\times$ 6.5–9 μ m and larger ascospores (10–15 $\times$ 2.5–4 μ m) of another shape (ellipsoid). It is also a yellow, tetrasporic species.

Some specimens of *Hyaloscypha betularum* revised by me from PRM: Bohemia centralis: Mnichovice, infra "Zbuzany", X. 1928, leg. Velenovský (PRM 152795, ut *Pezizella jaapii*); ibidem 9. X. 1929, leg. Velenovský (PRM 152786, ut *P. jaapii*); ibidem, loco "Jidášky", IX. 1931, leg. Velenovský (PRM 152562, ut *P. jaapii*). — Solopysky prope Pragam, I. XII. 1926, leg. Velenovský (PRM 150887, ut *Hyaloscypha sulphurea* Velen.; sed non *H. sulphurea* Velen. 1934: 273, q. e. species propria!) — Bohemia meridionalis: Třeboň, 1953, leg. J. Kubička (PRM); ibidem, in turfosis "Spálená borkovna", 29. X. 1958, leg. M. Svrček (PRM); ibidem, loco "Prameniště u Jindrů", 27. X. 1958, leg. J. Kubička et M. Svrček (PRM); Spolí prope Třeboň, loco "Vimperka", 25. X. 1965, leg. J. Kubička et M. Svrček (PRM 610284); Vrábsko prope Čimelice, "Vrábské pole", in silva "Loket" ad marginem piscinae Řepice, 11. VIII. 1962, leg. M. Svrček (PRM). — Bohemia septentrionalis: Kyjov prope Krásná Lípa, in cacumine montis Maškův vrch, 24. IX. 1960, leg. M. Svrček (PRM 620241).

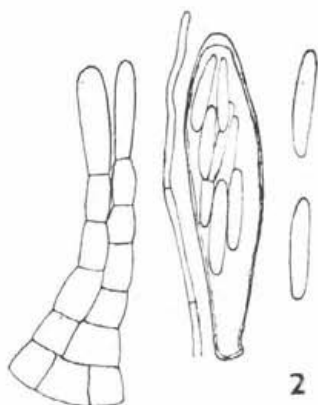
Naeviopsis caricis-brizoidis spec. nov.

Apothecia 150–200 μ m diam., orbicularia, permanentemente in cuticula foliorum immersa, immarginata, nuda, humida molliter carnosae, disco plano, ecolorato, sicco pallide aurantiaco.

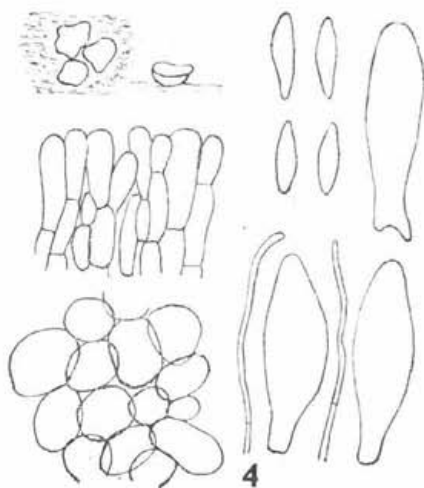
Excipulum textura prismatica, e cellulis subquadratis, 5–12 μ m diam., tenuiter tunicatis, ecoloratis, hyphis marginalibus breviter clavatis vel subcylindraceis, 8–16 μ m longis, 3–4 μ m crassis, unicellularibus, seriatim ordinatis.

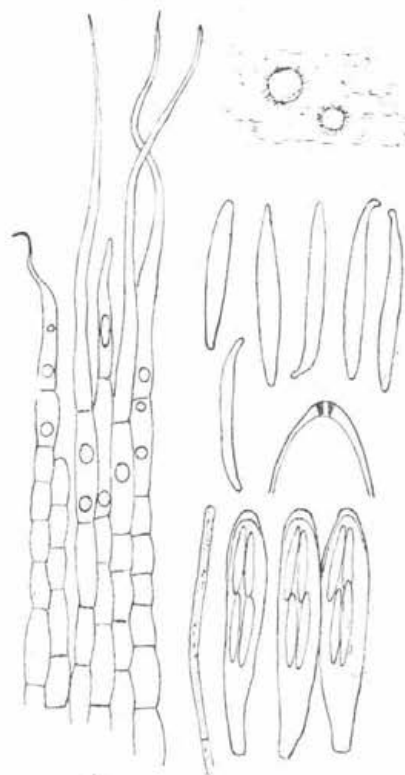
1

2

4

3

Asci $20-30 \times 6-7 \mu\text{m}$, breviter crasseque clavati, apice angustato obtusi, deorsum brevissime crasseque attenuati, octospori, sporis distichis, cum tunica in apice ascorum incrassata poro indistincte amyloideo instructa. Paraphyses haud numerosae, tenuiter filiformes, $1.5 \mu\text{m}$ crassae, simplices, apice rectae, non dilatatae, hyalinae. Ascosporae $5-7 \times 1.3-1.5 \mu\text{m}$, angustissime cylindraceae, polis obtusis, rectae, eguttulatae, unicellulares, ecoloratae.

H a b. In foliis emortuis *Caricis brizoidis*.

Localitas typi. Bohemoslovakia, Bohemia meridionalis, Třeboň, area tuta "Stará řeka", ad marginem piscinae Dušákovský rybník, 24. V. 1967, leg. M. Svrček et J. Kubička (typus, PRM).

This discomycete agrees with the original diagnosis of *Naeviopsis* Hein (1976), but none of the species recorded by this author has so minute ascospores and does not occur on *Carex*. The fungus described herein is very inconspicuous, and on dry leaves its apothecia are almost invisible.

Lanzia filicis-maris spec. nov.

Apothecia 2–3 mm diam., solitaria, breviter stipitata, subfirme carnosae, tota obscure brunnea, concava, margine anguste cincta, extus nuda, laevia, cum stipite crasso, obconico, radium disci breviori, e stromate substratali nigro crescentes.

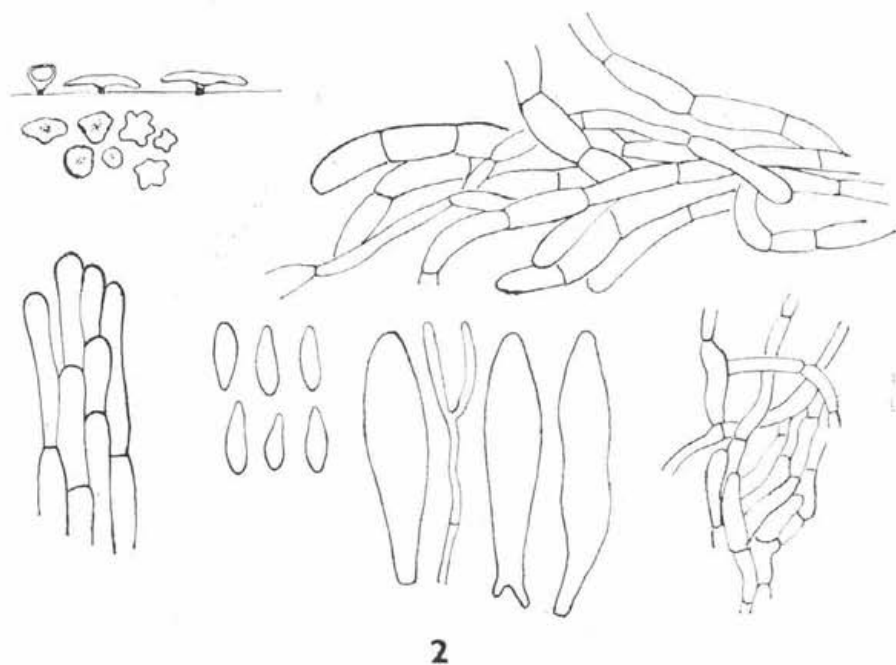
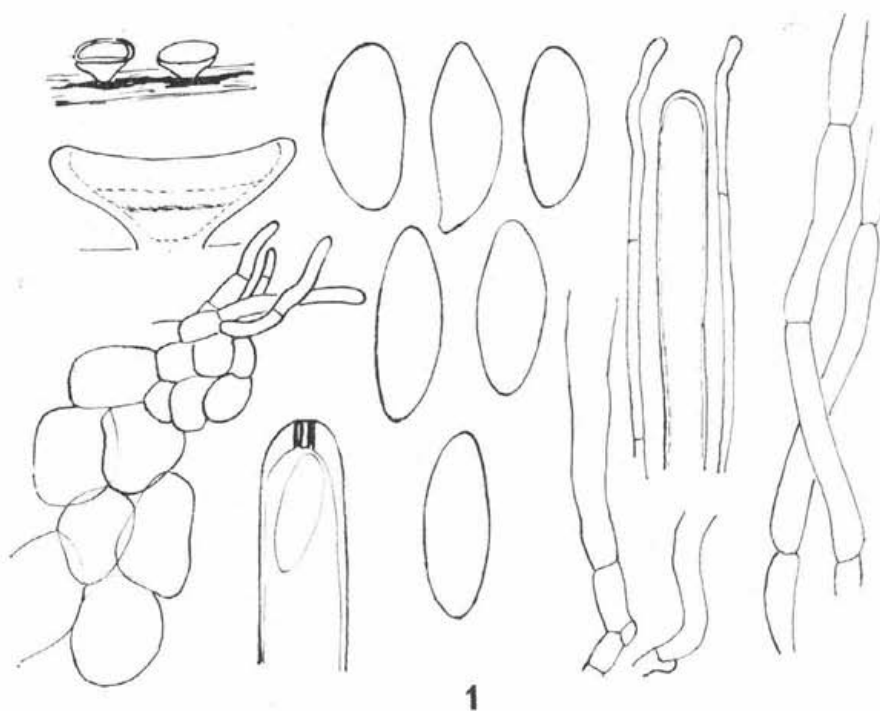
Excipulum externum $30-40 \mu\text{m}$ crassum, e cellulis isodiametricis, $5-10 \mu\text{m}$ diam., tenuiter tunicatis, pallide brunneis, margine cum hyphis breviter cylindraceis, $3-5 \mu\text{m}$ crassis, hyalinis, obtuse terminatis; excipulum internum $150-200 \mu\text{m}$ crassum, e cellulis magnis, usque ad $30 \mu\text{m}$ diam., ellipsoideis vel subglobosis, irregulariter vesiculosus vel subangulatis ($40 \times 20 \mu\text{m}$), tenuiter tunicatis, subhyalinis. In parte centrali excipuli interni stratum $20-50 \mu\text{m}$ crassum, horizontale, ex hyphis longe cylindraceis, $5-7 \mu\text{m}$ crassis, remote strangulato septatis, hinc et inde usque ad $10 \mu\text{m}$ dilatatis, adest; hoc stratum excipulum internum ab hypothecio dividit; hypothecium $20-30 \mu\text{m}$ crassum, e cellulis $3-7 \mu\text{m}$ magnis, subrotundatis, brunneolis instructum. In solutione Melzeri omnes cellulae hyphaeque excipuli interni atque hypothecii distincte amyloideae (stratum excipuli externi, i. e. corticale, non amyloideum est).

Asci $150-170 \times 8-10 \mu\text{m}$, cylindracei, apice obtusi, deorsum sensim stipitiformiter angustati, cum stipite parte basali saepe flexuoso fibulatoque, cum tunica parte apicali $3-5 \mu\text{m}$ incrassata, poro amyloideo; asci octospori, sporis monostichis. Paraphyses $2.5-3 \mu\text{m}$ crassae, apice $2.5-5 \mu\text{m}$ subdilatatae, rectae, inaequales, obtusae, ascos parum superantes, ecoloratae, simplices, intus subtiliter granulosae. Ascosporae $13.5-17.5 \times 5.5-7.5 \mu\text{m}$, magnitudine formaque valde variabiles, oblongo ellipsoideae, asymetricae, polis late rotundatae sed etiam angustatae usque fusoidae ellipsoideae, ovoideo ellipsoideae, tenuiter tunicatae, eguttulatae, non granulosae, laeves, unicellulares, hyalinae, ecoloratae.

H a b. In petiolo folii emortui (anno praeteriti) *Dryopteridis filicis-maris*.

1. — 1. *Chaetonaevia ulmicola* Svr. Hairs, excipular cells, ascospores, asci with paraphyses (type, PRM). — 2. *Naeviopsis caricis-brizoidis* Svr. Marginal cells, ascus with paraphyses, ascospores (type, PRM). — 3. *Hyaloscypha betularum* Svr. Marginal hairs with excipular cells, two apothecia, ascospores, the top of one ascus, asci, one paraphysis (type, PRM). — 4. *Pezizella amyloideoexcipulata* Svr. Apothecia, marginal cells, excipular cells, ascospores, asci with paraphyses (type, PRM).

M. Svrček del.

Localitas typi. Bohemoslovakia, Bohemia occidentalis, Koryta (Plzeň-sever), ad pedem orientalem collis Střední kopec (415 m s. m.), in fauce silvatica ad ripam rivuli, 8. VI. 1980, leg. Fr. Mika (in excursionem communa) (typus, PRM).

Three apothecia were collected only, produced from blackened, stromatized inner part of a dead petiole, all perfectly mature. This is the first discomycete species with substratal stroma occurring on *Dryopteris*. I am not sure about its correct generic position in *Lanzia* Sacc. emend. Dumont, or perhaps, in *Lambertella* Hoehnel emend. Dumont, the limits between these genera seem to be somewhat indistinct (Dumont 1971, 1972, Korf 1968). The colourless, smooth spores agree rather with *Lanzia*, but the structure of the ectal excipulum seems not to be distinct from *Lambertella* (e. g. cells and hyphae of hypothecium and excipulum internum staining blue in Melzer's reagent, but not so in cortical layer).

***Pezizella amyloideoexcipulata* spec. nov.**

Apothecia 200–500 μm diam., gregaria usque aggregata, irregulariter orbicularia vel subangulata, basi attenuato sessilia, leniter concava, mox plana, immarginata, margine flexuoso, humida tenuiter carnosa, ecolorata, hyalina, dein pure alba, vulnerata immutabilia, extus margineque nuda.

Excipulum textura globulosa, e cellulis 10–18 μm diam., ecoloratis, late irregulariter ellipsoideis vel rotundatis, subcrasse tunicatis, marginem versus minoribus, elongatis, angustioribus. Margo excipuli integer, 30–45 μm altus, e cellulis cylindratis, 3.5–6 μm crassis, hyalinis, tenuiter tunicatis, nudis instructus. In solutione Melzeri excipulum omne distincte caeruleovirescens vel pallide caerulescens, supra ascos marginemque hinc et inde massam amorpham obscure violaceo-purpuream apparet.

Asci 23–30 $\times$ 6.5–7.5 μm , conspecte parvi, late clavati, apice obtuse angustati, tenuiter tunicati, deorsum cito breviter crasseque stipitati, cum stipite truncato vel emarginato; asci (4–)8 spori; sporis distichis, poro non amyloideo. Paraphyses haud numerosae, tenuiter filiformes, 1–1.5 μm crassae, simplices, apice rectae vel subcurvatae, non dilatatae. Ascosporae 6.5–9 $\times$ 2.3–2.7 μm , anguste cuneatae, ad basim distincte usque longe attenuatae, latere uno applanatae, rectae, eguttulatae, hyalinae.

Hab. Ad cupulas putrescentes *Fagi sylvaticae*, ad terram iacentes.

Localitas typi. Bohemia meridionalis, Lásenice prope Jindřichův Hradec, area tuta "Fabiánek" in silvestria Markétské polesí (collis Dubovice), 26. V. 1967, leg. M. Svrček (typus, PRM).

This species can be distinguished by amyloid excipulum from other minute discomycetes occurring on beech. Its pure white apothecia grow on fallen empty cupules of *Fagus*, mainly on short hairs covered their exterior side.

***Pezizella nigrostipitata* spec. nov.**

Apothecia 0.5–1.2 mm diam., gregaria, globoso-clausa, mox disciformia, explanata, orbicularia, margine primo obtuse cincta, dein immarginata, subacuta,

2. — 1. *Lanzia filicis-maritima* Svr. Two apothecia, section, marginal hyphae with excipular cells, ascospores, the top of one ascus, ascospores, the upper parts of one ascus with paraphyses, two stipes of asci, hyphae of the horizontal layer of excipulum internum (type, PRM). — 2. *Pezizella nigrostipitata* Svr. Apothecia, marginal cells, ascospores, asci with one paraphysis, excipular hyphae of the basal part of excipulum (type, PRM).
M. Svrček del.

irregularia, saepe flexuosa vel lobata, disco subgriseo dein pure albo vel centro tantum pellucido cinereo, denique albido vel tinctu luteolo, vulnerata immutabilia, extus margineque nuda, subtus semper breviter tenuiterque stipitata, cum stipite cito attenuato et subnigro; color niger etiam ad partem externam excipuli transiens, zona marginali albida excludens.

Excipulum parte basali e strato externo hyphis cylindraceis compactis, 2–3 μm crassis, flexuosis, fuligineis vel nigrofuscis et strato interno hyphis similibus, sed liberis, intricatis, longis, remote septatis; margo excipuli ex hyphis cylindraceis, inaequaliter longis, hyalinis instructus. Stipes (vel pars basalis apothecii) 90–150 μm longus, hyphis fuligineis, 3–6.5 μm crassis, cylindraceis, breviter articulatis.

Asci 27–40 $\times$ 4–5 μm , oblongo clavati, apice angustato obtusi, tenuiter tunicati, deorsum breviter subcrasse stipitati, cum stipite basi bifurcato; asci octospori, sporis pro parte distichis, poro non amyloideo. Paraphyses filiformes, parte superiori ramosae, 2 μm crassae, non dilatatae, rectae, hyalinae. Ascospores 4.5–6.5 $\times$ 1.5–1.8 μm , cuneatae, rectae, basim versus obtuse angustatae, eguttulatae, unicellulares, hyalinae.

Hab. Ad lignum durum radicum codicis (ad terram iacentem) *Piceae abietis*, e turfo extracti.

Localitas typi. Bohemia meridionalis, Třeboň, loco "Spálená borkovna" in silvestria Zámecké polesí, 21. XI. 1968 leg. M. Svrček (typus, PRM).

A very distinct species by shortly black stipitate apothecia, white disc, small asci and spores. Apothecia grew on very hard wood of dead roots of a spruce formerly buried in a peat-bog.

***Ciboria conformata* (P. Karst.) comb. nov.**

Basionym: *Peziza conformata* P. Karsten, Not. Sällsk. Fauna Flora Fenn. 10: 149, 1869

This species, commonly recorded as *Rutstroemia conformata* (P. Karst.) Nannf., has the structure of the excipulum quite different from *Rutstroemia* P. Karst. (or *Poculum* Velen. emend. Dumont), and is closely related to the species of *Ciboria* Fuck., but in some respects distinct from *Ciboria amentacea* (Balb. ex Fr.) Fuck. In Bohemia, it is one of the commonest discomycete on *Alnus glutinosa*. Apothecia arise from blackened areas on the midribs and veins of fallen leaves.

***Ciliolarina ligniseda* (Velen.) comb. nov.**

Basionym: *Pezizella ligniseda* Velenovský, Monogr. Discom. Bohem. p. 164, tab. XIII, fig. 70, 1934

Lectotypus: Bohemia centralis, Myšlín prope Mnichovice, in fissuris corticis *Piceae abietis*, 2. I. 1932, leg. et det. J. Velenovský (ut *Pezizella ligniseda*, PRM 152599).

With this lectotype agree two my records of this species, all corresponding with the generic features of *Ciliolarina* Svrček (1977). These are: Bohemia centralis, Beroun, in declivitate septentrionali montis Děd (492 m s. m.), sub cacumine, ad ramulos tenues iacentes *Laricis deciduae*, 3. IV. 1949, leg. M. Svrček (PRM), and Nemiž prope Vlašim, area tuta "Na ostrově", ad lignum durum resinosum ramuli deiecti *Piceae abietis*, 23. IX. 1981, leg. M. Svrček (PRM).

C. ligniseda differs from related *C. laricina* (Raitviir) Svr. in very small,

biguttulate, aseptate spores $[4-6.5(-7) \times (1.5-)2-3 \mu\text{m}]$, small asci ($20-45 \times 5-7.5 \mu\text{m}$), as well as in tendency to reddening (but this feature seems to be inconstant).

***Encoelia glaberrima* (Rehm) W. Kirschst.**

Basionym: *Cenangium glaberrimum* Rehm, Ber. Bayer. Bot. Ges. 13: 187, 1912

According to the revision of the holotype (PRM 148434), *Cenangium pilatii* Velen. (1934: 58, tab. XVII, fig. 44, 45) is the same species. It was collected by A. Pilát in August, 1924, near Mníšek, Bohemia, on bark of *Carpinus betulus* (and not *Fagus*, as is recorded in protologue). The second collection from Bohemia is from the locality in Praha, Krčský les, on a dead branch of *Carpinus betulus*, 2. IX. 1955, leg. F. Kotlaba. In the herbarium PRM there are also specimens from Germany and Austria: Germany (BRD), Sandhausen prope Heidelberg, 7. IX. 1975 leg. W. Winterhoff, det. M. Svrček; Austria: Kastelgraben im Rosalingebirge (Burgenland), 17. VIII. 1930, leg. H. Huber, det. W. Kirschstein (PRM 656162, 656163). W. Winterhoff's collection (determined by W. Matheis) was published by him in 1977.

***Lanzia henningsiana* (Ploettn.) comb. nov.**

Basionym: *Ciboria henningsiana* Ploettner, Verh. Bot. Ver. Brandenb. 12: 10, 1899

New collections of this species on dead leaves of *Eriophorum vaginatum*, *Scirpus silvaticus* and *Carex* sp. in Bohemia are morphologically identical with *Ciboria henningsiana* Ploettn. (Dennis 1956, as *Rutstroemia*), originally described on *Eriophorum* sp. The substratal stroma visible on leaf surface as black lines only, as well as the structure of the excipulum agree with *Lanzia* Sacc. emend. Dumont.

References

- DENNIS R. W. G. (1956): A revision of the British Helotiaceae in the herbarium of the Royal botanic gardens, Kew, with notes on related European species. Mycol. Pap. 62: 1-216.
- DUMONT K. P. (1971): Sclerotiniaceae II. Lambertella. Mem. New York Bot. Gard. 22 (1): 1-178.
- DUMONT K. P. (1972): Sclerotiniaceae III. The generic names Poculum, Calycina and Lanzia. Mycologia 64: 911-915.
- FELTGEN J. (1899-1903): Vorstudien zu einer Pilz-Flora des Grossherzogstums Luxemburg. 1-3.
- HEIN B. (1976): Revision der Gattung Laetinaevia Nannf. (Ascomycetes) und Neuordnung der Naevoideae. Willdenowia, Beiheft 9.
- KORF R. P. (1968): Discomycetes and Tuberales. In: Ainsworth G. C., Sparrow F. K. et Sussmann A. S., The fungi. 4 A: 249-319.
- NANNFELDT J. A. (1932): Studien über die Morphologie und Systematik der nicht-lichenisierten Inoperculaten Discomyceten. Nova Acta Reg. Soc. Sci. Upsal., ser. 4, 8 (2): 1-368.
- RASCHLE P. (1977): Taxonomische Untersuchungen an Ascomyceten aus der Familie der Hyaloscyphaceae Nannfeldt. Sydowia 29: 170-236.
- SVRČEK M. (1976): New or less known Discomycetes. III. Čes. Mykol. 30: 8-16.
- SVRČEK M. (1977): New or less known Discomycetes. VI. Čes. Mykol. 31: 193-200.
- VELENOVSKÝ J. (1934): Monographia Discomycetum Bohemiae. 1-2. Praeae.
- WINTERHOFF W. (1977): Die Pilzflora des Naturschutzgebietes Sandhausener Dünen bei Heidelberg. Veröff. Naturschutz Landschaftspflege Bad.-Württ. 44/45: 51-118. Karlsruhe.

Address of the author: Dr. Mirko Svrček, CSc., Národní muzeum, Sectio mycologica, Václavské nám. 68, 115 79 Praha 1, Czechoslovakia.

Mykointoxikácie kališníkom hnedooranžovým — *Omphalotus olearius* (DC. ex Fr.) Sing. a jeho rozšírenie na Slovensku

Mushroom poisoning by *Omphalotus olearius* (DC. ex Fr.) Sing. and distribution of the fungus in Slovakia

Pavel Lizoň

V rokoch 1979 a 1980 sme zaznamenali prvé tri prípady otravy hubou *Omphalotus olearius* (DC. ex Fr.) Sing. v Československu*). Celkovo bolo postihnutých 9 osôb (pri 8 pacientoch sa otrava prejavila ako akútna gastritída, pri jednom ako gastroenteritída). V Čechách a na Morave je huba vzácna, na Slovensku sa v posledných rokoch našla na viacerých lokalitách. Z Československa je celkovo známych 96 lokalít (Čechy 13, Morava 21, Slovensko 62).

First three cases of mushroom poisoning caused by *Omphalotus olearius* (DC. ex Fr.) Sing. were noted from Czechoslovakia in 1979 and 1980. They involved a total of 9 persons (8 patients had acute gastritis and one patient had gastroenteritis). The fungus is rare in Bohemia and Moravia, but it was found several times in Slovakia recently. A total of 96 localities are known from Czechoslovakia (Bohemia 13, Moravia 21, Slovakia 62).

Kališník hnedooranžový (hlíva olivová) — *Omphalotus olearius* (DC. ex Fr.) Sing. je typicky mediteránna huba s najväčším výskytom v južnej Európe. V mediteránnej oblasti rastie hlavne na olivách, v Československu na duboch, gaštanoch, hraboch a v Čechách tiež na slivkách. Kým v Čechách a na Morave je pomerne zriedkavý, na Slovensku, ako ukazujú nálezy z posledných desaťročí, je v teplejších oblastiach pomerne častý. Otravy touto hubou sme u nás predvídali (Maretič, Kubička et Lizoň 1978) a v rokoch 1979 a 1980 sme zaznamenali prvé tri prípady v Československu. V Maďarsku, kde je kališník hnedooranžový oveľa viac rozšírený, spôsobil napr. roku 1977 15 ‰ a roku 1979 18 ‰ všetkých mykointoxikácií (Lévai 1979, Lévai in litt.).

Etiológia otráv

Otravy kališníkom hnedooranžovým spôsobuje neznalosť húb, prípadne zámena s jedlými druhmi. Kališník hnedooranžový si môžu aj u nás zameniť neskúsení hubári napr. za kuriatko jedlé (*Cantharellus cibarius*), pretože plodnice tejto jedovatej drevokaznej huby vyrastajú niekedy z koreňov ukrytých v zemi. Na možnosť takejto zámieny upozorňuje v poslednom čase aj Stropník (1981). Môže byť nazbieraný tiež z úplnej neznalosti v domeni, že je to jedlá huba.

Toxické látky kališníka hnedooranžového dosiaľ nie sú známe. Ako dosvedčujú prípady z Juhoslávie (Maretič, Kubička et Lizoň 1978), v ťažších prípadoch neprebíha otrava ako ľahká gastroenteritída, ale postihnuté môžu byť aj iné orgány.

Priebeh otráv

Prvé dva československé prípady otravy kališníkom hnedooranžovým sme zaznamenali v Bratislave v auguste 1979. V oboch prípadoch sa získali huby

*) MUDr. P. Urban (Čas. čs. Houbařů 58: 113–114, 1981) zaznamenal ľahkú otravu štvorčlennej rodiny z Moravy.

kúpou na ulici od toho istého neznámeho predavača. Predávajúci huby nepomenoval, a tak nemožno zistiť, za aké jedlé huby ich zamenil.

Pacient T. S. (29 r.) si pripravil asi 10 Dg húb ako praženicu s vajíčkami. 03 hod. po požití jedlá sa u neho prejavili prvé príznaky otravy: tlak v epigastriu, celková nevoľnosť, nauzea, potenie a bolesti hlavy. Večer a na druhý deň sa pridružili aj hnačky a zvracanie. Nechutenstvo pretrvávalo niekoľko dní. Ošetrový a hospitalizovaný bol na druhý deň po konzumácii jedla.

V druhom prípade sa huby pripravili na jedlo v polievke. Polievku jedla stará matka, otec detí a dve maloleté deti. Otec sa sťažoval na nevoľnosť, ale nebol ošetrový, kým stará matka vraj nemala ťažkosti. Chlapci I. H. (18 mes.) a D. H. (5 r.) začali asi 1 hod. po zjedení hubovej polievky zvracať a mali bolesti brucha. Večer zvracanie ustalo, pričom stolica bola u obidvoch normálna. Ošetroví a hospitalizovaní boli v deň konzumácie jedla.

Biochemické vyšetrenia nevykázali ani u jedného z pacientov výraznejšie odchylky. Po odznení príznakov otravy sa objektívny stav pacientov na druhý deň upravil. O pretrvávajúci subjektívnych potiaží u detí nemáme informácie; dospelý T. S. pocífoval niekoľko dní nechutenstvo. V nemocnici sa všetkým postihnutým ordinovala diéta, pričom dospelý T. S. bol hospitalizovaný 4 dni a deti I. H. a D. H. po 3 dni.

Roku 1980 sa kališníkom hnedooranžovým otrávil v Topoľčanoch 5 dospelých osôb. Huby, ktoré si pripravili ako praženicu s vajíčkami, konzumovali otec J. K. (55 r.), matka (50 r.), syn 28 r.) a menšie množstvo aj dvaja známi. Otrava sa prejavila o 1 hod. po konzumácii jedla zvracaním (rodičia zvracali 10–15krát) a bolesťami hlavy. Rodičia a syn vyhľadali ešte ten istý deň lekárske ošetrovanie; po výplachu žalúdka im ordinovali infúziu. Neboli hospitalizovaní a po odchode z nemocnice nemali už žiadne väčšie ťažkosti (Škubla in litt.).

V prvých dvoch prípadoch sa podarilo určiť pôvodcu otravy jednoznačne podľa nespracovaných húb (dospelý T. S.) a podľa zvyškov húb v žalúdočnom obsahu (deti I. H. a D. H.). Pri otrave dospelých J. K. a spol. určil huby náš spolupracovník Ing. P. Škubla podľa opisu, pričom postihnutý J. K. hubu jednoznačne identifikoval aj v atlase (Škubla in litt.).

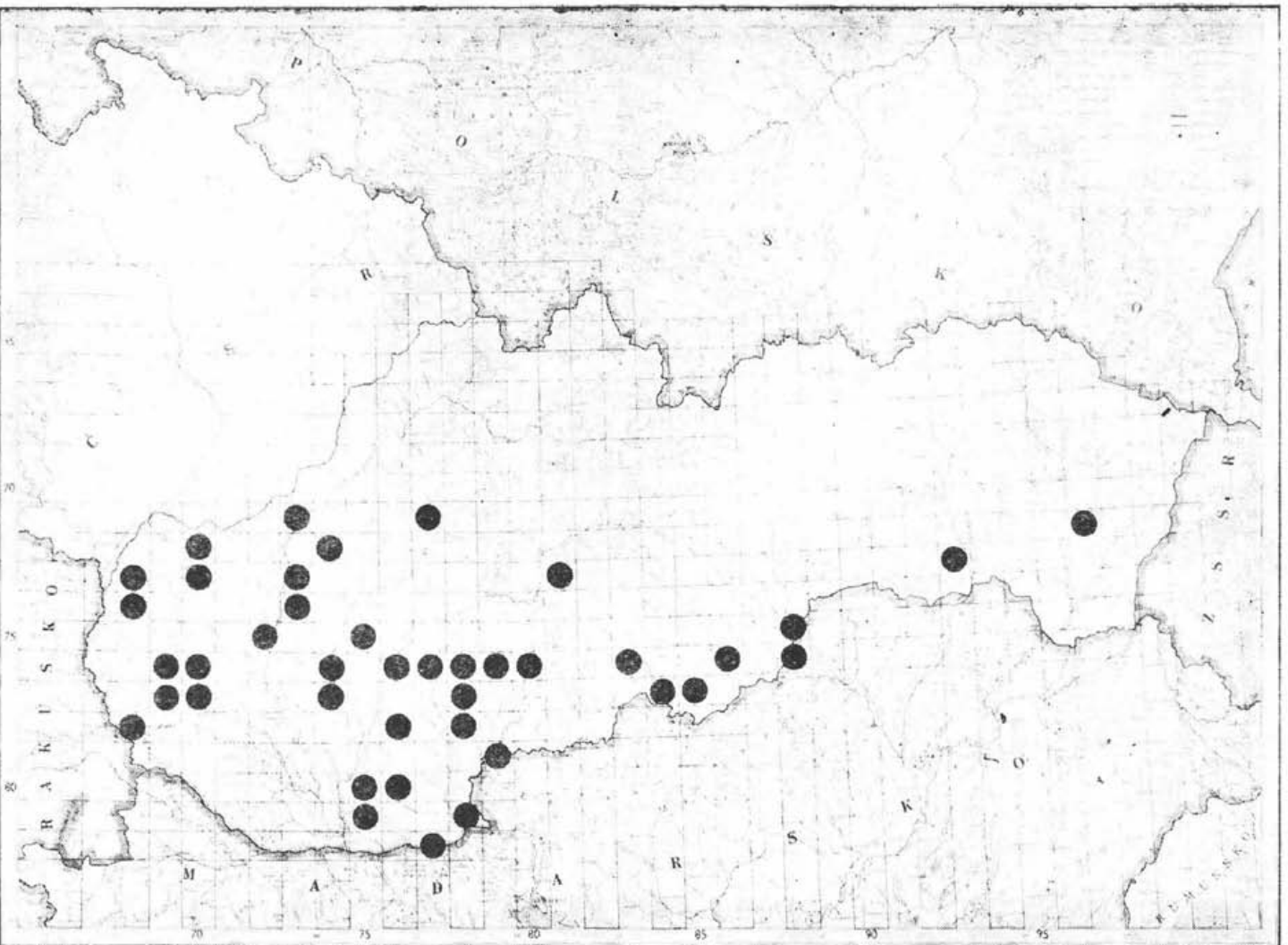
Z priebehu prvých u nás zaznamenaných otráv kališníkom hnedooranžovým možno usudzovať, že otravy touto hubou majú vo všeobecnosti benígny charakter. Priebeh otravy závisí predovšetkým od aktuálneho množstva konzumovaných húb.

Rozšírenie kališníka hnedooranžového na Slovensku

O rozšírení kališníka hnedooranžového v Československu súhrnne referoval na 4. pracovnej konferencii v Opave Lazebníček (1969). Zhrnul údaje z literatúry a zbierok do konca roku 1968, pričom uviedol 50 lokalít, z toho z Čiech 12, z Moravy 19 a zo Slovenska 19. Cieľavedomým sledovaním tejto huby (tiež v rámci akcie mapovania jedovatých húb v Československu) sa nám podarilo zhromaždiť zo Slovenska 62 lokalít.

Od roku 1969, kedy sa uverejnil Lazebníčekov referát, hlásil z Čiech Smotlacha (1970) nález na starej lokalite F. Smotlachu na Kopci sv. Jana a Kosina (1974) nález z Jabkenic. Z Moravy máme k dispozícii tiež dva novšie nálezy: z Hluku a z Bohuslavic pri Kyjove (Kříž, Lazebníček et Šmarda 1970).

Údaje získané o rozšírení *Omphalotus olearius* na Slovensku ukázali, že v tejto časti Československa nie je huba v teplých oblastiach vzácna. Za účinnej

pomoci mykológov a hubárov, ktorí prichádzajú v sezóne do hubárskej poradne Slovenského národného múzea v Bratislave, sme získali a väčšinou aj dokladovali (BRA) 43 nových lokalít.

Správnosť našej interpretácie *Omphalotus olearius* (DC. ex Fr.) Sing. sensu stricto potvrdil Romagnesi (in litt.), ktorý revidoval materiál tohoto druhu zo Slovenska.

Lokality kališníka hnedooranžového zo Slovenska

Uvádzam všetky lokality, ktoré sa mi podarilo zhromaždiť do konca roka 1980, teda okrem herbárových a nedoložených údajov aj lokality, ktoré uverejnil Lazebníček (1969), Fábry (1970) a Lizoň (1977). Lokality sú zoradené do orografických celkov (podľa Zoznamu vrchov na Slovensku 1974) a základných polí sieťového mapovania.

Biele Karpaty: 7173 — Trenčianske Bohuslavice — Haluznice, ad caudices *Carpini bet.*, 390 m, 20. IX. 1969, J. Lazebníček et K. Koncerová (Brno — cartotheca).

Myjavská pahorkatina: 7270 — Sobotište, in pomario *Pruni dom.* in vicinitate, 300—400 m, 16. IX. 1935, J. Horák (Horák 1937, Kubička 1952).

Malé Karpaty: 7370 — Jablonica, in colle Holá hora, 250 m, 26. VI. 1953, F. Kotlaba (PRM, Lazebníček 1969); 7669 — Pezinok, ad lignum in silva frond. (*Fagus, Quercus*) in convalle Hrubá dolina, 300—400 m, 8. VII. 1978, Keresztes (BRA); 7868 — Bratislava — Karlova Ves, 150 m, 12. VIII. 1875, J. Bolla (BP, teste M. Babos, Brno — cartotheca); Bratislava — Lamač, in querceto, 230 m, 5. VIII. 1968, A. Dermek (Lazebníček 1969), ibidem, ad lignum in silva, 230 m, 29. VIII. 1979, G. Križo (BRA); Bratislava — Koliba, 400 m, quotannis, 1962, I. Fábry (BRA, Lazebníček 1969); Bratislava — Železná studienka, ad radicem *Carpini bet.* versus cauponam Klepáč, 220 m, 15. IX. 1965, I. Fábry (BRA, Fábry 1970), ibidem, ad lignum in silva frond., 220 m, 1. VII. 1980, J. Bernadič (BRA) et 22. IX. 1980, A. Smolková (BRA).

Považský Inovec: 7274 — Zlatníky prope Bánovce n. Bebr., ad radices *Carpini bet.*, 400 m, 11. VII. 1971, J. Kuthan (BRA); Dubodiel, ad lignum prope pagum, 400 m, IX. 1972, A. Horváthová (BRA); 7373 — Moravany n. Váhom, ad lignum prope pagum, 250 m, 29. VII. 1979, O. Jurgová (BRA); 7473 — Radošíná, in cota 385 situ septent. a pago, 300 m, 4. IX. 1966, L. Baňár (BRA); Nitrianska Blatnica, in silva 2—3 km situ septent.-occid. a pago, 450—500 m, 28. VII. — 5. VIII. 1979, P. Škubla (Škubla in litt.), ibidem, in silva frond. (*Quercus*) 2 km situ septent.-orient. a pago, 450—500 m, 1.—3. VIII. 1980, J. Kolník (Škubla in litt.); 7572 — Hlohovec, in silva frond. 3 km situ septent.-orient. ab oppido, 300 m, 29. IX. 1979, P. Škubla (Škubla in litt.).

Strážovské vrchy: 7177 — Šútovce prope Bojnice, ad codicem arboris frond., 450 m, 21. IX. 1974, J. Kuthan (BRA).

Trábeč: 7575 — Jelenec, ad caudicem in querceto 7 km situ septent. a pago prope casam venat. Remitáž, 300 m, 18. VII. 1979, M. Vozárová (in litt.), ibidem, in silva (*Quercus, Carpinus*), 250 m, 21. VI. 1975 (BRNM, Vozárová in litt.); Žirany, in querceto in clivia merid. collis Plieška, 300—350 m, 18. VII. 1980, P. Škubla (Škubla in litt.); 7674 — Nitra, ad lignum *Quercus* in clivo montis Zobor, 400 m, 6. X. 1973, L. Opold (BRA), ibidem, ad caudicem *Alni glut.* in clivo merid. non procul a loco Svoradova step dict., 250 m, 4. VIII. 1978, L. Opold (herb. Opold), ibidem, ad caudicem *Alni glut.* sub loco Pyramída dict., 420 m, 29. IX. 1979, L. Opold (herb. Opold); Nitra — Hrnčiarovce, ad caudicem in querceto, 250 m, 4. X. 1980, J. Čepelák (BRA).

Štiavnické vrchy: 7677 — Čajkov, in querceto situ septent. a pago, 300 m, 29. VII. 1980, P. Lizoň (BRA); 7678 — Jablonoce, in silva frond., 400 m, 17. VIII. 1972, A. Horváthová (BRA, Dermek 1976, 1977); Devičany, in silva frond., 400 m, 14. IX. 1974, Z. Novák (BRA); 7679 — Preňčov, loco Slivkoje lúka dict., 350 m, 21. X. 1897, A. Kmeť (BRA, PRM, DR, BS, Vacek 1936, Pilát 1935—1936, Kubička 1952, Lazebníček 1969); Baďan, ad lignum in silva frond., 500 m, 17. VIII. 1972, A. Horváthová (BRA);

Rozšírenie *Omphalotus olearius* (DC. ex Fr.) Sing. na Slovensku. — Distribution of *Omphalotus olearius* (DC. ex Fr.) Sing. in Slovakia.

7680 — Krupina, in querceto in clivo collis Červená hora, 350 m, 28. VII. 1979, M. Gono (BRA); 7778 — Žemberovce, in silva frond. (praesert. *Quercus*) 5 km situ orient. a pago, 500 m, 15.—16. VII. 1979, P. Skubla (Skubla in litt.).

Krupinská planina: 7878 — Santovka, 200 m, 17. VIII. 1966, B. Černý (BRNM, Lazebníček 1969).

Burda (Kováčovské kopce): 8178 — Kamenica n. Hronom, supra pagum, 110—250 m, 15. VI. 1962, F. Kotlaba (PRM, Lazebníček 1969); Chlaba — Kováčov, 120 m, 8. VII. 1967, J. Lazebníček (BRNM, Lazebníček 1969); sine locatione accurata, in querceto ad radices, 390 m, 15. VIII. 1970, J. Kuthan (BRA).

Zvolenská kotlina: 7381 — Zolná prope Zvolen, ad radices *Quercus* in colle Hubník, 350 m, quotannis, 1976, K. Vaník (Vaník in litt.).

Ipelská kotlina: 7979 — Sahy, in silva Vysoká dicta, 200 m, 21. IX. 1954, F. Kotlaba (PRM, Lazebníček 1969).

Lučenská kotlina: 7633 — Lučenec, ad lignum in silva frond. ad urbem, 240 m, 20. IX. 1975, J. Zila (BRA, Lizoň 1977); 7784 — Filakovo, 200—400 m, 18. VIII. 1966, B. Černý et K. Koncerová (BRNM, Lazebníček 1969).

Rimavská kotlina: 7583 — Hubovo, in silva Železné dict., 300 m, 1959, A. Černý (PRM, BRNZ, Lazebníček 1969); 7686 — Bakta prope Rimavská Sobota, 200—300 m, 18. VIII. 1966, K. Kříž, F. Šmarda et B. Černý (BRNM, Lazebníček 1969); 7688 — Neporadza prope Šafárikovo, ad caudicem *Aceris tatar.* in querceto-carpineto loco Nagy telek dicto, 250 m, 12. VIII. 1976, F. Kotlaba (PRM, Kotlaba in litt.).

Košická kotlina: 7393 — Haniska prope Košice, ad caudicem *Quercus* in querceto, 220 m, 20. VIII. 1968, I. Fábry (BRA, Fábry 1970).

Cerová vrchovina: 7785 — Hajnáčka, in colle Pohanský vrch, 300—500 m, 24. VIII. 1957, F. Kotlaba (PRM, Lazebníček 1969).

Záhorská nížina: 7368 — Smolinské, ad caudicem *Quercus*, 190 m, 4. VIII. 1967, D. Puškáč (Dermek et Pilát 1974); 7468 — Lakšárska Nová Ves, ad caudicem *Quercus* in vicinitate, 230 m, 1. VI. 1972, I. Fábry (BRA).

Podunajská nížina: 7670 — Budmerice, ad corticem *Quercus* in silva frond., 200 m, 11. IX. 1977, S. Strmeň (BRA); 7676 — Tesárske Mlyňany, in arboreto ad caudicem *Quercus*, 200 m, 8. XI. 1954, F. Nábělek (BRNM, Nábělek 1955, Lazebníček 1969); 7769 — Senkvice, in silva Senkvický les dict., 200 m, 16. VIII. 1966, B. Černý, K. Koncerová et K. Kříž (BRNM, Lazebníček 1969); Viničné, in querceto Senkvický les dict., 200 m, 16. VIII. 1966, K. Kříž (Brno — cartothea); Senkvice — ad caudicem in querceto cerrid., 200 m, 30. VIII. 1976, L. Kováč (BRA, Lizoň 1977); Jur pri Bratislave, in reservato natur. Súr dicto, ad radices *Quercus rob.*, 130 m, 16. X. 1966, J. Kollár (BRA), ibidem, ad caudicem *Quercus*, 3. IX. 1968, I. Fábry (BRA, Fábry 1970), ibidem, ad caudicem, 6. X. 1974, J. Bori (BRA); 7770 — Senec, in silva Martinský les dict., 180 m, 16. VIII. 1966, K. Kříž (BRNM, Lazebníček 1969), ibidem, ad lignum *Quercus*, 7. X. 1967, I. Fábry (BRA, Fábry 1970), ibidem, ad caudicem in querceto, 21. IX. 1980, G. Bachratý (BRA); 7774 — Cabaj — Čapor prope Nitra, ad caudicem *Quercus cer.* in querceto cerrid., 205 m, 17. IX. 1974, F. Kotlaba (PRM, Kotlaba in litt.); 7778 — Horša, ad lignum in querceto in valle rivi Sikenica, 2000 m, 28. IX. 1975, I. Kopečný (BRA); 7876 — Tehla prope Vrable, 200 m, 17. VIII. 1966, B. Černý (BRNM, Lazebníček 1969); 8075 — Bajč, ad caudicem *Quercus*, 115 m, 9. IX. 1976, E. Futó (BRA); 8076 — Dubník, ad caudicem *Robiniae* in robinieto, 160 m, 5. IX. 1969, E. Futó (Brno — cartothea), ibidem, ad caudicem *Quercus cer.* in querceto cerrid. inter cotas 237 et 276,6, 270 m, 16. IX. 1974, F. Kotlaba (PRM, Kotlaba in litt.); 8175 — Hurbanovo, in vicinitate, 130 m, E. Futó (Fábry, Futó et Michalko 1975); 8277 — Čenkov, in querceto cerrid. situ septent.-orient. a vico, 200 m, 17. VIII. 1966, K. Kříž (Brno — cartothea).

Vihorlat: 7297 — Vinné, ad caudicem *Quercus* ad lacum Vinianske jazero, 206 m, 10. IX. 1970, A. Dermek (Dermek et Lizoň 1980).

Podakovanie

Za mnohé cenné pripomienky a doplnky ďakujem MUDr. J. Kubičkoví. Dr. F. Kotlabovi, CSc., prim. MUDr. E. Krákovi, dr. J. Lévaiovej, ing. P. Škublovi, CSc. a ing. K. Vaníkovi, CSc.; prim. MUDr. P. Weissovi, CSc. som zaviazaný za poskytnutie údajov o priebehu otráv a rozšírení *Omphalotus olearius*.

Literatúra

- ANONYMUS (1974): Zoznam vrchov na Slovensku. In: Kartografické informácie 1. Bratislava.
- DERMEK A. (1976): Huby lesov, polí a lúk. Martin.
- DERMEK A. (1977): Atlas našich húb. Bratislava.
- DERMEK A. et LIZOŇ P. (1980): Malý atlas húb. Bratislava.
- DERMEK A. et PILÁT A. (1974): Poznávajme huby. Bratislava.
- FÁBRY I. (1970): Zriedkavejšie druhy z podčeľade Pleurotoideae (hlivovité) v okolí Bratislavy. Čas. čl. Houbařů 47: 1–4.
- FÁBRY I., FUTÓ E. et MICHALKO J. (1975): Mykoflóra širšieho okolia Hurbanova. Správy hub. Poradne, Bratislava, 3/2: 12–14.
- HERINK J. (1952): Několik poznámek o hlívě olivové — *Pleurotus olearius* (D. C. ex Fr.) Gill. Čes. Mykol. 6: 54–58.
- HORÁK J. (1937): Hlíva olivová (*Pleurotus olearius* DC) nalezena na Slovensku. Čas. čl. Houbařů 17: 21–22.
- KOSINA C. (1974): Zajímavý nález hlívy olivové. Čas. čl. Houbařů 51: 16–17.
- KRÍŽ K., LAZEBNÍČEK J. et SMARDA F. (1970): Nálezy vzácnějších druhů hub na Moravě v r. 1969. Mykol. Zprav., Brno, 14: 65–67.
- KUBÍČKA J. (1952): Jedovatost hlívy olivové — *Pleurotus olearius* (DC.) Fr. a její výskyt v ČSR. Čes. Mykol. 6: 20–24.
- LAZEBNÍČEK J. (1969): Zeměpisné rozšíření hlívy olivové — *Omphalotus olearius* (DC. ex Fr.) Sing. v Československu. In: Zeměpisné rozšíření hub v Československu. Brno.
- LÉVAI J. (1979): A gombamérgezés és kivizsgálásának szervezeti felépítése Lengyelországban és Német Demokratikus Köztársaságban. Mikol. Közlem., Budapest, 1979/1: 13–24.
- LIZOŇ P. (1977): Nálezy zriedkavých druhov húb II. Správy hub. Poradne, Bratislava, 4 (1976): 16–17.
- MARETIĆ Z., KUBÍČKA J. et LIZOŇ P. (1978): Málo známa jedovatá huba kališník hnedooranžový — *Omphalotus olearius* (DC. ex Fr.) Sing. Lek. Obzor 27: 233–236.
- NÁBÉLEK F. (1955): Hlíva olivová. Čas. čl. Houbařů 32: 25.
- PILÁT A. (1935–1936): *Pleurotus* Fr. — hlíva. In: Kavina K. et Pilát A., Atlas hub evropských, vol. 2. Praha.
- PILÁT A. (1951): Další výskyt hlívy olivové — *Pleurotus olearius* (DC.) Fr. v Čechách. Čas. nár. Mus., Praha, sect. natur., 118–119: 113–116.
- SMOTLACHA M. (1970): Hlíva olivová — *Pleurotus olearius* DC. Čas. čl. Houbařů 47: 119.
- STROPNIK Z. (1981): Oljkova goba — strupena dvojnica užítke lisičke. Proteus, Ljubljana, 43 (1980–1981): 171–175.
- VACEK V. (1936): Hlíva olivová (*Pleurotus olearius* (De Cand.) Fr.) na Moravě. Čas. čl. Houbařů 16: 125–128.

Adresa autora: Dr. Pavel Lizoň, Slovenské národné múzeum, Vajanského nábrežie 2, 814 36 Bratislava.

Kernverhältnisse terminaler Zellen von *Agrocybe aegerita*

Jaderné poměry terminálních buněk u *Agrocybe aegerita*

Marta Semerdžieva und Antonín Wolf

Untersucht wurden Kernverhältnisse in Hyphen des Basidiomyceten *Agrocybe aegerita*. Zu diesem Zwecke wurden terminale und subterminale Zellen von Mikroklulturen des angeführten Pilzes im Phasenkontrast mikroskopiert und in vivo beobachtet. Während bei dikaryotischen Kulturen, wie erwartet, in jeder Zelle 2 Kerne zu finden waren, wurde bei Monokaryen festgestellt, dass die Spitzenzellen der Hyphen nicht einkernig sondern mehrkernig sind. In terminalen Zellen wurden 2–8 Kerne gefunden, in subterminalen 2. Die Mehrkernigkeit wurde bei monokaryotischen Kulturen verschiedener Herkunft nachgewiesen, weiter nach Kultivierung auf einigen Nährmedien, unter unterschiedlichen Kultivierungstemperaturen und bei Monokaryen mit allen möglichen Kombinationen der Inkompatibilitätsfaktoren. Das beobachtete ungewöhnliche Phänomen deutet darauf hin, dass während des Wachstums im Endabschnitt der monokaryotischen Hyphe mehrere mitotische Kernteilungen zeitlich der Bildung eines einzigen Septums vorangehen. Bei *Agrocybe aegerita* ist auch die monokaryotische Fruktifizierung bekannt.

Byly sledovný jaderné poměry v hyfách basidiomycetu *Agrocybe aegerita*. Za tímto účelem byly pomocí fázového kontrastu mikroskopovány a in vivo pozorovány terminální a subterminální buňky mikrokultur uvedené houby. Zatímco u dikaryontních kultur byla podle očekávání nalezena v každé buňce 2 jádra, bylo u monokaryontů konstatováno, že koncové buňky nejsou jednojaderné nýbrž vícejaderné. Jader bylo v terminálních buňkách nalezeno 2–8, v subterminálních 2. Mnohojadernost byla prokázána u monokaryontních kultur různého původu, dále po kultivaci na několika živných půdách, za rozdílných kultivačních teplot a u monokaryontů všech možných kombinací párovacích faktorů. Pozorovaný neobvyklý jev nasvědčuje tomu, že během růstu v koncové části hyfy monokaryonta *Agrocybe aegerita* několik mitotických dělení jádra časově předchází tvorbě jediné přehrádky. U uvedeného druhu je též známá monokaryotická fruktifikace.

Einleitung

Der Basidiomycet *Agrocybe aegerita* (Brig. ex Fr.) Sing., südlicher Schüppling oder Ackerling, wird in den letzten Jahren in mehreren Forschungsinstituten als neues Modell herangezogen. Diesen in der Natur auf Pappelstümpfen wachsenden Hutzpilz, der früher zu Gattung *Pholiota* zählte, kannten schon die Römer und Griechen als schmackhaften Speisepilz. Heute wird er in einigen europäischen Staaten, zB. in Frankreich, in kleineren Mengen künstlich zu kulinären Zwecken gezüchtet, er bietet sich jedoch auch als geeignetes Pilzobjekt in der Grundlagenforschung an.

Obwohl das Myzel von *Agrocybe aegerita* keine vegetativen Sporen bildet, entspricht diese Pilzart den Bedingungen für genetische und physiologische Studien. Sie wird vom tetrapolaren Inkompatibilitätsmechanismus gesteuert, Dikaryen bilden Schnallenmyzel und unter geeigneten Labor-Bedingungen Fruchtkörper und aus Basidiosporen lassen sich Monokaryen heranziehen (Esser et al., 1974). Die Kultur ist auch ein Antibiotika-Produzent (Semerdžieva, 1979; Meinhardt 1980).

In der vorliegenden Arbeit untersuchten wir das Vorhandensein von Kernen in Hyphenzellen dieser Pilzart. Es war nämlich auffallend, dass die Kernverhältnisse der Spitzenzellen aller untersuchten Monokaryen von *Agrocybe aegerita*

rita nicht den erwarteten Gesetzmässigkeiten entsprachen. Diese Tatsache untersuchten wir deshalb eingehender, weil wir über die Kernverhältnisse in terminalen Hyphenzellen der Basidiomyceten in der Literatur keine näheren Angaben fanden und allgemein angenommen wird, dass alle Zellen der Monokaryen entweder regelmässig einkernig oder regelmässig mehrkernig sind (Raper, 1966).

Material und Methoden

Geprüft wurden Mono- und Dikaryen von *Agrocybe aegerita* (Brig. ex Fr.) Sing., die alle von einem Stamm aus der Südslowakei (Stamm Ag ae I) abgeleitet waren. Zum Vergleich wurden Isolate von *Oudemansiella mucida* (Schr. ex Fr.) Höhn., des Buchenschleimröhlings oder beringten Schleimröhlings eines Stammes aus Südböhmen (Ou mu I), eines Sporenisolates von *Armillaria mellea* (Vahl. ex Fr.) Karst. (Ar me 7/64), des honiggelben Hallimasch, aus Südböhmen und einer Kultur von *Armillaria tabescens* (Scop. ex Fr.) Sing. (Ar ta 196, von K. Lohwag in Wien), des ringlosen Hallimasch, aus Südrhodesien herangezogen.

Was die Herkunft der Monokaryen betrifft, wurden diese entweder mittels Verdünnungsmethode, Sporenaussaat und Kolonienisolierung gewonnen (M 1 — .) oder aus einzelnen Basidiosporen-Tetraden mit feiner Glasnadel unter dem Stereomikroskop isoliert (T 6/4 .). Verglichen wurden Monokaryen mehrerer Generationen, die Basidiosporen aus im Labor herangezuchteter Fruchtkörper entstammten, aber auch Isolate aus Basidiosporen, die nach Mutagen-Behandlung (Ultraviolette Bestrahlung UV ., N-Methyl-N-nitroso-Urea MNU .) selektiert worden waren. Beim Vergleichspilz *Oudemansiella mucida* wurden auch dedikaryotisierte Kulturen, nämlich Monokaryen, die aus Dikaryen infolge andauernder Rührung in Submerskultur entstanden waren, herangezogen (Ded. .). Für die Untersuchungen wurden weitere Monokaryen ausgewählt, die allen vier Kreuzungstypen angehörten, d. h. mit den Inkompatibilitätsfaktoren A_1B_1 (=I), A_2B_2 (=II), A_1B_2 (=III) und A_2B_1 (=IV).

Um die Kerne in einzelnen Hyphenzellen beobachten zu können wurden Mikrokulturen (auf Objektträgern mit Agarmedium-Film) angelegt. Untersucht wurden terminale und subterminale Zellen dieser Kulturen, deren Nuclei und Nucleoli in vivo im Phasenkontrast des optischen Mikroskops mit Immersion bei einer Vergrößerung 1000–1600 $\times$ sichtbar sind. Diese Methode (Girbardt, 1956) bewährte sich uns für das Beurteilen der Kerne in einzelnen Zellen als Verlässlichste. Man kann den dunklen runden Nucleolus, der vom hellen ovalen Nucleus umgeben ist, gleichzeitig aber auch die Zellwände der Septen unterscheiden. Die Kerne migrieren lebhaft, sind zeitweise mehr und weniger deutlich zu erkennen. Zum Vergleich untersuchten wir die Zellkerne auf zwei weitere Arten, nämlich nach Färbung mit Giemsa im optischen Mikroskop, wo die ganzen Kerne dunkel sind, und nach Färbung mit Mitracyclin im Fluoreszenz-Mikroskop, wo die Kerne für kurze Zeit leuchtend gelb fluoreszieren. Beide letztgenannten Methoden bestätigten unsere Beobachtungen im Phasenkontrast, für das gleichzeitige Unterscheiden der Zellwände waren sie jedoch weniger geeignet.

Als Kultivierungsmedien wurden die geläufig genutzte Bierwürze (4–8 °Ball.) und zwei synthetische Nährmedien, nämlich mit Glukose und L-Asparagin (nach Schwalb, 1971) und mit Fruktose, Glutamin-Säure und Ammonium-Tartrat (eigene Kombination) angewendet.

Kultivierungstemperaturen wurden drei getestet, nämlich 20 °C, 25 °C und 30 °C.

Um den Inhalt der langen terminalen Hyphenzellen dokumentieren zu können, wurden die Aufnahmen (Abb. 1, 2) mittels Zusammensetzen einzelner Hyphensegmente und nachträglicher Verkleinerung fertiggestellt. Gleichzeitig wurden darunter die Zellen und Zellkerne schematisch hervorgehoben. In Abb. 3 wurden Hyphensegmente eines Monokaryons untereinander gereiht (Vergrößerung 1600 $\times$).

Ergebnisse

Bei Dikaryen von *Agrocybe aegerita*, deren Hyphen Schnallen haben, entsprachen die Kernverhältnisse den erwarteten Gesetzmässigkeiten. In jeder

terminalen Zelle, zwischen Spitzenkörper und erster Schnalle, befanden sich zwei Zellkerne (Abb. 1). Auch bei *Oudemansiella* war dies nachgewiesen worden (Semerdžieva et Musilek, 1977). Je zwei Kerne befanden sich auch in der subterminalen und allen weiteren Hyphenzellen zwischen zwei Schnallen, soweit es wegen der ansteigenden Vakuolisierung der Zellen noch möglich war die Nuclei und Nucleoli zu identifizieren.

Tab. 1. Anzahl der Kerne (1–8) in terminalen Zellen verschiedener Monokaryen von *Agrocybe aegerita* und einigen anderen Basidiomyceten

Pilzart	Monokaryon Kreuzungstyp	Zellkerne								Unter- suchte Zellen
		1	2	3	4	5	6	7	8	
<i>Agrocybe aegerita</i>	M 12	I	1	1	4	2	1	1	2	12
	T6/26	I	1							1
	MNU 5	I	1		1		1			3
	M 14	II	1	2	7	2	4	1	1	18
	M 20	II	1						1	2
	T7/4	II	1	1	4		1			7
	T7/27	II	1	1	1					3
	UV8'22	II	1							1
	M 15	III	1	2	1					4
	T7/5	III		2	2					4
	UV8'19	III			2					2
	M 17	IV					1			1
	M 9	IV		1	1	1	1			4
	T7/7	IV	1	1	1	1				4
14			10	11	24	6	9	2	4	66
<i>Oudemansiella mucida</i>	M 2	I	4							4
	M 116	I	4							4
	M 20	II	6							6
	M 109	II	8							8
	G 1/16	II	3							3
	M 106	III	2							2
	M 3	IV	1							1
	M 110	IV	1							1
	DeD I B	I	11							11
	Ded I R		4							4
	Ded H 2		6							6
11			50							50
<i>Armillaria mellea</i>	7/64		2							2
<i>Armillaria tabescens</i>	169		3							3
Insgesamt	27									121

Erläuterung: Kreuzungstyp I = A₁B₁ III = A₁B₂
II = A₂B₂ IV = A₂B₁

Bei Monokaryen, deren Hyphenzellen von einfachen Septen begrenzt werden, verhielt sich *Agrocybe aegerita* hingegen anders als die übrigen von uns untersuchten Basidiomyceten-Arten. Die terminalen Zellen der Monokaryen

von *Agrocybe aegerita* enthielten nicht einen, sondern stets mehrere Kerne (Abb. 2). Auch in subterminalen Zellen dieser Pilzart waren mehr als ein Kern zu finden (meist 2). Erst in den weiteren Hyphenzellen war je 1 Kern festzustellen, soweit es noch möglich war Nucleus und Nucleolus zu erkennen. Diese Tatsache widerspricht allen bisherigen Befunden bei anderen Hutpilzen, bei denen in jeder Zelle des Monokaryons, also sowol terminaler, als auch subterminaler und aller weiteren, je ein Kern zu finden ist.

Die Mehrkernigkeit monokaryotischer Spitzenzellen von *Agrocybe aegerita* erwies sich als auffallende Charakteristik dieser Art. In terminalen Zellen, die 3–4 μm dick und 400–600 μm lang sind, wurden 2 bis 8 Kerne gefunden (Abb. 3, terminale Zelle mit 4 Kernen). In Tab. 1 sind die Ergebnisse unserer Kernuntersuchungen 121 terminaler Zellen verschiedener Monokaryen, die sowohl zeichnerisch als auch photographisch festgehalten worden sind, zusammengefasst. Aus der Tabelle ist ersichtlich, dass alle untersuchten 66 terminale Zellen der 14 Monokaryen von *Agrocybe aegerita* mehrere Kerne haben. Im Gegensatz dazu wurden bei allen untersuchten 50 terminalen Zellen der 11 Monokaryen von *Oudemansiella mucida*, wie auch in 5 Spitzenzellen zweier Arten der Gattung *Armillaria* je ein Kern nachgewiesen. Bei den mehrkernigen Spitzenzellen von *Agrocybe aegerita* war weiter auffallend, dass der Grossteil der untersuchten Zellen eine gerade Kernanzahl (2, 4, 6, 8 Kerne) hatte, nämlich 71%, und ein kleinerer Anteil, 29%, eine ungerade Kernanzahl (3, 5 oder 7 Kerne) aufwies. Die Tabelle zeigt auch, dass weder der Kreuzungstyp (I, II, III, IV), noch die Herkunft, d. h. Isolierung nach Sporenaussaat, aus Sporentetraden oder aus mit Mutagenen behandelten Sporen (M., T., UV.) die Anzahl der Kerne beeinflussten. Die Mehrkernigkeit monokaryotischer Spitzenzellen von *Agrocybe aegerita* wurde auf allen angewandten Nährmedien beobachtet und das sowohl bei Kultivierungstemperaturen 20 °C als auch 25 °C. Bei diesen Temperaturen wuchsen die Kulturen zufriedenstellend, z. D. auf Bierwürze mit einer Durchschnittsgeschwindigkeit von 3mm innerhalb von 24 Stunden. Bei 30 °C war die Wachstumsgeschwindigkeit der Mikroulturen wesentlich gehemmt und mittels der oben angeführten Methode konnten die Kerne nicht untersucht werden.

Zusätzlich wurden auch in Mikroulturen die Kernverhältnisse in Hyphen unmittelbar ausgekeimter Basidiosporen von *Agrocybe aegerita* überprüft. Nach unseren Beobachtungen waren die Kerne erst sichtbar, wenn die sich verzweigende Hyphe bereits mehrere Zellen (5 und mehr) hatte. In terminalen Zellen fanden wir wiederum mehr Kerne (2 bis 6), in subterminalen je 2 Kerne, in den weiteren dann ausschliesslich je 1 Zellkern.

Diskussion

Aus den beschriebenen mikroskopischen Beobachtungen lässt sich schliessen, dass die Mehrkernigkeit terminaler monokaryotischer Zellen für den untersuchten Stamm des Hutpilzes *Agrocybe aegerita* eine stabile Eigenschaft ist. Dieses ungewöhnliche Phänomen deutet darauf hin, dass während des Wachstums im Endabschnitt der Hyphe zeitlich mehrere mitotische Kernteilungen der Bildung eines einzigen Septums vorangehen. Von eindeutigen Mono- und Dikaryen der Basidiomyceten, und hierher zählen neben vielen anderen sowohl *Agrocybe aegerita*, als auch *Oudemansiella mucida*, ist die strenge zeit-

liche Folge Kernteilung – Septumbildung bekannt. Beim Schmetterlingsporling, *Trametes versicolor* (L. ex Fr.) Lloyd, wurde nachgewiesen, dass unmittelbar auf jede Kernteilung die Induktion eines Septums anknüpft (Girbardt, 1959). Nur bei vielkernigen, schnallenlosen Hyphenzellen, wie z. B. dem Wiesenschampignon oder Feldegerling, *Agaricus campestris* L. ex Fr., wird angenommen, dass sie Septen scheinbar zufällig entstehen, ohne zeitliche oder lokale Korrelation mit der Kernteilung. Dieses Verhalten ähnelt mehr dem der Askomyzeten, bei denen auch häufig erst lange nach der synchronen Teilung vieler Kerne irgendwo ein Septum angelegt wird. Die Anzahl der Kerne pro Zelle wird dann mehr oder weniger zufällig, zumindest konnten bei *Fusarium*, *Penicillium* und *Aspergillus* keine Gesetzmässigkeiten festgestellt werden (Girbardt, persönliche Mitteilung).

Soweit uns bekannt ist, wurden die Kernverhältnisse der höheren Basidiomyzeten bisher nicht vom phylogenetischen Gesichtspunkt behandelt und es bleibt eine offene Frage, ob die Mehrkernigkeit in terminalen Zellen der Monokaryen von *Agrocybe aegerita* für oder gegen eine weitere Differenzierung in der Entwicklung spricht. Dazu wäre auch die Tatsache zu erwähnen, dass viele Monokaryen von *Agrocybe aegerita* fähig sind kleine Fruchtkörper zu bilden, die Sporen eines einzigen Kreuzungstyps tragen, Sporen, die ohne Karyogamie entstehen. Auf Abb. 4 und Abb. 5 sind mono- und dikaryotische Fruchtkörper von *Agrocybe aegerita* nebeneinandergestellt. Monokaryotische Fruchtkörperbildung wurde z. B. auch beim Winterporling, *Polyporus ciliatus* Fr. ex Fr., beschrieben (Esser et Stahl, 1973). Bei der Pilzart *Oudemansiella mucida*, deren Kernverhältnisse sowohl bei Dikaryen, als auch bei Monokaryen den erwarteten Gesetzmässigkeiten entsprechen, wurde bisher keine monokaryotische Fruchtkörperbildung beobachtet.

Die Ergebnisse dieser Untersuchungen wurden erstmals auf dem Symposium „Phylogenetik und Systemdarstellung bei Pilzen“ in Bautzen (DDR, 16.–20. III. 1981) vorgetragen.

Literatur

- ESSER K., SEMERDŽIEVA M. et STAHL U. (1974): Genetische Untersuchungen an dem Basidiomyzeten *Agrocybe aegerita*. I. Eine Korrelation zwischen dem Zeitpunkt der Fruchtkörperbildung und monokaryotischem Fruchten und ihre Bedeutung für Züchtung und Morphogenese. Theor. Appl. Genet. 45: 77–85.
- ESSER K. et STAHL U. (1973): Monokaryotic fruiting in the basidiomycete *Polyporus ciliatus* and its suppression by incompatibility factors. Nature, London 244: 304–305.
- GIRBARDT M. (1956): Eine Methode zum Vergleich lebender mit fixierten Strukturen bei Pilzen. Z. Wiss. Mikroskopie 63: 16–21.
- GIRBALDT M. (1959): Experimentelle Zellkern-Verlagerung in Pilzhypen. Protoplasma 50: 483–492.
- MEINHARDT F. (1980): Untersuchungen zur Genetik des Fortpflanzungsverhaltens und der Fruchtkörper- und Antibiotikabildung des Basidiomyzeten *Agrocybe aegerita*. Bibliotheca Mycologica, J. Cramer, 1–110.
- RAPER J. R. (1966): Genetics of sexuality in higher fungi. Ronald Press Company, New York pp. 283.
- SCHWALB M. N. (1971): Commitment to fruiting in synchronously developing cultures of the basidiomycete *Schizophyllum commune*. Arch. Mikrobiol. 79: 102–107.

SEMERDŽIEVA M. (1979): Způsob přípravy antibakteriálního a antifungálního antibiotika z kloboukaté stopkovýtrusné houby. PV 4933–79.

SEMERDŽIEVA M. et MUSÍLEK V. (1977): Antifungal antibiotic of the basidiomycete *Oudemansiella mucida*. III. Nuclei in the hyphae of mono- and dikaryons. *Folia Microbiol.* 22: 303–307.

Anschrift der Autoren: RNDr. Marta Semerdžieva, CSc., und RNDr. Antonín Wolf, Mikrobiologisches Institut der Tschechoslowakischen Akademie der Wissenschaften, Videňská 1083, 142 20 Praha 4 Krč, ČSSR.

E. Punithalingam: Studies on Sphaeropsidales in culture. III. *Mycological Papers*, Kew, No. 1–49, 24 fig., 18 plate, 1981. Cena: £ 5.00.

Publikace je již třetí v pořadí (*Mycol. Papers*, No. 119 a 136), v které se autor zabývá vzájemnými vztahy mezi perfektními vrčkatými stadii (telomorphic states) a imperfektními konidiovými stadii (anamorphic states) náležejícími do *Sphaeropsidales*. Genetické vztahy jsou sledovány studiem hub v živých kulturách na ovesném agaru. Je studováno a popsáno 5 nových druhů náležejících do rodů *Diaporthe* (1), *Didymella* (1), *Guignardia* (2) a nového rodu *Pseudomorfea* (1). Byla prokázána souvislost mezi *Diaporthe capsici* Punith. a pyknidiálním stadiem *Phomopsis capsici* (Magnaghi) Sacc. Autor zjistil, že jsou rozdíly mezi jednotlivými kmeny izolovanými z plodů, listů nebo stonků *Capsicum* různého geografického původu, a to v hojnosti vytváření pyknidiálních nebo askosporových stadií na ovesném agaru a v přítomnosti různých typů konidií (vyskytují se 3 různé typy konidií). Ze vzduchu byl izolován druh *Didymella aerospora* Punith. s pyknidiálním stadiem *Ascochyta aerospora* Punith., z listů kávovníku *Guignardia coffeae* Punith. et Lee Boun Siew s pyknidiálním stadiem *Phyllosticta coffeae-libericae* Punith. et Lee Boun Siew. Ke *Guignardia dyerae* Punith. et Wong Put Ham náleží konidiální stadium *Phyllosticta dyerae* Punith. et Wong Put Ham, ale na ovesném agaru se vytváří převážně askosporové stadium houby. Je popsán nový rod *Pseudomorfea* Punith. náležející do *Capnodiales* s pyknidiálním stadiem *Chaetobolus microglobulosa* Batista et Cif. z plodů kávovníku. Podrobně jsou diskutovány příbuznosti, morfologické podobnosti a rozdílnosti s jinými blízkými druhy. Publikace má nesporný význam k bližšímu poznání jak askosporových stadií, tak i některých zástupců *Coelomycetes*, a též i k poznání nových druhů hub, jejichž ekonomický význam jako patogenů rostlin nemohl být zatím zhodnocen. Práce je doplněna kvalitními původními a mikrofotografiemi zachycujícími detailně diagnostické znaky studovaných hub.

V. Holubová-Jechová

Výskyt kvasinek v dutině ústní u osob se snímacími zubními náhradami

Incidence of yeasts in the mouth cavity in persons with removable dentures

Petr Fragner a Jan Skopek

Kvasinky byly nalezeny v ústech 81,4 % osob, nosících snímací zubní náhrady; *Candida albicans* (sama nebo v kombinaci s jinými kvasinkami) u 62,9 % osob. Výskyt kvasinek kolísal podle věkových skupin od 66 % (31–40 let) do 95 % (71–80 let).

Uvedeny nálezy kvasinek na jazyku, na zubech a na snímacích zubních náhradách.

Na náhrady mladší 1 roku připadalo 49 % negativních a 21 % s nálezem kvasinek masivním nebo hojným. Na starší 4 let připadalo 25 % negativních a 55 % s nálezem masivním nebo hojným.

Klinický soor byl pozorován jen u 1,4 % osob.

Autoři dále sledovali výskyt chorobných změn pod snímacími náhradami, klinické obrazy jazyka a tonsil, stálé, denní a občasné nošení náhrad, užívání antibiotik, kortikoidů, cytostatik a některé další okolnosti.

Yeasts were found in the mouths of 81,4 % persons with removable dentures; *Candida albicans* (alone or in combination with other yeasts) in 62,9 % individuals. The yeast incidence varied according to the age groups from 66 % (31–40 years of age) to 95 % (71–80 years of age).

Yeast findings on the tongue, teeth and removable dentures are recorded.

In dentures up to one year 49 % findings were negative and 21 % yeast findings were massive or abundant. In dentures older than four years 25 % findings were negative and 55 % massive or abundant.

Clinical soor was observed in 1,4 % individuals only.

The authors further followed the incidence of pathological changes under removable dentures, clinical pictures of the tongue and tonsils, daily and occasional wearing of dentures, taking antibiotics, corticoids, cytostatics and some other circumstances.

Úvod

Výskyt kvasinek v ústech je podmíněn řadou okolností, většinou nepříliš dobře probádaných. Jedním z faktorů je „celkový zdravotní stav“: mezi těmi, kteří mají v ústech kvasinky (hlavně *Candida albicans*, v hojném nebo v masivním množství), jsou zastoupeni převážně těžce nemocní (Fragner a Měřička 1977, Fragner a Šimková 1980) nebo ti, u nichž v současné době probíhá nějaké akutní nebo chronické onemocnění (Fragner a Čechová; Čechová, Fragner a Skopek). Také stav ústní dutiny hraje důležitou úlohu a podle některých pozorování (Jírovec et al. 1945, Toman a John 1955, Fragner, Stupecký a Dosoudil 1977, Fragner a Čechová) je např. hygiena ústní dutiny faktorem velmi závažným.

V průměrné naší populaci se kvasinky v ústech (na jazyku nebo na zubech) vyskytují u 55,7 % osob, *Candida albicans* u 45 % (Fragner a Čechová). Ve skupině osob mladých a mladistvých, ortodonticky léčených byly kvasinky prokázány u 65 %, *C. albicans* u 50 % vyšetřovaných (Fragner, Stupecký a Dosoudil 1977). Ve skupině osob s fixními zubními náhradami (korunky, můstky) byly kvasinky nalezeny (na jazyku, na zubech nebo na fixních zubních náhradách) u 66 %, *C. albicans* u 51 % osob (Čechová, Fragner a Skopek). Autoři se domnívají, že některé fixní náhrady mohou ztěžovat péči o ústní hygienu právě tak, jako některé ortodontické vady.

Zcela zvláštním faktorem jsou snímací zubní náhrady. Četní autoři (např. Arendorf a Walker 1979, Davenport 1970, Renner et al. 1979) si všímají osídlení

snímacích náhrad, tvrdého patra a jazyka a popisují klinické kandidózy. Arendorf a Walker rozlišují kandidózy: a) akutní pseudomembranózní (thrush), b) akutní atrofickou, c) chronickou hyperplastickou (= kandidová leukoplakia), d) chronickou atrofickou (= protetická stomatitida). U této poslední formy nalezli *C. albicans* ve 100 % případů (ze třiceti) na náhradách, na patře a na jazyku.

Protetická stomatitida ("denture stomatitis", "denture sore mouth") představuje erytematózní změny pod úplnými snímacími náhradami, především na tvrdém patře. Často napodobuje jiné chorobné projevy a proto otázka správné diagnózy je živě diskutována. Může být vyvolána mechanickým poškozením sliznice zubní náhradou, toxickým působením volných akrylových monomerů přítomných v náhradě, alergií na akrylové deriváty a konečně infekcí kvasinkami. Renner et al. se domnívají, že diagnostika kandidózy je možná jen podle stanovení počtu zárodků *C. albicans* v přesně určené, trojúhelníkové oblasti tvrdého patra: u osob zdravých nález nepřesahuje 100 zárodků na 1 cm², u nemocných s kandidovou protetickou stomatitidou často přesahuje 10 000. (Jejich práci je nutno vytknout, že mykologické zpracování chybí a "*C. albicans*" byla „určována“ jen podle obarvených roztěrů z kultur.)

S nošením snímacích zubních náhrad souvisí řada dalších okolností, z nichž některé jsou, mimo jiné, předmětem našeho sdělení.

Materiál a metodika

V letech 1977 až 1981 jsme vyšetřili 140 ambulantních pacientů protetického oddělení I. stomatologické kliniky U. K. Slo výhradně o nemocné, kteří měli jednu nebo dvě snímací zubní náhrady.

Sledovali jsme: výskyt klinického sooru, vzhled jazyka a tonsil, povlaky na zbývajících zubech, povlaky na snímacích náhradách, změny pod náhradami a stáří snímacích náhrad. Dále jsme zjišťovali, zda jsou náhrady nošeny jen ve dne, ve dne i v noci, nebo jen občas. Zvláštní pozornost jsme věnovali údajům o léčbě antibiotiky, kortikoidy, cytostatiky a zářením.

Vzorky byly odebírány sterilními vatovými tampony na drátě nebo na špejli ve zkumavkách z povrchu jazyka, z linguální plochy předních dolních zubů (pokud byly) a z dásňové plochy snímacích zubních náhrad. Vzorky byly do dvou hodin od odběru zpracovány v laboratoři. Tampony byly smočený v kondenzační vodě, pečlivě očištěny o povrch čtyř šikmých agarů ve zkumavkách (Sabouraudův glukózový agar s aneuriem a chloramfenikolem v naší modifikaci) a pudy inkubovány při 24 °C. Nálezy jsme hodnotili podle počtu kolonií kvasinek, vyrostlých na 4 půdách: zcela ojedinělé (méně než 10 kolonií), ojedinělé (10–49 kolonií), hojné (50–300), masivní (více než 300 kolonií). Druhové určování kvasinek jsme prováděli podle metodiky podrobně uvedené na jiném místě (Fragner 1978, 1979).

V ý s l e d k y

Vyšetřeno 140 osob se snímacími zubními náhradami ve věku od 21 do 80 let: 91 žen a 49 mužů.

Kvasinky (včetně *Candida albicans*) v ústní dutině (na jazyku, na zbývajících zubech či na snímacích náhradách) byly nalezeny u 81,4 % osob (u 81,3 % žen a u 81,6 % mužů). Výskyt kolísá podle věkových skupin od 66 % (31–40 let) do 95 % (71–80 let).

Candida albicans (sama nebo v kombinaci s jinými kvasinkami) byla v těchto vzorcích prokázána u 62,9 % osob (u 64,8 % žen a u 59,2 % mužů). Nejčastěji (u 47,8 % osob) byla na snímacích náhradách, na jazyku a případně i na zbývajících zubech současně. Naproti tomu jen na snímacích náhradách se vyskytovala u 7,8 % osob.

Seznam nalezených druhů: *Candida albicans* (Robin) Berkhout, *C. brumptii* Langeron et Guerra, *C. clausenii* Lodder et Kreger-van Rij, *C. kefyr* (Beijerinck) van Uden et Buckley, *C. krusei* (Cast.) Berkhout, *C. lusitaniae* van Uden et do Carmo-Sousa, *C. parapsilosis* (Ashf.) Langeron et Talice, *C. rugosa* (Anderson) Diddens et Lodder, *C. tropicalis* (Cast.) Berkhout, *Geotrichum candidum* Link ex Persoon, *Hansenula anomala* (Hansen) H. et P. Sydow, *Kluyveromyces bulgaricus* (Santa Maria) van der Walt, *Rhodotorula minuta* (Saito) Harrison, *R. pilimanae* Hedrick et Burke, *R. rubra* (Demme) Lodder, *Saccharomyces bayanus* Saccardo, *S. cerevisiae* Hansen, *S. rouxii* Boutroux, *Torulopsis candida* (Saito) Lodder, *T. glabrata* (Anderson) Lodder et de Vries, *T. inconspicua* Lodder et Kreger-van Rij, *T. sphaerica* (Hammer et Cordes) Lodder, *Trichosporon capitatum* Diddens et Lodder, *T. cutaneum* (de Beurm., Gougerot et Vaucher) Ota.

Mykologické nálezy po stránce kvalitativní:

Jazyk: *C. albicans* (48), *C. albicans* + *C. krusei* + *S. cerevisiae* (1), *C. albicans* + *C. lusitaniae* + *C. parapsilosis* (1), *C. albicans* + *C. parapsilosis* + *T. inconspicua* (1), *C. albicans* + *C. tropicalis* (9), *C. albicans* + *C. tropicalis* + *G. candidum* (1), *C. albicans* + *C. tropicalis* + *T. glabrata* (2), *C. albicans* + *C. tropicalis* + *T. capitatum* (1), *C. albicans* + *K. bulgaricus* (1), *C. albicans* + *S. cerevisiae* + *T. candida* + *R. rubra* (1), *C. albicans* + *S. rouxii* (1), *C. albicans* + *T. candida* (1), *C. albicans* + *T. glabrata* (3), *C. albicans* + *T. inconspicua* (1), *C. clausenii* (1), *C. clausenii* + *T. glabrata* (1), *C. krusei* (2), *C. parapsilosis* (2), *C. rugosa* (1), *C. tropicalis* (7), *C. tropicalis* + *S. cerevisiae* (1), *C. tropicalis* + *T. candida* (1), *T. candida* (3), *T. candida* + *T. sphaerica* (2), *T. candida* + *T. cutaneum* (1), *T. glabrata* (2), *T. inconspicua* (1), *T. sphaerica* (1), neurčeno (1); celkem 99 pozitivních.

Zuby: *C. albicans* (25), *C. albicans* + *C. parapsilosis* (1), *C. albicans* + *C. tropicalis* (4), *C. albicans* + *K. bulgaricus* (1), *C. albicans* + *T. glabrata* (1), *C. clausenii* (1), *C. krusei* (1), *C. parapsilosis* (1), *C. tropicalis* (5), *H. anomala* (1), *K. bulgaricus* (1), *T. glabrata* (2), *T. sphaerica* (1), *T. sphaerica* + neurčená kvasinka (1), *T. capitatum* (1); celkem 47 pozitivních.

Snímací náhrady (jsou-li dvě, uvádíme nález bohatší): *C. albicans* (48), *C. albicans* + *C. brumptii* + *C. parapsilosis* + *T. cutaneum* (1), *C. albicans* + *C. kefyr* + *K. bulgaricus* (1), *C. albicans* + *C. krusei* + *S. cerevisiae* (1), *C. albicans* + *C. parapsilosis* + *R. rubra* + *T. candida* (1), *C. albicans* + *C. tropicalis* (13), *C. albicans* + *C. tropicalis* + *T. glabrata* (3), *C. albicans* + *C. tropicalis* + *T. glabrata* + *R. pilimanae* (1), *C. albicans* + *G. candidum* (2), *C. albicans* + *R. minuta* + *T. glabrata* (1), *C. albicans* + *T. glabrata* (1), *C. albicans* + *T. inconspicua* (2), *C. albicans* + *T. capitatum* (2), *C. clausenii* (2), *C. clausenii* + *C. tropicalis* (1), *C. clausenii* + *T. glabrata* (1), *C. krusei* (1), *C. krusei* + *T. inconspicua* (1), *C. parapsilosis* (2), *C. rugosa* (1), *C. tropicalis* (4), *C. tropicalis* + *T. glabrata* (1), *S. bayanus* (1), *T. candida* + *T. sphaerica* (1), *T. capitatum* + *Saccharomyces* sp. (1), neurčeno (1); celkem 95 pozitivních.

Mykologické nálezy po stránce kvantitativní uvádí tabulka 1.

Klinický soor byl pozorován dvakrát: u jedné ženy v podobě bílého, lehce stíratelného povlaku na dásni pod dolní náhradou a u jednoho muže na sliznici ústní dutiny (v obou případech kultivačně: *C. albicans* masivně).

Tabulka 1. Mykologické nálezy (kvantitativně) v ústech osob se snímacími zubními náhradami

	Počet osob s průkazem kvasinek				
	negativním	zeela ojedinelým	ojedinelým	hojným	celkem
na jazyku	41	47	30	16	140
na zubech	40	32	6	7	87
na snímacích náhradách (jsou-li dvě, uvádíme nález bohatší)	45	23	14	21	140

FRAGNER A ŠKOPEK: KVASINKY V DUTINĚ ÚSTNÍ

Jiné, zánětlivé změny na sliznici ústní dutiny byly pozorovány u čtyř nemocných: všichni měli v ústech kvasinky hojně až masivně, mezi nimi *C. albicans*.

Rozbrázděný povrch jazyka zjištěn u 56 osob, z nichž 69 % mělo na jazyku kvasinky, 55 % *C. albicans*.

Zmnožený povlak jazyka zjištěn u 65 osob, z nichž 75 % mělo na jazyku kvasinky, 59 % *C. albicans*. *

Tabulka 2. Mykologické nálezy na snímací náhradě, její stáří, povlak na náhradě a změny pod náhradou

Mykologický nález na jednotlivé snímací náhradě	Stáří náhrady			Náhrady celkem	Náhrady s povlakem	Změny pod náhradami
	> 4 roky	1-4 roky	< 1 rok			
<i>C. albicans</i> sama nebo v kombinaci						
masivně	21	7	7	35	16	9
hojně	13	7	5	25	7	4
ojediněle	6	6	3	15	4	1
zcela ojediněle	7	7	10	24	6	1
<i>C. clausenii</i>						
masivně	2	—	—	2	—	—
hojně	1	—	—	1	1	—
zcela ojediněle	—	1	—	1	—	—
<i>C. tropicalis</i>						
masivně	3	2	—	5	1	2
hojně	2	—	—	2	1	1
Jiné kvasinky a kombinace	2	7	4	13	1	—
negativní	19	30	28	77	6	5
Celkem	76	67	57	200	43	23

Tonsily. Ze 111 osob, jejichž tonsily byly v mezích normy, 87 (78 %) mělo v ústech kvasinky, 66 (59 %) *C. albicans*. — Ze 20 osob, jejichž tonsily byly patologicky změněné (hypertrofické, zarudlé, rozbrázděné) mělo 18 (90 %) v ústech kvasinky, 14 (70 %) *C. albicans*. — Z 9 osob po tonsilektomii (provedené většinou již před delší dobou) všech 9 (tj. 100 %) mělo v ústech *C. albicans*.

Povlaky na zbývajících zubech byly patrné u 53 osob, z nichž 55 % mělo na zubech kvasinky (1 × masivně, 4 × hojně, 5 × ojediněle, 19 × zcela ojediněle), 32 % *C. albicans*. — Z 29 osob bez povlaků mělo 52 % na zubech kvasinky (1 × masivně, 2 × hojně, 2 × ojediněle, 10 × zcela ojediněle), 45 % *C. albicans*.

Stálé, denní a občasné nošení snímacích náhrad. Stále (ve dne i v noci) nosilo snímací náhrady 108 osob (77 %). Ze 151 vyšetřených náhrad byly na 98 (65 %) nalezeny kvasinky, na 75 (50 %) *C. albicans*. Hojně a masivní nálezy připadaly na 57 (38 %) stále nošených náhrad.

Jen ve dne nosilo snímací náhrady 29 osob (21 %). Ze 44 vyšetřených náhrad byly na 24 (55 %) prokázány kvasinky, na 23 (52 %) *C. albicans*. Hojně a masivní nálezy připadaly na 13 (30 %) jen ve dne nošených náhrad.

Jen občas nosily náhrady 3 osoby, z nichž jedna měla na dolní dásni klinický obraz kandidózy (právě pro potíže nosila náhradu jen občas). Z pěti vyšetřených náhrad byly čtyři mykologicky negativní, jedna (při kandidóze) s masivním nálezem *C. albicans*.

Povlaky na náhradách byly zjištěny u 43 náhrad, 86 % náhrad s povlakem bylo mykologicky pozitivních. (Viz tabulka 2.)

Změny pod náhradami byly zjištěny u 23 osob (16 %). Čtrnáct z těchto nemocných (61 %) neodkládalo náhrady ani v noci. Změny nalezeny pod 23 náhradami (12 %) ze 200 vyšetřených. Výskyt změn často souvisel s přítomností povlaků na náhradách. Změny pod náhradami byly v 78 % případů doprovázeny pozitivním nálezem kvasinek na náhradách; šlo výhradně jen o *C. albicans* a *C. tropicalis*. (Viz tabulka 2.)

Stáří snímacích náhrad. Ze 200 vyšetřených náhrad bylo 57 mladších 1 roku, 67 v rozmezí 1—4 roky a 76 starších 4 roky.

Na mladší 1 roku připadalo 49 % negativních a 21 % s nálezem masivním nebo hojným.

Na náhrady v rozmezí 1—4 roky připadalo 45 % negativních a 24 % s nálezem masivním nebo hojným.

Na starší 4 let připadalo 25 % negativních a 55 % s nálezem masivním nebo hojným. (Viz tabulka 2.)

Antibiotika, kortikoidy, cytostatika, záření. Jedenáct nemocných užívalo v nedávné době antibiotika; z nich 9 mělo v ústech kvasinky, 8 *C. albicans*.

Dva nemocní užívali dlouhodobě prednison; oba měli v ústech kvasinky, jeden *C. albicans*.

Čtyři osoby byly léčeny cytostatiky a zářením; všechny měly v ústech *C. albicans*, případně i s jinými kvasinkami.

Jedna osoba s profesionálním onemocněním po izotopech měla v ústech *C. albicans*.

Diskuse

Majewski a Macurová (1980) našli kvasinky u 8 % bezzubých osob před zhotovením zubních náhrad, u 40 % osob bez klinických změn na sliznici nosících snímací zubní náhrady a u 95,4 % osob s projevy stomatitis prothetica. Tyto údaje nesouhlasí s našimi nálezy. Rovněž zastoupení různých druhů kvasinek je v jejich sestavě velice chudé (jen 9 druhů!) a nejspíše způsobeno nevhodnou laboratorní technikou.

Podle Arendorfa a Walkera (1979) je nepřetržité nošení snímacích náhrad (ve dne i v noci) spojeno s častějším a mohutnějším osídlením kvasinkami a také s častějším vznikem onemocnění. Všichni jejich nemocní s chronickou atrofickou kandidózou nosili snímací náhrady ustavičně. Naše nálezy nevyznívají tak jednoznačně. Na stále nošených náhradách jsme kvasinky našli v 65 %, *C. albicans* v 50 %, hojně a masivní nálezy připadaly na 38 % náhrad. Na jen ve dne nošených náhradách byly kvasinky prokázány v 55 %, *C. albicans* v 52 %, hojně a masivní nálezy připadaly na 30 % náhrad.

Při porovnávání nálezů kvasinek na snímacích a na fixních náhradách vidíme nápadné rozdíly. Kvasinky se vyskytují častěji na starších náhradách snímacích a na mladších náhradách fixních. Kvasinky byly prokázány na 75 % snímacích náhrad starších 4 roky a na 53 % mladších 4 roky. Hojně a masivní nálezy *C. albicans* na snímacích náhradách byly časté (35 %). Naproti

tomu na fixních náhradách byly kvasinky prokázány na 33 % náhrad starších 4 roky a na 63 % mladších 4 roky. Hojně a masivní nálezy *C. albicans* na fixních náhradách byly vzácné (3 %) (Čechová, Fragner a Škopek).

Pozoruhodný je zvýšený výskyt kvasinek v ústech při chorobných změnách na tonsilách: kvasinky u 90 % osob, *C. albicans* u 70 %. Nedomníváme se, že by u všech dvaceti osob šlo o klinickou, kandidovou tonsilitidu, poněvadž toto onemocnění je u nás vzácné (0,8 % — Fragner a Hejzlar). Snad bychom, spíše obráceně, mohli některé změny na tonsilách přičíst působení toxinů, produkovaným na snímacích náhradách. Dalším pozoruhodným nálezem je *C. albicans* v ústech všech (100 %) devíti osob bez tonsil (tonsilektomie provedena před delší dobou). Poněvadž ORL vyšetření s odběrem vzorků z krypt či z lůžek tonsil nebylo v těchto případech provedeno, nemůžeme tyto nálezy vysvětlit.

Nápadnější souvislosti mezi rozbrázděným povrchem nebo zmnoženým povlakem jazyka a výskytem kvasinek na jazyku jsme nezaznamenali. Rovněž jsme nepozorovali nápadnější souvislost mezi výskytem povlaků na zbývajících zubech a nálezy kvasinek na těchto zubech. Naproti tomu povlaky na snímacích náhradách byly v 86 % mykologicky pozitivní a na 63 % náhrad s povlakem se vyskytovaly kvasinky v masivním nebo v hojném množství.

Klinické slizniční změny pod snímacími náhradami, které se vyskytly u 16 % osob (a pod 12 % náhrad), byly v 78 % případů doprovázeny nálezem kvasinek na náhradách, výlučně jen *C. albicans* nebo *C. tropicalis*. Z klinického hlediska rozhodně nešlo o kandidózu, alespoň ne ve všech případech. Soudíme tak především proto, že se tyto změny vyskytly také pod pěti náhradami (ze 77, tj. 6,5 %) mykologicky zcela negativními (viz tabulka 2).

O významu kultivačního vyšetřování trojúhelníkové oblasti tvrdého patra s hodnocením počtu zárodků podle Rennera a spolupracovníků (1979) můžeme mít několikrát pochybnosti. Podle našeho názoru hlavním zdrojem hojných a masivních nálezů kvasinek v ústech jsou dásňové plochy snímacích náhrad, někdy horních a jindy dolních. Kvasinky se slinami obvykle roznášejí také na jiná místa ústní dutiny. Abychom odhalili jejich zdroj, považujeme za vhodné mykologické nálezy z různých lokalizací ústní dutiny navzájem porovnávat, jak po stránce kvantitativní tak i kvalitativní. *C. albicans* je sice v ústech vůbec nejčastější, ale přesto nemůžeme opomíjet jiné druhy, které často mají odlišné patogenní schopnosti. Víme, že ani hojné či masivní nálezy *C. albicans* v ústech nejsou vždy spjaty s klinickými obrazy kandidózy a dokonce můžeme říci, že přes masivní nálezy *C. albicans* je klinická kandidóza u nás relativně vzácná. Z uvedeného se zdá, že metodika Rennera et al. nemůže vést ke správné diagnóze, alespoň ne ve všech případech. Přesto dlouhodobá lokální terapie roztokem nystatinu spolu se zhotovením nových snímacích náhrad vedla, podle těchto autorů, vždy k vyléčení.

Holbrook a Rodgers (1980) sdělují, že jejich pacienti byli vyléčeni (amfotericin 10 mg v pastilkách k cucání 4 × denně, nystatin nebo amfotericin v krému či masti na příslušné plochy snímacích náhrad 4 × denně) za dva týdny až déle než za rok. Kessel a Taylor (1980) vyléčili ústní kandidózu u dvou chlapců během týdne („miconazole nitrate gel“, 5 ml 4 × denně, spolknout vždy až po pěti minutách).

Botter (1980) používá k terapii ústní kandidózy gel, obsahující 20 mg mikonazolu v 1 ml. Dávka 50 mg 4 × denně ponechá se v ústech tak dlouho jak jen možno a pak se spolkně. Starší nemocné (průměrný věk 71 let) autor rozděluje podle predisponujících faktorů místních (snímací zubní náhrady) a podle celkových (užívání antibiotik, kortikoidů, cytostatik, imunosupresiv, výskyt diabetu nebo karcinomu). Osoby jen kachektické a nemající tyto predispozice byly vyléčeny ve 100 % případů za 7–21 dnů (průměr 7 dní), nemocní predisponovaní v 78 až 89 % případů za 5–29 dnů (průměr 9–13 dní).

Zmínky o terapii uvádíme jen pro doplnění obrazu této problematiky. Sami jsme nikoho z naší sestavy pro kandidózu neléčili, poněvadž k tomu ani nebyla příležitost. Klinické projevy kandidózy se v naší sestavě vyskytly jen u dvou nemocných (1,4 ‰), zatímco kvasinky byly přítomny u 81,4 ‰.

Literatura

- ARENDORF T. M. et WALKER D. M. (1979): Oral candidal populations in health and disease. *Brit. dent. J.* 147: 267–272.
- BOTTER A. A. (1980): Miconazole gel for treatment of oral thrush in adult patients. *Mykosen* 23: 574–579.
- ČECHOVÁ L., FRAGNER P. et ŠKOPEK J. (1982): Výskyt kvasinek v dutině ústní u osob s fixními zubními náhradami. *Čs. Stomat.* (v tisku).
- DAVENPORT J. C. (1970): The oral distribution of *Candida* in denture stomatitis. *Brit. dent. J.* 129: 151–156.
- FRAGNER P. (1978, 1979): Kvasinky v lidském materiálu u nás a jejich rozlišení. *Ces. Mykol.* 32: 32–42, 32: 129–143, 32: 144–156, 32: 235–245, 33: 106–117.
- FRAGNER P. et ČECHOVÁ L. (1982): Výskyt kvasinek v dutině ústní u dospělých osob. *Čs. Stomat.* (v tisku).
- FRAGNER P. et HEJZLAR J. (1981): Kvasinková flóra tonsil. *Ces. Mykol.* 35: 227–233.
- FRAGNER P. et MĚŘICKÁ O. (1977): Nálezy kvasinek ve sputu a jejich význam. *Studia pneumol. phtiseol. cechosl.* 37: 364–372.
- FRAGNER P., STUPECKÝ J. et DOSOUDIL J. (1977): Výskyt kvasinek v dutině ústní osob mladých a mladistvých, ortodonticky léčených. *Čs. Stomat.* 77: 14–22.
- FRAGNER P. et ŠIMKOVÁ M. (1980): Kvasinky u dětí. *Ces. Mykol.* 34: 82–91.
- HOLBROOK W. P. et RODGERS G. D. (1980): *Candida* infections: Experience in a British dental hospital. *Oral. Surg.* 49: 122–125.
- JÍROVEC O., KOCKOVÁ-KRATOCHVÍLOVÁ A. et MĚZL Z. (1945): Existuje skutečně symbiosa plísní s člověkem? *Čs. Stomat.* 45: 45–53.
- KESSEL L. J. et TAYLOR W. D. (1980): Chronic mucocutaneous candidiasis — treatment of the oral lesions with miconazole: two case reports. *Brit. J. oral. Surg.* 18: 51–56.
- MAJEWSKI S. et MACURA A. B. (1980): The incidence of yeast-like fungi in denture wearer's oral cavities. *Mykosen* 23: 516–524.
- RENNER R. P., LEE M., ANDORS L. et McNAMARA T. F. (1979): The role of *C. albicans* in denture stomatitis. *Oral. Surg.* 47: 323–328.
- TOMAN J. et JOHN C. (1955): Výskyt kvasinkovitých mikroorganismů při chorobách dutiny ústní. *Čs. Stomat.* 55: 8–12.

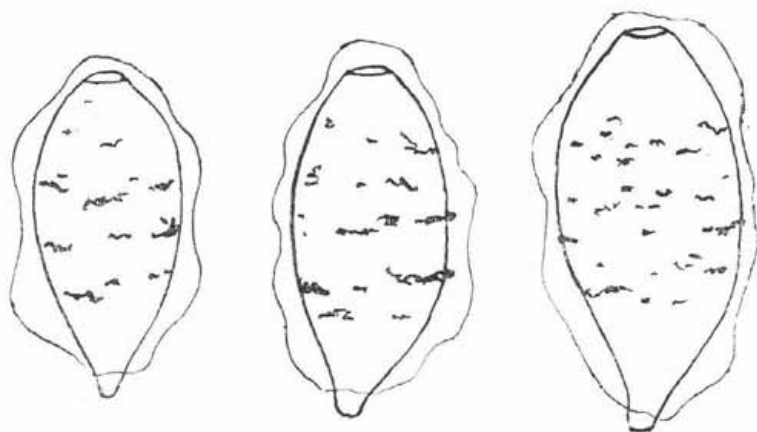
Adresy autorů: RNDr. Petr Fragner, mykologické oddělení Hygienické stanice Středočeského kraje, Apolinářská 4, 128 00 Praha 2.
MUDr. Jan Škopek, protetické oddělení I. stomatologické kliniky FVL UK, Kateřinská 32, 120 00 Praha 2.

Nové nálezy hub v Československu

Czechoslovak records

19. *Coprinus laanii* Kits van Waveren

Klobouk je v mládí vejčitý nebo elipsoidní, pak kuželovitě zvoncovitý, 5–10 mm vysoký, 3–8 mm široký, posléze skoro rozložený, velmi tenké masitý, zprvu bílý a celý hustě a jemně naředle moučnatě poprášený, v zralosti při okraji rýhovaný a roztrhaný. Lupeny bílé, pak světle šedé, šedohnědé, konečně skoro černé, nehuště, úzké. Třeň 10–30 mm dlouhý, 1–2 mm tlustý, dolů nerozšířený, bílý, po celé délce pokrytý šedavým moučnatým oděním, které později opadá, takže třeň je posléze skoro lysý a naředlý. Dužnina bez pachu. Výtrusný prach skoro černý. Výtrusy 10–14 $\times$ 7,5–8,5 μ m (včetně perisporu), 10–12 $\times$ 5–6 μ m (bez perisporu), podlouhle elipsoidní, naspoďu protažené ve zřetelnou, tupě ukončenou výtrusnou stopku (apikulus), na vrcholu s centrálním okrouhlým širokým klíčním porem, zcela obalené tlustým, nepravidelně zvlněným skoro bezbarvým perisporiem až 1,5 μ m širokým; výtrusy nejsou zploštělé, jednotlivé jsou průsvitně datlově hnědé a pod perisporiem řídce pokryté příčně orientovanými, tmavými, většinou páskovitě protaženými, nestejně dlou-

Coprinus laanii Kits van Waveren — basidiospory (480/69, PRM).

M. Svrček del.

hými bradavkami, které jsou přítomné nejvíce ve střední části výtrusu; část apikulu vyčnívá z perisporu. Velum je složeno převážně z kulovitých nebo široce elipsoidních buněk až 50 μ m v průměru, často deformovaných, skoro bezbarvých a poměrně tlustostěnných, řídce a nížce bradavčitých, a z nečetných dlouhých, rozvětvených válcovitých hyf místy s kratšími postranními výrůstky, 2–6 μ m tlustých.

Celkem čtyři plodnice vyrůstaly z řezné plochy pařezu břízy (*Betula* sp.).

Lokalita. Severní Čechy, Růžová nedaleko Hřenska, v lese „Obora“, 10. VII. 1969 leg. Milada Svrčková (coll. M. Svrček 480/69; PRM).

Coprinus laanii byl podrobně popsán a vyobrazen v r. 1968 Kits van Waverenem z Holandska. Kromě této země je znám z Anglie, odkud byl rovněž popsán a vyobrazen P. D. Ortonem a R. Watlingem (1979). Podle těchto autorů není tam pravděpodobně vzácný, neboť byl nalezen nejméně na šesti lokalitách.

Zajímavé je, že náš nález byl učiněn již necelý rok po Kits van Waverenově publikování tohoto druhu, zůstal však až do nedávné doby mezi mým neurčeným materiálem.

C. laanii patří do sekce *Micaceus stirps Narcoticus*, který je charakterizován často přítomností nápadného vakovitého perisporu a ornamentovaným povrchem velových buněk. Od všech ostatních druhů z tohoto příbuzenstva se liší ekologií: vyskytuje se hlavně na řezné ploše pařezů nebo ležících kmenů, kde jeho plodnice vyrůstají z nárostu aerofytických sinic a řas nebo mezi mechovými lodyžkami. Kromě toho byl nalezen také na dřevěných třískách a pilinách. Ornamentikou výtrusů připomíná *Coprinus narcoticus* (Batsch ex Fr.) Fr. v běžném pojetí, který je význačný silným nepříjemným pachem po svítiplynu (asi jako *Tricholoma sulphureum*) a je koprofilní.

Summary

Coprinus laanii Kits van Waveren (1968), recorded hitherto from the Netherlands and Great Britain, was collected by my daughter Milada Svrčková July 10, 1969, in Northern Bohemia near Růžová (Hřensko), in a forest on cut surface of a *Betula* sp. stump. Four fruit-bodies agreed perfectly with descriptions in the literature cited.

Literatura

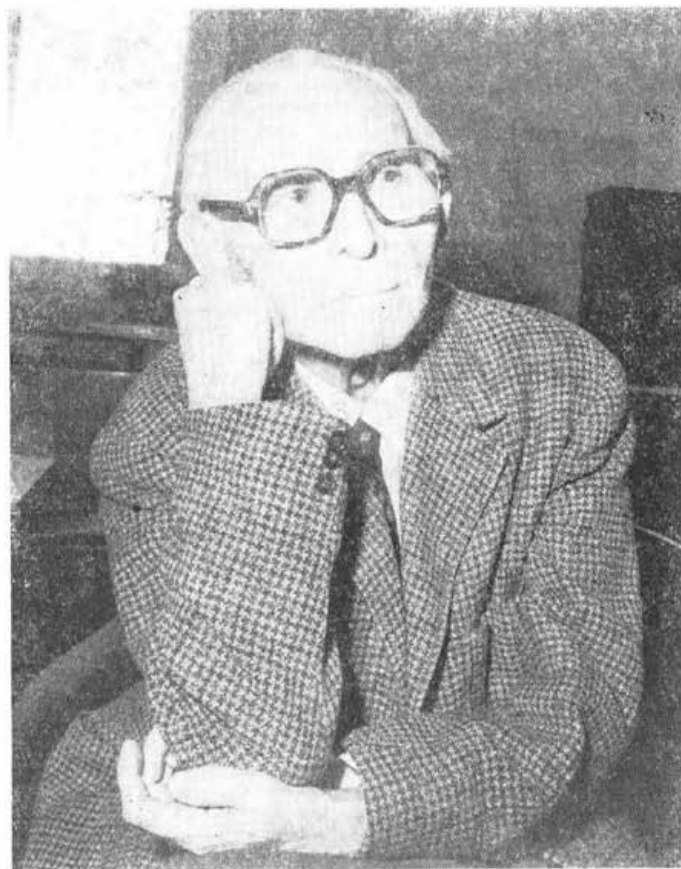
- KITS VAN WAVEREN, E. (1968). The "stercorarius group" of the genus *Coprinus*. *Persoonia* 5 (2): 131–176.
 ORTON, P. D. et WATLING, R. (1979): *Coprinaceae* 1: *Coprinus*. — In: Henderson D. M., Orton P. D. et Watling R., *British fungus flora Agarics and Boleti*. 2. Edinburgh.

Mirko Svrček

Igor Fábry (1900 – 1982) in memoriam

Pavel Lizoň

Dňa 21. januára 1982 zomrel v Bratislave po ťažkej chorobe vo veku takmer 82 rokov významný slovenský mykológ Igor Fábry. So zosnulým sme sa rozlúčili 26. januára 1982 na cintoríne v Slávičom údolí v Bratislave, kde je aj pochovaný.

Igor Fábry

Slovenské národné múzeum, Bratislava, 7. 12. 1981 (posledná fotografia, foto T. Váleková)

Igor Fábry sa narodil 6. marca 1900 v Trenčíne. Po maturite na obchodnej akadémii v Dolnom Kubíne pôsobil v peňažníctve, a to v Budapešti a po roku 1918 v Bratislave. V päťdesiatych rokoch pracoval ako robotník a účtovník. Roku 1960 odišiel do dôchodku. Podrobnú biografiu a bibliografiu uverejnili pri jeho jubileách A. Dermek (Čas. čs. Houbařů 47: 20–22, 1970; Čes. Mykol. 29: 124–126, 1975) a P. Lizoň (Čes. Mykol. 34: 102–104, 1980).

Naša odborná verejnosť poznala I. Fábryho podľa jeho prác o pečiarokotvarých hubách (*Agaricales*), ktoré uverejňoval najmä v Českej mykológii a Časopise čs. houbařů a z rozličných mykologických akcií, ktorých sa zúčastil. Slovenskí hu-

bári si na neho spomínajú ako na zakladateľa a dlhoročného pracovníka hubárskej poradne v Bratislave. Jeho prínos pre vedu bol ocenený menovaním čestným členom Československej vedeckej spoločnosti pre mykológiu pri ČSAV (1971), čestným členom Československej mykologickej spoločnosti (1970), zaslúžilým členom Slovenskej botanickej spoločnosti pri SAV (1971) a udelením pamätnej medaily Slovenskej muzeálnej spoločnosti v Slovenskom národnom múzeu (1980). Trvalou spomienkou pre ďalšie generácie zostane Fábryho cenná mykologická zbierka a odborná knižnica, ktoré sú uložené v Slovenskom národnom múzeu v Bratislave.

Československá veda stratila v Igorovi Fábrym výborného znalca húb Slovenska a dobrého priateľa všetkých mykológov a hubárov.

Česť jeho pamiatke!

K stému výročí narození prof. PhDr. Jaroslava Smoláka, DrSc.

Zum 100. Geburtstag des Prof. PhDr. Jaroslav Smolák, DrSc.

Antonín Příhoda

Dne 12. února 1982 bylo tomu 100 let, co v Červeném Hrádku u Zásruk se narodil Jaroslav Smolák. K jeho osmdesátinám napsal životopisný článek jeho žák Ing. Josef Novák, CSc., s bibliografií mykologických publikací (Čes. Mykol. 16: 1–5) a nekrolog po smrti prof. J. Smoláka dne 17. VIII. 1971 napsal dr. Albert Pilát (Čes. Mykol. 26: 119–120). Obě tyto publikace bych doplnil několika vzpomínkami na spolupráci s prof. J. Smolákem v tehdejší Fytopatologickém ústavu Vysoké školy zemědělské v Praze a zvláště při redakčních pracích v časopisu Ochrana rostlin v letech 1946–1950, s celkovým zhodnocením osobnosti a činnosti prof. J. Smoláka.

Jeho zájmy a činnost byly velmi mnohostranné. Pocházel ze staré učitelské rodiny, takže již z domova si přinesl lásku k pedagogické a didaktické činnosti, zájem o umění hudební i malířské, přírodu a její ochranu a zvláště úctu k čistotě rodné řeči. V Kolíně vystudoval klasické gymnázium, kde si zřejmě oblíbil latinu i starou řečtinu a velice dbal na to, aby při používání slov latinského nebo řeckého původu v češtině se nedělaly chyby a při skloňování těchto slov se nesklonovaly jejich koncovky. Dokonce trochu zazlival i významným českým spisovatelům, kteří psali např. o sběratelích kaktusů nebo o cirkusu a sám mluvil vždy jen o kaktěch nebo cirku. Nelíbilo se mu ani skloňování slova virus i s koncovkou v jiných slovanských řečech a prosadil alespoň v češtině jednodušší a účelnější skloňování i přídavná jména od kmene „vir“. Měl největší zásluhu na vytvoření českého názvosloví ve fytopatologii a jeho přesném dodržování, což mělo velký význam nejen v činnosti didaktické, ale i při popularizaci této vědy a styku s praxí. Když pak v roce 1948 rekapituloval historii českého názvosloví v ochraně rostlin, stěžoval si na současné podceňování této práce. „Mladší kolegové již nemohou pamatovat, jaká to byla práce, když jsme ve schůzích jednotlivé termíny posuzovali, projednávali po stránce věcné i jazykové, než konečně po několika „čteních“ došlo ke konečné úpravě, která byla vždy uveřejněna v Ochrane rostlin. Přesvědčili jsme se brzy a nejednou, že naše názvoslovná práce nepronikla všude, jak bychom si byli přáli. Přijaté termíny nezachovávali vzdělávající ani někteří fytopatologové, kteří pro ně v komisi hlasovali. Vznikaly nové názvy, anebo přijaté byly všelijak popleteny. Domnívám se, že je na čase, abychom ve fytopatologii opět pomýšleli na sestavení nové názvoslovné komise, ve které by byli zastoupeni nejen fytopatologové, nýbrž i mykologové, popřípadě i znalec českého jazyka. Jazykové stránce věnují mnozí autoři v rostlinné patologii stále až žalostně málo péče. Na stylu mnohých referentů je dosud patrný velký vliv němčiny (německé odborné literatury). Říci, že na tom tolik nezáleží, jen když prý je tomu rozumět, co chceme povědět, prozrazuje až příliš málo vážnosti k mateřštině. I do této věci bychom měli v komisi v dobrém a po přátelsku zasahovat.“

Tyto jeho věty jsou stále aktuální a je účelné, znovu si je připomenout. Např. v mykologii jednotné české názvosloví stále dosud postrádáme.

Prof. Smolák byl vynikajícím řečníkem s přesnou stavbou vět, stručnou a logickou formulací otázek a jejich výkladu, přitom mluvil i psal poutavým slohem, používal vhodných a výstižných příkladů a přirovnání a tím dovedl upoutat nejen žáky ve škole, ale i praktiky na populárních přednáškách a posluchače rozhlasu v oblíbených relacích z přírody. Jeho velkou zásluhou bylo

založení časopisu Ochrana rostlin, k němuž dal podnět v roce 1921 a na jehož redakci se účastnil po celou dobu, kdy časopis vycházel, tj. až do roku 1950, kdy bylo jeho vydávání zastaveno. Byl to časopis mezinárodní úrovně a dodnes se v zahraničí z něho citují i drobné zprávy, zaznamenávající nové poznatky z Československa. V současné době se nepodařilo tento časopis s tak bohatou, pestrou a aktuální náplní v plném rozsahu nahradit.

Účelem ochrany rostlin u prof. Smoláka nebylo jen zvýšení rostlinné výroby a omezení ztrát, ale i ochrana zdraví lidí a hospodářských zvířat před škodlivými vlivy fytopatogenních organismů. Vycházel z toho, že pro vypěstování zdravých rostlin musí být zdravé osivo a proto propagoval moření osiva i u zeleniny, lesních dřevin apod. V té době však kromě propagovaných, ale nevyhovujících rtuťnatých mořidel nebo formalinu nebyl k dispozici takový výběr mořidel, jako je v současné době.

Při příchodu prof. Smoláka na Vysokou školu zemědělskou v Praze bylo jeho první starostí reprezentační zařízení ústavu. V jeho pracovně nesměly chybět živé rostliny, obrazy a drobné doplňky esteticky sladěné s nábytkem, kobercem, záclonami atd., podobně jako byla vybavena jeho soukromá pracovna ve vile v Ruzyni.

Mnohostranná činnost prof. Smoláka byla ovlivněna jeho širokými zájmy o umění, pedagogiku, jazykovědu, přírodní vědy i rozmanité obory rostlinné výroby, potravinářství i zdravotnictví. I když současný vývoj vědy vede k nevyhnutelné specializaci, vztahy k jiným vědním oborům snad ještě více nabývají na významu a Smolákova snaha o jazykovou čistotu, zájem o umění a sladění vědecké práce s estetickým cítěním mohou být dobrým příkladem pro učitele všech stupňů a vědecké pracovníky i v dnešní době.

Adresa autora: Doc. ing. Antonín Přihoda, 252 67 Tachovské Lázně 26

Významná výročí členů Čs. vědecké společnosti pro mykologii při ČSAV v r. 1982

Bedeutsame Gedenkstage unserer Vereinsmitglieder im Jahre 1982

V letošním roce si naše Společnost připomíná několik významných životních jubileí svých členů, kteří se už řadu let svou obětavou prací podílejí nejen na spolkovém životě, ale přispívají i k rozvoji československé mykologie. Za to jim patří naše díky a uznání.

Významného životního jubilea se dožívá p. Helena Landkammerová z Prahy (nar. 24. 3. 1902), dlouholetá členka Společnosti (od r. 1950), pozorná posluchačka jejích pravidelných mykologických přednášek v Praze a pevná opora svému manželovi, našemu čestnému členu ing. Vladimíru Landkammerovi, v jeho práci vedoucího mykologických exkurzí, kterých se rovněž aktivně zúčastňovala.

Sedmdesátí pěti let se dne 16. 7. 1982 dožívá RNDr. Václav J. Staněk, známý přírodovědec, fotograf a specialista v čeledi *Geastraceae* (*Gasteromycetes*). Obsáhlý článek k jeho 70. narozeninám přinesla Česká mykologie 31 (3): 179–182, 1977 z pera F. Kotlaby a Z. Pouzara. Připomeňme jen, že v období od jeho sedmdesátin vychází u nás v několika jazykových mutacích jeho velký atlas motýlů. Spolu s ním to bude i jeho další právě dokončený fotografický atlas brouků, které se stanou opět zdařilou reprezentací Staňkova fotografického umění, na něž můžeme být právem hrdi.

Mezi letošní pětadesátníky vstupuje prof. Karel Kult (nar. 27. 1. 1917), zkušený determinátor hub při demonstračních a výstavách obou našich mykologických společností a erudovaný lektor jejích přednášek na monografická témata. Jeho životopis a přehled jeho práce přinesla Česká mykologie 31(3): 183–184, 1977 u příležitosti jeho šedesátin. V posledních pěti letech se intenzivně věnuje popularizaci hub; v r. 1978 vyšla jeho praktická příručka pro houbaře „Kosmos-Pilzfibel“ se 108 barevnými fotografiemi J. a M. Erhartových (Kosmos-Bibliothek, sv. 298, Stuttgart), v češtině pak jeho dva populární fotoatlasy, a sice „Naše houby“ (soubor 45 barevných fotografií M. Erhartové s českým, německým a ruským textem, Panorama, 1. vyd. 1979, 2. vyd. 1980) a „Jedlé houby a některé jedovaté“ (soubor 71 barevných fotografií J. Erharta na 33 volných listech v obálce, Panorama 1981).

Mezi naše významné členy — letošní šedesátníky — kteří zaměřili svůj zájem zejména na mykofloristiku, patří především náš dlouholetý člen Vincenc Eckert (nar. 3. 4. 1922), obětavý mykoflorista, který pravidelně zásoboval naše mykologyspecialisty i naše demonstrační přednášky a výstavy množstvím zajímavých a vzácných druhů hub hlavně z Karlštejna, kde zná celou řadu významných lokalit často velmi vzácných druhů hub (např. *Floccularia straminea* aj.). Při této příležitosti je třeba vzpomenout též rázovité postavy slovenské mykofloristiky Ernesta Futó (nar. 27. 4. 1922), který na jižním Slovensku objevil řadu lokalit typicky piskomilných hub (hlavně břichatek) a druhů akátových porostů (analogických lokalitám maďarským) a s nezměrnou obětavostí a ochotou prováděl po „svých“ mykologických lokalitách naše i zahraniční zájemce. Herbáře našich muzeí i řady soukromých sběratelů bohatě zásobuje pěkným materiálem zejména vybraných druhů břichatek. Ernest Futó má nesporně velkou zásluhu o poznání xerothermní mykoflóry jižního Slovenska. Třetím šedesátníkem této mykofloristické skupiny je Jaroslav Biber (nar. 16. 10. 1922) z Teplic, který zaměřil svůj zájem na poznání mykoflóry severozápadních Čech, zejména Teplicka. Jubilant je znám též jako pilný popularizátor houbařství, publikačně činný hlavně v Čas. čs. houbařů.

K letošním významným jubilantům, kteří se podstatným způsobem zasloužili o rozvoj mykologie a naší Společnosti, patří i současný přední představitel československé mykologie prom. biol. Zdeněk Pouzar, CSc., který se dožívá 50 let.

Narodil se 13. 4. 1932 v Říčanech u Prahy v učitelské rodině. Základní školní vzdělání získal v Praze a Českých Budějovicích v letech 1937–1947, gymnázium navštěvoval v Praze v letech 1947–1952, kdy také uzavřel svá středoškolská studia maturitou v r. 1952. Už během středoškolských studií jevil nevšední zájem o houby, jejichž studiu se pak začal cele věnovat zejména v době svých vysokoškolských studií (1952–1957) na tehdejší biologické fakultě Univ. Karlovy v Praze u prof. dr. Karla Cejpa, DrSc. (fytopatologie, mykologie a botanika). Po vysokoškolských studiích, která zakončil v r. 1957 předložením diplomové práce na téma „Československé druhy čeledi *Coniophoraceae* Donk“, byl v letech 1957–1961 zaměstnán ve šlechtitelské stanici ve Stupčicích, kde mj. založil pracoviště pro radiační šlechtění rost-

lin. V r. 1961 nastoupil jako odborný pracovník-mykolog v Botanickém ústavu ČSAV v Průhoních, kde setrval až do r. 1974. Ve spolupráci hlavně s dr. F. Kotlabou, CSc., a dr. V. Holubovou, CSc., se věnoval intenzivnímu terénnímu průzkumu mykoflory, zejména pralesů, a jako přední odborník v taxonomii pracoval hlavně v čeledích *Polyporaceae*, *Stereaceae*, *Corticaceae* a od r. 1969 také v *Xylariaceae*. V r. 1974 se stává vedoucím mykologického oddělení Národního muzea v Praze. V r. 1978 úspěšně obhájil kandidátskou disertační práci na téma „Studie o rodu *Albatrellus* (*Polyporaceae*)“ a byla mu udělena hodnost kandidáta biologických věd.

Mezi pozoruhodné výsledky jeho vědecké práce, jejíž počátky se datují první publikací v r. 1949, patří především rozlišení řady dvojníků některých hojných druhů chorošů (např. v rodech *Albatrellus* a *Ischnoderma*), pevníků (*Stereum*) a některých kornatců (*Scytinostroma*) a dalších. Mnohé rody, které navrhl oddělovat, jsou mykologové dnes běžně přijímány (např. *Amylocorticium*, *Anomoporia*, *Chondrostereum*, *Columnocystis*, *Cytidiella*, *Floccularia*, *Irpicondon*, *Laurilia*, *Leucogyrophana*, *Podofores*, *Setchelliogaster* aj.). V oboru botaniky revidoval nomenklaturu a bibliografii rodových jmen cévnatých rostlin, navržených F. M. Opizem. V průběhu své vědecké práce se orientoval zprvu na studium lupenatých hub, později se zaměřil na dřevokazné houby (*Polyporaceae*, *Coniophoraceae*, *Corticaceae*, *Hydnaceae* s. l., a také *Thelephoraceae*) a to především z taxonomického hlediska. Kromě toho zasáhl i do taxonomie a nomenklatury řady dalších čeledí a rodů vyšších hub, zabýval se otázkami mykogeografie, mykofloristiky a věnoval se i historii naší mykologie. Mezinárodní botanický kongres v Sydney přijal v r. 1981 jeho návrh na reformu nomenklaturického kódu, týkající se výchozího bodu nomenklatury hub. Získané poznatky, které jsou vesměs podstatné nejen pro naši mykologii, publikoval v řadě našich i zahraničních časopisů. Během 25 let své práce popsal sám nebo ve spolupráci s jinými desítky nových taxonů. K jeho počtům byly pojmenovány *Gastrum pouzarii* V. J. Staněk 1954, *Leucogyrophana pouzarii* Parmasto 1969, *Phellinus pouzarii* Kotlaba 1968 a rod *Pouzarella* Mazzer 1972 (syn. *Pouzaromyces* Pilát 1953; dnes je *Pouzaromyces* (Pilát) Moser ex Noordeloos 1981 považován za podrod rodu *Entoloma* (Fr.) Kummer emend. Donk, sekce *Pouzaromyces*). Z cévnatých rostlin byl na jeho počest pojmenován druh *Aremonia pouzarii* (Skal.) Holub.

Již v době svých studií v r. 1948 navázal kontakt s tehdejšími Čs. mykologickým klubem, stal se jeho členem a od samého začátku byl podstatným přínosem tehdy nevelkému kolektivu mykologických odborníků, kteří razili cestu obnoveným možnostem mykologického bádání na vědecké základě. Pohotoví a spolehlivý determinátor s neobyčejnou pamětí a vědomostmi tehdy nejen posílil mladou generaci českých mykologů v Čs. mykologickém klubu, ale byl i cenným přínosem pro jeho organizační práci po reorganizaci Klubu na Čs. vědeckou společnost pro mykologii při ČSAV (ČSVSM), zvláště když v r. 1962 převzal funkci vědeckého tajemníka Společnosti. Jen ten, kdo se někdy dále zabýval spolkovou organizační prací dokáže pochopit, kolik soustředěného úsilí, koncepční promyšlenosti, trpělivosti a vytrvalosti je třeba v období stále stoupajících nároků na profil vědeckých společností ve vysoce náročné a významné funkci, kterou vykonává už 20 let, pro zajištění vědeckých a popularizačních úkolů ČSVSM. Tato skutečnost, dokumentovaná jeho úspěšným počínáním, si proto jistě zaslouží obzvláštního ocenění. Dr. Z. Pouzar zastával kromě toho po řadu let funkci člena redakční rady čas. *Česká mykologie* (1957–1972) a po smrti A. Piláta i v red. radě čas. *Živa* (od r. 1975 dosud) a v dalších časopisech. Po 20 let pracoval jako odborný spolupracovník Ústavu pro soudní chemii v Praze, kde byla oceňována zejména jeho práce v diagnostice původců otrav houbami, a několik let jako soudní znalec v oboru dřevokazných hub. Navíc pracuje i v zahraničních organizacích, zejména jako člen nomenklaturického sekretariátu Mezinárodní mykologické asociace (IMA) a jako člen komise pro houby a lišejníky Mezinárodní asociace pro rostlinnou taxonomii (IAPT). K této jeho plné odborné zaměstnanosti a širokému rozhledu nejen ve svém oboru připojme posléze i jeho velikou ochotu a vždy laskavý přístup ke všem mykologům, zejména amatérům, jimž nezištně rozdává své bohaté znalosti a osobně jim radí a půjčuje literaturu. Dostáváme tak alespoň obrys portrétu našeho jubilanta, jemuž k letošním padesátinám přeji českoslovenští mykologové jen to nejlepší. Ad multos annos!

Svatopluk Šebek

Zpráva o činnosti Československé vědecké společnosti pro mykologii při ČSAV v roce 1981

De activitate Societatis Bohemoslovaciae pro scientia mycologica anno 1981

K 31. 12. 1981 měla Československá vědecká společnost pro mykologii při ČSAV 300 členů (z toho 48 členů ze Slovenska a 5 žijících členů čestných). V minulém roce utrpěla naše Společnost ztrátu úmrtím řady dlouholetých členů dr. Gerharda Färbera z Prahy, Ladislava Horníčka z Telecí, prof. Karla Kotyzy z Prostějova a Silvestra Veselého z Prahy. Všichni naši členové, kteří je znali, jim zachovají trvalou památku.

V hlavním výboru Společnosti a ve výboru jeho pobočky a výborech odborných skupin nedošlo k žádným změnám.

Plán hlavních úkolů ČSVSM byl pro období 7. pětiletky přednostně orientován na spolupráci a podporu při řešení těch úkolů Státního plánu základního výzkumu, které navazovaly na pracovní výsledky Společnosti z let předchozích a odpovídaly i jejím možnostem.

Na úseku přednáškové činnosti, pořádané hlavním výborem, byly uspořádány dva přednáškové cykly. V jarním cyklu bylo uskutečněno 9 následujících přednášek, které byly většinou doprovázeny barevnými diapozitivy:

4. 5. Dr. František Kotlaba, CSc.: „Houby a rostliny roku 1980 v barevných diapozitivech“;

11. 5. Ing. Jiří Baier: „Ekologie a šíření bytových dřevokazných hub“;

18. 5. Dr. František Soukup: „Chorošovitě houby na buku“;

25. 5. Dr. Mirko Svrček, CSc.: „Z mykologického výzkumu Velké Prahy“;

1. 6. Karel Kult: „Přehled rodu Hebeloma“;

8. 6. Dr. Václav Zelený, CSc.: „Rostliny a houby slovenských hor“;

15. 6. Doc. Ing. Alois Černý, CSc.: „Jedlé plodnice dřevokazných hub“;

22. 6. Dr. Zdeněk Pouzar, CSc.: „Naše suchohřiby“;

29. 6. MUDr. Josef Herink: „Československé ryze v barevných diapozitivech“.

Těchto přednášek se zúčastnilo celkem 143 posluchačů.

Podzimní přednáškový cyklus obsahoval 8 přednášek:

7. 9. MUDr. Jiří Kubička: „Jihočeské rezervace z mykologického hlediska“;

14. 9. Doc. dr. Zdeněk Urban, CSc.: „Obilní rzi u nás“;

21. 9. Dr. Zdeněk Pouzar, CSc.: „Podzimní lupenaté houby“;

28. 9. MUDr. Josef Herink: „Vzácnější vyšší houby sbírané v letech 1980–1981 v barevných diapozitivech“;

5. 10. Karel Kult: „Demonstrace podzimních hub s odborným výkladem“;

12. 10. Dr. Olga Fassatiová, CSc.: „Rozkladná činnost mikroskopických hub“;

19. 10. Dr. Mirko Svrček, CSc.: „K mykoflóře Čech“;

26. 10. Dr. Rostislav Fellner: „Houby horní hranice lesa v Krkonoších“.

Přednášek se zúčastnilo celkem 117 posluchačů. Průběžně byla při každé přednášce prováděna demonstrace v té době právě rostoucích hub s odborným výkladem. Celková návštěvnost obou přednáškových cyklů byla 260 posluchačů.

Hlavní výbor ČSVSM uspořádal ve spolupráci s katedrou technologie vody a prostředí VŠCHT v Praze dne 21. 1. 1981 seminář na téma „Houby ve vodách, jejich ekologie a význam“, na němž bylo předneseno 6 odborných referátů (referát viz Mykol. Listy, Praha, 3: 26, 1981). Zúčastnilo se ho 30 posluchačů.

V r. 1981 pokračovala opět tradiční činnost houbařské poradny Společnosti, na níž se ve dnech 15. 4.–13. 11. 1981 obrátilo (osobně či písemně) 76 zájemců, jimž bylo určeno 124 předložených vzorků hub. Kromě toho bylo osobně i telefonicky zodpovězeno velké množství dotazů, které se týkaly otázek, zda jde o houby jedlé či jedovaté, otázek výskytu a pěstování jakož i ochrany před bytovými dřevokaznými houbami.

Brněnská pobočka naší Společnosti uspořádala pro členy a další zájemce 5 následujících přednášek:

12. 1. Ing. M. Volšínský: „Za houbami v roce 1980“;

9. 2. Dr. Ing. V. Hauck: „Pralesová rezervace Mjónší v Beskydech“;

9. 3. Prof. dr. J. Uhlíř, DrSc.: „Cesta do tropů“;

6. 4. Doc. ing. A. Černý, CSc.: „Grafioza jilmů a možnosti záchrany jilmů“;

27. 4. Dr. J. Špaček, CSc.: „Vzpomínkový večer k nedožitým 100. narozeninám prof. dr. Jana Macků“.

Přednášek se zúčastnilo celkem 180 posluchačů.

V jarním, letním a podzimním období bylo uspořádáno 14 mykologických vycházek pro praktické houbaře, kterých se zúčastnilo 80 zájemců.

Dne 23. 5. 1981 bylo uspořádáno praktické cvičení v určování chorošovitých hub rodů *Ganoderma*, *Fomes*, *Fomitopsis*, *Laricifomes* a *Heterobasidion*, spojené s promítáním barev, diapositivů, demonstrací plodnic, ukázkami hnilob dřeva a mikroskopováním kritických druhů, kterého se zúčastnilo 12 posluchačů.

Hlavní akcí, na níž se brněnská pobočka ČSVSM ve spolupráci s lesnickou fakultou VŠZ a houbařskou poradnou Moravského muzea v Brně zaměřila, bylo uspořádání III. mykologických dnů na Moravě ve dnech 27.–29. 8. 1981, kterých se zúčastnilo 68 mykologů z celé republiky (referát viz Mykol. Listy, Praha, 5: 20–21, 1981). Těžiště této významné akce spočívalo v odborných exkurzích, během nichž účastníci navštívili bukovou rezervaci Rakovec a podmačenou smrčinu nedaleko Jedovnice, arboretum VŠZ ve Křtinách, teplomilné doubravy jižní Moravy (lokalitu Rendezvous u Valtic a Kapansko u Čejkovic), dále CHKO Žďárské vrchy, zejména SPR Žákovu horu, rašeliniště Padrtiny a Moravský kras (bučiny u Adamova).

Člen výboru brněnské pobočky Alois Vágner se zúčastnil dne 25. 9. 1981 exkurze mykologického kroužku MESIT Uherské Hradiště a provedl určení druhů hub pro výstavu. Členové výboru brněnské pobočky se podíleli na určování hub v houbařské poradně Moravského muzea; některé zajímavé sběry byly uloženy do herbáře Moravského muzea.

Odborná práce Společnosti byla i v uplynulém roce soustředěna do následujících odborných skupin (komisí a sekcí):

Komise pro experimentální mykologii (předseda dr. V. Šašek, CSc.) pracovala jako společný útvar Čs. vědecké společnosti pro mykologii a Čs. mikrobiologické společnosti a její semináře byly organizovány ve spolupráci s oddělením experimentální mykologie Mikrobiologického ústavu ČSAV. V rámci této spolupráce byl organizován jednak seminář na téma „Mykoviry – ovlivnění metabolismu, stárnutí a lyze houbových vláken“ (18 účastníků), který se konal dne 20. 3. 1981 s hlavním referátem dr. K. Zeleného, CSc. z Výzkumného ústavu antibiotik a biotransformací v Roztokách (viz referát v Mykol. Listech, Praha, 5: 18, 1981), jednak seminář na téma „Fyziologie a biochemická aktivita makromycetů“, který se konal dne 25. 11. 1981 za účasti 30 posluchačů a bylo na něm předneseno 10 referátů z předmětné tematiky (referát viz Mykol. Listy, Praha, 6: 25–26, 1982).

Komise pro mykologickou toxikologii (předseda dr. M. Semerdžieva, CSc.) uspořádala v r. 1981 tyto akce: a) ve spolupráci s odd. soudního lékařství fakulty dětského lékařství UK v Praze 2. determinační poradou dne 16. 5. 1981 za účasti 15 zájemců. Její náplní byly vzájemné konzultace o problematických nálezech mikroskopické techniky a diagnostiky otrav houbami.

Hlavní akcí, na níž se komise v r. 1981 zaměřila, byl československo-polský seminář na téma „Organizace boje proti otravám houbami v ČSSR a v Polsku“ ve dnech 6.–10. 10. 1981 v Ostravici, kterého se zúčastnilo 36 osob (z toho 5 osob z Polska a 3 osoby z NDR) z řad mykologů, lékařů a farmakologů. Na jeho programu byly přednášky a mykologické exkurze do různých oblastí Beskyd. Celkem bylo předneseno 16 zpráv a referátů, doprovázených promítáním barevných diapositivů. Součástí semináře byly 3 exkurze: do SPR „Salajka“ v k. ú. Bílá (jedlobukový prales), na lokalitu „Soláň“ v k. ú. Velké Karlovice (uzavřená návštěvou skanzenu v Rožnově p. Radh.) a údolím potoka Mazáku pod Lysou horou (viz referát v Mykol. Listech, Praha, 5: 22–24, 1981).

Na úseku interní odborné práce komise pokračovala i letos v akci mapování jedovatých hub, která byla vyhlášena v r. 1979. Uplynulý rok byl také věnován intenzivnímu jednání s ministerstvem zdravotnictví ČSR ve věci zlepšení diagnostiky, léčení a prevence otrav houbami. K těmto otázkám komise vypracovala a předložila návrh směrnic, které má MZ vydat v letošním roce. Dále byl připraven návrh na kurs mykologické toxikologie, který má být jako týdenní akce fakulty interního lékařství UK v Praze uspořádán v letním semestru 1981/82. Z podnětu MZ byl navázán kontakt s Ústavem zdravotnické výchovy ve věci kulturně výchovné spolupráce na úseku prevence otrav houbami.

Komise pro ochranu hub a jejich životního prostředí (předseda Svatopluk Šebek) uspořádala ve spolupráci s katedrou nižších rostlin PFF UK v Praze a mykologickým oddělením Národního muzea v Praze dne 15. 6. 1981 III. celostátní seminář na téma „Bioindikace význam lišejníků a jejich ochrana“ za účasti 41 posluchačů. Bylo na něm předneseno 6 referátů, většinou doprovázených bohatou grafickou a kartografickou dokumentací, diapositivu a malou výstavkou lišejníků, které mají význam bioindikační charakter. Seminář byl prvním společným setkáním lichenologů, mykologů a pracovníků v ochraně přírody na poli ochranyářském (referát viz Mykol. Listy, Praha, 4: 26, 1981).

V září 1981 uspořádala komise pracovní schůzku, spojenou s exkurzí do okolí Kostelce n. Č. lesy, na níž projednala dosavadní výsledky pokusů skupiny pracovníků SLZ v Kostelci n. Č. lesy s pěstováním některých ohrožených druhů hub v přírodě, a poskytla jim odbornou a metodickou pomoc pro další rozvíjení těchto pokusů významných pro praktickou ochranu hub.

Jednotliví členové komise a její spolupracovníci pokračovali v inventarizačním průzkumu některých chráněných území, která jsou současně mykologicky významná. Zvýšenou popularizační pozornost otázkám ochrany hub a jejich životního prostředí věnovaly péči členové komise i hromadné sdělovací prostředky. K plnění úkolů přispěly významně i přednášky členů a zejména navázaná spolupráce s katedrou životního prostředí a ekologie PFF UK v Praze. K popularizaci problematiky, již se naše komise zabývá, přispělo i Středisko státní památkové péče a ochrany přírody Středočeského kraje vydáním informativní brožury S. Šebka „Ochrana hub“, která byla také rozeslána všem členům naší Společnosti jako členská prémie na r. 1981.

Sekce pro fytopatologickou mykologii (předseda ing. D. Veselý, DrSc.) byla v r. 1981 přijata za člena Mezinárodní společnosti pro rostlinnou patologii (International Society for Plant Pathology, I. S. S. P.); zástupcem sekce v této společnosti je ing. D. Veselý, DrSc. Výroční setkání členů sekce se konalo 5. 3. 1981. Na jeho programu byly dva referáty, věnované současným směrům fytopatologického výzkumu ve světě a u nás (doc. ing. Z. Čača, CSc.) a plánu čs. fytopatologického výzkumu v ČSSR v 7. pětiletce (doc. ing. J. Zvára, CSc.). Zúčastnilo se ho 53 zájemců.

Ve spolupráci s fytopatologickou komisí Čs. společnosti mikrobiologické, Mikrobiologickým ústavem ČSAV a Výzkumným ústavem rostlinné výroby — odb. ochrany rostlin v Praze se podílela ve dnech 2.—4. 6. 1981 na uspořádání mezinárodního symposia na téma „Fyziologie a ekologie fytopatogenních hub“. Na sympoziu, které bylo první tohoto druhu pořádané v ČSSR, byla přednesena řada referátů věnovaných biochemickým vlastnostem a problematice patogeneze hub způsobujících choroby rostlin, jejich aktin— a celulólytické aktivitě, dále otázkám interakcí fytopatogenních hub a hostitelských rostlin, ekologie hub osídlujících fylopan a fylostéru, ekologie fytopatogenních hub vyskytujících se v půdě a novým biologickým a integrovaným metodám ochrany rostlin. Symposia se zúčastnilo 60 odborníků z 9 států (referát viz Bull. Čs. společnosti mikrobiol., Praha, 22, 4: 22—23, 1981 a Mykol. Listy, Praha, 5: 18—19, 1981).

Seminář na téma „Choroby skladovaného obilí a brambor“ uspořádala sekce ve spolupráci s komisí pro experimentální mykologii dne 26. 11. 1981. Za účasti a živého zájmu 48 účastníků odezněly na něm 4 referáty: Dr. O. Fassatiová, CSc.: „Plísňe a vláknité houby ve skladovaném obilí a některé příčiny skládkových hnilob brambor“; Doc. dr. M. Polster, CSc.: „Toxikologie metabolitů plísňí produkovaných do cereálií“; Dr. K. Dobiáš a V. Horáčková: „Rezistence proti fuzariové a mokré hnilobě brambor“ a Ing. J. Musil: „Zásady ochrany proti skládkovým chorobám brambor“.

Komise pro komplexní analýzu popularizace hub byla od 1. 1. 1981 rozhodnutím hlavního výboru ČSVSM přičleněna jako subkomise ke komisi pro mykologickou toxikologii. Přednostně bude posouzena dosavadní popularizační čs. literatura o houbách.

Knihovna Společnosti obsahuje k 31. 12. 1981 celkem 3161 evidovaných publikací (419 knih, 2640 separátů, 102 titulů odborných časopisů a různé další publikace). Knihovna ČSVSM vyměňuje v současné době časopis Česká mykologie s 83 zahraničními společnostmi, od nichž získává výměnou 80 časopisů a dále separáty a knihy. Počet vypůjčitelů činil v minulém roce 142, počet výpůjček 436 publikací.

Spolupráce s Čs. vědecko-technickou společností, Socialistickou akademií, event. jinými společenskými organizacemi NF pokračovala především prostřednictvím členů ČSVSM. Ti se v okruhu svého působení podíleli na přednáškových, poradenských, exkurzních, výstavních a organizačních činnostech. Kromě toho Společnost spolupracovala s orgány národních výborů při kontrole prodeje hub na trzích, se zdravotnickými zařízeními na mykologické konzultační činnosti a se státní ochranou přírody na úseku mykologického průzkumu chráněných území. Zvláštní pozornost věnovali naši členové lektorské práci v pionýrských nebo mládežnických, event. turistických organizacích.

Svatopluk Šebek

Třetí mykologické dny na Moravě v r. 1981

3. Mykologische Studententage in Mähren im Jahre 1981

Alois Černý a Vladimír Antonín

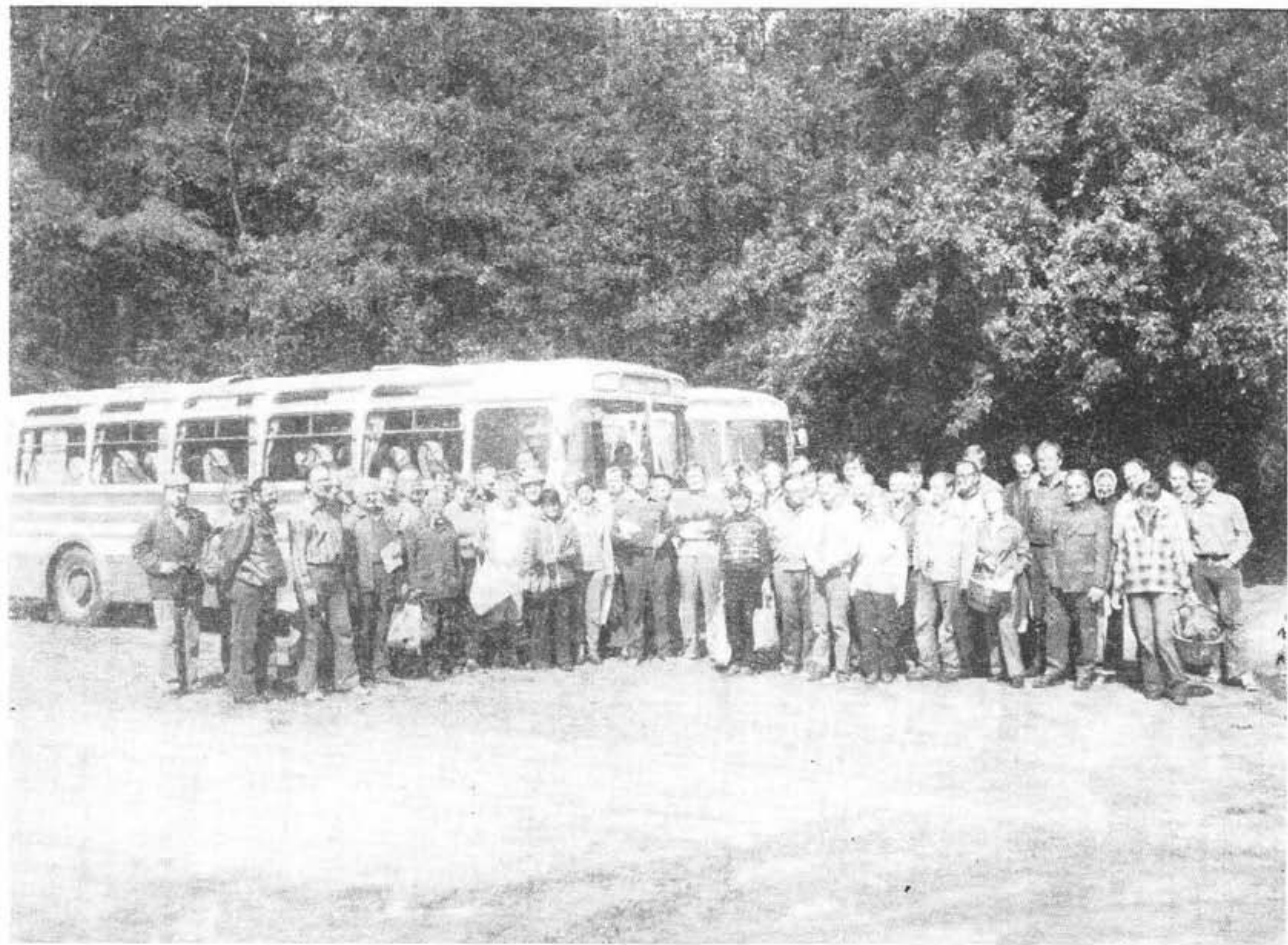
Ve dnech 27.–29. srpna 1981 se konaly v Brně 3. mykologické dny na Moravě, pořádané brněnskou pobočkou Československé vědecké společnosti pro mykologii při ČSAV (ČSVSM), lesnickou fakultou Vysoké školy zemědělské v Brně (VŠZ) a houbařskou poradnou Moravského muzea v Brně. 3. mykologické dny na Moravě navazovaly na tradici konání mykologických dnů, která vznikla v Brně z iniciativy inž. K. Kříže a RNDr. F. Šmardy v roce 1962, kdy se uskutečnily 1. mykologické dny na Moravě.*)

Účastníci 3. mykologických dnů byli ubytováni v kolejích Vysoké školy technické v Brně, kde měli k dispozici místnost vybavenou mikroskopy a základní mykologickou literaturou. Doprava účastníků na lokality byla zabezpečena bezplatně autobusy VŠZ v Brně. Všichni účastníci obdrželi před odjezdem na exkurze charakteristiku lokalit zařazených do exkurzní trasy.

3. mykologické dny byly zahájeny na kolejích VUT 27. VIII. 1981 ráno předsedou brněnské pobočky ČSVSM doc. inž. A. Černým, CSc., který uvítal 65 profesionálních i amatérských mykologů z ČSSR a zahraničního účastníka inž. P. Heydecka, odborného asistenta katedry biologie lesnické fakulty v Tharandtu v NDR. Po zahájení se uskutečnila dopolední exkurze do oblasti Školního lesního podniku les. fakulty VŠZ v Brně, kde účastníky přivítal ředitel ŠLP inž. Z. Hartmann, CSc. Jako první byla zhlédnuta buková rezervace o velikosti 7,65 ha s průměrným stářím buku 170 let v lesnickém úseku Rakovec u Jedovnice (porost 137). Na této lokalitě bylo nalezeno 42 druhů hub. Na kořenových náběžích a bázích přestárých buků byla u 8–10 % zjištěna stromata s vrčekatými plodničkami *Hypoxylon deustum* (Hoffm. ex Fr.) Grev. a ze zajímavějších hub byly nalezeny plodnice *Inonotus cuticularis* (Bull. ex Fr.) P. Karst., *Trametes hoehnelii* (Bres. in Höhn.) B. et G., *T. semisupina* (Berk. et Curt.) Ryv., *Laxitextum bicolor* (Pers. ex Fr.) Lentz, *Lactarius glaucescens* Crossl., *Russula mairei* Sing. var. *fageticola* Melz., *R. laurocerasi* Melzer, *R. violeipes* f. *citrina* Quélet, *R. velenovskyi* Melz. et Zv. a *Xerocomus porosporus* Imler. V porostech 138 a 139 v témže lesn. úseku, v 70–90 let staré podmáčené smrčíně, bylo nalezeno 72 druhů hub. Z vzácnějších byly sbírány *Melastiza chateri* Boud., *Corticium radiosum* (Fr. ex Fr.) Fr., *Tyromyces leucomalleus* Murr., *Amanita umbrinolutes* Secr., *Baeospora myosura* (Fr.) Sing., *Inocybe mixtilis* Britz., *Mycena pseudocrispula* (Kühn.) Sing., *Pholiota flammans* (Fr.) Kumm., *Pluteus emarginatus* Pouz., *Russula versicolor* J. Schaeff.

Odpoledne prvního dne exkurze bylo navštíveno arboretum lesnické fakulty ve Křtinách, kde byl odborným průvodcem inž. V. Čížek, pracovník katedry lesnické botaniky a fytoecologie LF VŠZ v Brně. Arboretum ve Křtinách bylo založeno v roce 1929 a v současné době zde roste řada velmi vzácných dřevin. Z jehličnanů to je např. *Abies homolepis* S. et Z., *A. sachalinensis* (Fr. Schmidt) Mast., *Picea lecockiana* Carr., *P. likiangensis* (Franch.) Pritz., *P. polita* (S. et Z.) Carr., *Pinus monticola* Dougl., *Sciadopitys verticillata* S. et Z. aj. Základem vědecké hodnoty sbírky listnatých dřevin v arboretu je rozsáhlá kolekce rodu *Salix* L. Obsahuje více než 300 taxonů vrb z celého světa, z čehož asi polovina připadá na druhy.

*) Viz Čes. Mykol. 17: 52–54, 1963, a 26: 121–125, 1972.

Většina účastníků 3. mykologických dnů na Moravě v r. 1981 na exkurzi u Valtic

V arboretu bylo zjištěno celkem 45 druhů hub. Např. z obvyklých dřevokazných hub byly nalezeny plodnice *Phaeolus schweinitzii* (Fr.) Pat. na bázi asi 100letého *Larix decidua* Mill., na kořenových náběžích *Abies grandis* Lindl. *Heterobasidion annosus* (Fr.) Bref. a na bázi kmene *Picea abies* (L.) Karst. zbytky plodnic *Onnia circinata* (Fr.) P. Karst. Dále byly sbírány plodnice *Coprinus xanthothrix* Romagn., *Lyophyllum loricatum* (Fr.) Kühn., *Russula subfoetens* Smith a *Nidularia farcta* (Roth ex Pers.) Fr. V Hackerově školce vedle arboreta na kompostu s příměsí smrkových pilin bylo nalezeno velké množství plodnic hlívy, kterou někteří určovali jako *Hohenbuehelia rickenii* (Kühn.) Orton a jiní jako *H. geogenia* (DC. ex Fr.) Sing. Mycelium této houby velmi intenzivně rozkládá smrkovou a borovou kůru v kompostech. Tento první exkurzní den byl ukončen občerstvením u táborového ohně.

Cílem odpolední exkurze druhého dne (28. VIII. 1981) byla teplomilná doubrava na lokalitě Rendezvous u Valtic na jižní Moravě. Tento dubový porost, navržený na vyhlášení státní přírodní mykologické rezervace, je převážně pařežového původu ve stáří od 80 do 160 let. Nejvíce je zastoupen *Quercus cerris* L. (70 %), *Q. petraea* (Mattusch.) L. (20 %) a jednotlivě je vtroušen *Q. pubescens* Willd., *Q. virgiliana* Ten. a *Q. frainetto* Ten. Z dalších dřevin je vtroušena *Pinus silvestris* L., *P. strobus* L., *Betula verrucosa* Ehrh., *Alnus glutinosa* (L.) Gaertn., *Robinia pseudacacia* L. Uvedená část lesa náleží do skupiny lesních typů 1S1, tj. habrová doubrava na písčích s lipnicí úzkolistou. Terén je převážně rovný s mírným sklonem v jižní části k jihu, nadmořská výška 180 m, zakmenění 7. V okolí lokality Rendezvous jsou porosty středního věku, tvořené převážně dubem cerem. Během exkurze bylo nalezeno 72 druhů převážně dřevokazných hub, z nichž k zajímavým patří: *Inonotus nidus-pici* Pil., *I. obliquus* (Pers. ex Fr.) Pil., *I. dryophilus* (Berk.) Murr., *I. dryadeus* (Pers. ex Fr.) Murr., z této jediné lokality u nás a v Evropě známý *I. andersonii* (Ell. et Everh.) Černý, dále *Buglossoporus pulvinus* (Pers.) Donk, *Phellinus torulosus* (Pers.) B. et G., *P. punctatus* (Fr.) Pil., *Onnia triquetra* (Alb. et Schw. ex Fr.) P. Karst., *Spongipellis litschaueri* Lohwag, *S. delectans* (Peck) Murr., *Ganoderma adpersum* (S. Schulz.) Donk, *G. resinaceum* Boud. in Pat., *Pachykytospora tuberculosa* (DC. ex Fr.) Kotl. et Pouz., *Schizopora carneo-lutea* (Rodw. et Clel.) Kotl. et Pouz., *Lyophyllum ulmarium* (Bull. ex Fr.) Kühn., *Climacodon septentrionalis* (Fr.) P. Karst., *Hericius erinaceus* (Bull. ex Fr.) Pers., *Xylobolus subpileatus* (Berk. et Curt.) Boid., *Faerberia carbonaria* (Alb. et Schw. ex Pers.) Pouz. Z lupenatých hub byly sbírány *Clitocybe lignatilis* (Pers. ex Fr.) P. Karst., *Leucopaxillus paradoxus* (Cost.-Dufour) Bours. a *Phaeomarasmium erinaceus* (Fr.) Kühn., *Bolbitius aleuriatus* (Fr.) Sing., *Volvariella bombycina* (Schaeff. ex Fr.) Sing. aj.

Odpoledne bylo navštíveno známé naleziště teplomilných hub Střední Kapansko u Starého Poddvorova na Hodonínsku (275 m n. m.). Na této lokalitě se nejvíce projevilo déletrvající sucho. Bylo zde nalezeno 41 druhů hub a z významnějších to byl pouze *Boletus impolitus* Fr., *Schizopora carneo-lutea* (Rodw. et Clel.) Kotl. et Pouz. a *Tyromyces balsameus* (Peck) Murr.

29. VIII. 1981 byla navštívena chráněná krajinná oblast Žďárské vrchy. Dopoledne byla zhlédnuta státní přírodní rezervace Žákova hora (810 m n. m.), kde v době vyhlášení v r. 1954 převládala jedlobučina s příměsí smrku a javoru kleny. V současné době převládá v rezervaci výrazně buk, dále smrk (při západním okraji), vtroušen je javor klen, ojediněle se vyskytuje javor mléč, zatímco jedle bělokora již odumřela v celé rezervaci. Na této lokalitě bylo na-

lezeno celkem 123 druhů hub; mimo jiné byly sbírány z nelupenatých hub *Bondarzewia montana* (Quél.) Sing., *Climacocystis borealis* (Fr.) Kotl. et Pouz., *Cantharellus friesii* Quél., *Dentipellis fragilis* (Pers. ex Fr.) Donk, *Ischnoderma resinosum* (Fr.) P. Karst., *Spongipellis delectans* (Peck) Murr. — první nález pro Zákovou horu, jiný z významnějších nálezů *Tyromyces mentschulensis* (Pil. ex Pil.) Bond., *Ceriporiopsis gilvescens* (Bres.) Domaň., *Stereum murrayi* (Berk. et Curt.) Burt. Z lupenatých hub to byla *Clitocybula lacerata* (Scop. ex Lasch) Metr., *Lentinellus cochleatus* (Pers. ex Fr.) P. Karst., *Lepiota felina* Quél., *Mycena pelianthina* (Fr.) Quél., *Volvariella hypopithys* (Fr. ex P. Karst.) Mos. a z hříbovitých *Gyroporus cyanescens* (Bull. ex Fr.) Quél., *Porhyrellus pseudoscaber* (Secr.) Sing. a *Xerocomus porosporus* Immler.

Odpoledne bylo navštíveno rašeliníště Podrtiny u Radostína (620 m n. m.) s *Betula pubescens* Ehrh. a *Pinus mugo* Turra ssp. *uncinata* (Ant.) Dom. V bylinném patře převládají *Andromeda polifolia* L., *Eriophorum vaginatum* L., četné druhy *Carex* L., *Oxycoccus quadripetalus* Gilib., *Vaccinium myrtillus* L., *V. uliginosum* L. a *V. vitis-idaea* L. Zde bylo sbíráno 76 druhů hub, např. *Cordyceps ophioglossoides* (Ehrh. ex Fr.) Link, *Psilocybe semilanceata* (Fr.) Quél., *Cortinarius armillatus* (Fr.) Fr., *C. paleiferus* Svrček, *Dermocybe bataillei* Favre ex Mos., *Lactarius curtus* Britz., *L. roseozonatus* (Post) Lange, *Russula cessans* Pearson, *R. emetica* Fr. var. *betularum* (Hora) Romagn., *R. hydrophila* Horníček a *R. sphagnophila* Kauffm. Zasvěceným průvodcem po obou rezervacích byl odborný pracovník správy CHKO Žďárské vrchy P. Eleder.

V neděli 30. srpna 1981 byla pro zájemce organizována dodatečná exkurze do Moravského krasu v okolí Adamova. Bohužel i zde na severních svazích v bučinách se projevilo sucho, takže nálezů bylo celkem málo (36 druhů hub). Byly sbírány např. *Ischnoderma resinosum* (Fr.) P. Karst., *Catinella olivacea* (Batsch ex Pers.) Boud., *Mycena crocata* (Schröd. ex Fr.) Kumm., *Peziza micropus* Pers. ex Fr. a *Strobilomyces floccopus* (Vahl in Fl. Dan. ex Fr.) P. Karst.

Na určování hub se podíleli a podklady k seznamu sbíraných druhů poskytl A. Černý, F. Kotlaba, Z. Urban (*Uredinales*), J. Moravec, M. Svrček (*Ascomycetes*), V. Antonín, K. Kult, J. Kubička, J. Slaviček, A. Vágner (*Agaricales*).

Třetí mykologické dny na Moravě přispěly k lepšímu poznání mykoflóry navštívených oblastí a umožnily přátelské pracovní setkání československých mykologů.

Literatura

- KŘÍŽ K. et ŠMARD A. F. (1963): Mykologické dny na Moravě v r. 1962. Čes. Mykol. 17: 52–54.
ČERNÝ A. et KŘÍŽ K. (1972): Druhé mykologické dny na Moravě. Čes. Mykol. 26: 121–125.

VIII. kongres evropských mykologů, Bologna, 23. — 29. IX. 1981

VIII. congressus mycologorum Europeorum in Bologna, 23.—29. IX. 1981

Jiří Kubička

Dík laskavému pozvání italských přátel z Parmy v čele s dr. G. Lazzarim jsem měl možnost zúčastnit se s dcerou dr. Libuší Kotilovou osmého kongresu evropských mykologů v Boloni. Připravil ho prof. Gilberto Govi z Ústavu rostlinné patologie zemědělské fakulty univerzity v Boloni. Kongres byl zahájen 24. září 1981 za předsednictví vedoucí polské delegace prof. A. Skirgiello a za účasti čestného předsedy kongresu prof. G. Malençon. Ze známějších mykologů byli přítomni E. J. M. Arnolds, J. J. Barkmann a W. Gams z Holandska, Belgičané V. Demoulin, G. L. Hennebert a D. Thoen, náš dobrý známý Nor F.-E. Eckblad, manželé Holmovi z Uppsaly, Švýcaři J. Keller, W. Matheis, J. Breitenbach a J. Schmidlinová, dále E. Ohenoja z Finska, D. N. Pegler z Anglie, H. Knudsen z Dánska, M. Torticová z Jugoslávie, paní A. M. Rungeová, H. Haas a R. Agerer z NSR, z Polska ještě M. Bujakiewiczová, M. Lisiewská a M. Lawryniewiczová, paní Z. Herschenzonová z Izraele, mladší pracovníci (J. Lévaiová a I. Konecsni) z Maďarska a pochopitelně mnoho Italů. Možno říci, že kongres byl spíše ve znamení mládí a středního věku. Bohužel chyběla řada významných mykologů, H. Romagnesi a další známější Francouzi, M. Moser, C. Bas a jeho kolegové z Leydeny, M. Lange a konečně sovětští mykologové a mykologové z NDR (trvale zůstávají izolováni Rumuni, Bulhaři aj.). Proto také z velmi bohatého programu odpadly četné přednášky uvedené v anglickém sumáři a naopak byla přednesena řada náhradních sdělení. Všechny přednášky se konaly v jedné posluchárně a trvaly celkem dva a půl dne. Byly plánovány v osmi sekcích v italštině, angličtině a němčině a do prvních tří jazyků byly simultánně překládány. Dne 24. IX. se dopoledne, až na vypadlé autory, přednášelo celkem podle programu, z náhradních sdělení zaujala Thoenova přednáška o statistickém vyhodnocování snímků z terénu. Na oběd obdržel každý účastník poukázku na 2 tisíce lir do samoobsluhy vzdálené asi 25 min. chůze. Ty tisíce lir nám působily zpočátku obtíže (cesta autobusem na kratší vzdálenost stála 200 lir, oběd 3–5 tisíc, nocleh kolem 50 tisíc atd.). Po obědě bylo nutné se rychle vrátit zpět do Ústavu patologie rostlin, kde pokračovaly dle plánu přednášky. Manželé Holmovi předložili pěknou obrazovou dokumentaci hub na plavuních a stejně dobře působila i Hennebertova reportáž s bohatou fotografickou dokumentací o houbách rodu *Termitomyces* v jižní Africe. Tato poslední přednáška začínala až v 18.30 hod., protože vyměřené časy nebyly vždy dodržovány.

25. září se konala první sjezdová exkurze. Dva autobusy se vydaly směrem k Ferrafe a dále k deltě řeky Pádu. Cestou byla zastávka u kostelíka Abazia di Pomposa se starobylými freskami. Zde také nedočkavý mykolog našel první houbu, a to *Lepiota litoralis*. Poté návštěvníci dospěli až k rezervaci Boscone della Mesola, obehnané vysokým drátěným ostnatým plotem a střeženým ozbrojenými strážci. Všude tam jsou nápisy, že houby je zakázané sbírat. Nám však byl vyhrazen prostor mezi dvěma rameny řeky Pádu, zvané Goro Po a Voltano Po. Převažující dřevinou je zde vždyzelený dub *Quercus ilex*, doprovodné dřeviny tvoří *Quercus robur*, *Ulmus campestris*, *Carpinus betulus*, *C. orientalis*, *Populus alba*, *Fraxinus excelsior*, *F. oxycarpa*, *Acer campestre* a *Alnus glutinosa*. Průměrná roční teplota je 13 °C.

V době naší návštěvy bylo po deštích a hub zde bylo veliké množství, např. hojně muchomůrek (*Amanita strobiliformis*, *A. ovoidea*, *A. phalloides* a její albní var. *alba*), hojně hřibů, např. *Boletus aff. edulis*, *B. luridus*, *B. lepidus* podobný *B. subtomentosus*, ale jeho pokožka klobouku ěpavkem fialoví. Sám jsem s dcerou Libuší věnoval pozornost helmovkám na *Quercus ilex*: našli jsme jich řadu — zejména *Mycena erubescens*, *M. corticola* a další druhy. Pozornost fotografů vzbudily četné

značně páchnoucí plodnice *Clathrus ruber*, méně již *Phallus hadriani*. Přesto si každý nalezl ze svého oboru značné množství pěkného materiálu. Po opožděném obědě v terénu a po dlouhém čekání na zmizelé autobusy jsme nejprve odjeli na pobřeží, kde jsme si mohli smočít ruce v teplé vodě Středozemního moře a na zcela prázdné pláži nasbírat tradiční mušličky. Poté jsme krátce mimo program navštívili další rezervaci Pini di Volano s porosty borovice přímořské a piniemi, s podrostem různých keřů a s četnými komáry. Poprvé jsem měl možnost vidět helmovku Seyniovu na velké šišce *Pinus maritima*, kterou nalezla Milica Tortiřová a kterou mně věnovala. Jinak byl nalezen kořenovec červenající, albin muchomůrky zelené, vlák-nice a jiné druhy. Po návratu do Boloně bylo možné studovat nalezené druhy, mikro-skopovat a malovat, avšak studovna se již ve 20 hod. zamykala.

Sobota 26. září byla opět celá věnována přednáškám. Mne zaujaly pochopitelně přednášky z toxikologie a bylo mi též umožněno v náhradním termínu přednést německy přednášku o léčení faloidních otrav v Československu. Vzbudila značnou pozornost i debatu, stejně jako referát paní Schmidlinové o kancerogenních a anti-kancerogenních látkách uchačů. Další přednášky se týkaly mykorrhizy a taxonomie. Odpolední texty zahájil V. Demoulin přednáškou o rodě *Lycoperdon*, Agerer upozornil na rozdílné formy u čišovcovitých, Knudsen nastínil systém bedel atd. Velikou nezáadou pozornost vzbudil Ital Baletto ani ne tak svou tematikou advokát-ního pojetí nomenklatury, jako spíše svou negací všech výzev přednášejících, aby ukončil svou přednášku, kterou překročil asi o půl hodiny. Večer byla ve středu města podávána slavnostní večeře v restaurantu Don Chisciotte, kde měli návštěv-níci bohaté možnosti seznámit se se znamenitostmi italské kuchyně.

27. září se opět konala celodenní exkurze. Za neustálého deště jely autobusy kolem etruských vykopávek v údolí řeky Reno neustále vzhůru do oblasti Apenin. Cílem byla vesnička Lizzano, ležící v turistické oblasti pod horou Belvedere (1139 m). Zde jsme byli hosty starosty obce a po ustání deště jsme vyšli do terénu. Navštívili jsme rezervační porosty listnatých jihoevropských nebo submediteránních formací na vá-pencích. Jsou tvořeny stromy *Castanea sativa*, *Quercus cerris*, *Q. robur*, *Ostrya carpinifolia*, *Fraxinus ornus*, *Acer opalus* a *Sorbus domestica*. Ve vyšších partiích byly i porosty bukové. Byli jsme rozděleni do malých skupinek vedených strážci rez-ervace a mohli jsme navštívit jen malou část území (většina účastníků se např. ne-dostala do bučin). Přesto však byla nalezena řada zajímavých druhů hub. Pozornost vzbuzovaly především plodničky *Rutstroemia echinophila* na číškách plodů kaštanů schované před suchem pod listím. Houby vázané na kaštany jsou často shodné s druhy dubin, zde např. *Fistulina hepatica* (roste na pařezech kaštanů i u nás, např. na Doubravce u Teplic), *Mycena inclinata*, *Mycena niveipes*, která byla nalezena nejen na jedlém kaštanu, ale i na habrovci — *Ostrya*! Dále byla nalezena řada krásných barevných pahřibů, zejména *Cortinarius auroturbinatus* aj., několik oper-kulárních diskomycetů, častěji *Lycoperdon mammaeforme*, sám jsem mohl poprvé sbírat na pařezu dubu hlívoce olivového (*Omphalotus olearius*) aj. Vrcholem však byla výstava hub. Italští mykologové snesli z širokého území do našeho hotelu nej-různější houby a zde z nich byla uspořádána výstava. Pro Středoevropana zde byla celá paleta u nás exotických druhů. Tak hřib Dupainův (byl snad neustále fotogra-fován), *Boletus rubinus* v mnoha podobách, pro nás nevšedně vyhlížející *Boletus fragrans* s červeným třeněm, množství satanů a jiných teplomilných hřibů. Z lupe-natých hub upoutal naši pozornost krásně oranžový *Hygrophorus speciosus* a břez-novce podobný *H. atramentarius*, *Inocybe jurana* s třeněm 12 × 2 cm, *Omphalotus olearius* v mnoha exemplářích, několik plodnic *Cortinarius speciosissimus*, velké druhy rodu *Ramaria* (označené jako *Clavaria*), mezi nimi *R. fennica* a velké růžové plodnice *R. subbotrytis*. Z gasteromycetů mimo hvězdovky poutaly pozornost plodnice *Clathrus ruber* umístěné v igelitovém sáčku. Z diskomycetů zaujaly především *Spathularia flava* (celá miska) a velké plodnice *Otidea umbrina* (největší 11 cm v průměru). Pochopitelně houby byly hojně fotografovány a nakonec i zájemcům rozdány.

V pondělí 28. září bylo dopoledne věnováno posledním přednáškám. Týkaly se jednak pěstování hub, jednak různých zbývajících témat. Pro nás je důle-žitě z referátu V. Demoulina o botanickém kongresu v Sydney, že do mykolo-gické nomenklatorické komise byl mimo V. Demoulina a R. P. Korfa zvolen náš zástupce Zdeněk Pouzar. V poslední přednášce kongresu se pak prof. Govi zabýval svým návrhem na zřízení a organizaci mykotéky. Odpoledne bylo vě-

nováno městu: Boloňa má velikou a slavnou tradici dokumentovanou památkami z doby Etrusků a Římanů, s monumentálními díly malířskými i sochařskými tvůrců slavných jmen (Michelangelo, Boticelli aj.), takže snad ani není možné v poměrně krátkém intervalu exkurze tyto nádhery náležitě vychutnat. Nečekanou a milou pozorností našich hostitelů bylo přijetí rektorem univerzity v budovách této svého druhu nejstarší instituce na světě. Při prohlídce expozitů jsme objevili i český dopis čtenářského spolku k obnově univerzity v minulém století, z recentní doby pak naše překrásné známky a plakety vydané k výročí Karlovy univerzity v Praze. Nějak to člověka zahřeje u srdce, když vidí naše památky vystavené vedle památek jiných univerzit zvučných jmen.

V úterý 29. září bylo zakončení sjezdu a zástupci zúčastněných národů se měli poradit o místě příštího kongresu, který dle úmluvy by měl být opět uspořádán v některé socialistické zemi. Při nepřítomnosti sovětských a dalších mykologů ze socialistických zemí bylo rozhodování těžké. Již v kuloárech bylo o tom jednáno a nakonec jsem po poradě s prof. Skirgiello a s M. Torticovou písemně navrhl NDR. Pokud by tato země nemohla kongres uspořádat, přihlásil se o uspořádání zástupce Norska. Při svém návrhu jsem vycházel z faktu, že se již dříve zástupci NDR ucházeli o uspořádání, že tam kongres dosud nebyl, že mají řadu dobrých mykologů a že jsou také dobří organizátoři. V neposlední řadě je to i geografická poloha NDR, která by umožnila větší účast evropských mykologů.

Nakonec nezbyvá než ještě jednou poděkovat našim mykologickým přátelům z Itálie za pozvání, organizátorům v čele s prof. Govi za uspořádání a organizační zvládnutí kongresu a konečně četným mykologickým přátelům z celé Evropy za přátelství, které prokazovali nejen nám, ale i celé naší mykologii.

Literatura

V. V. Filippov, L. N. Andrejev, N. V. Bazilinskaja: **Fitopatogennye griby roda *Verticillium***. Moskva, naklad. „Nauka“ 1980. 448 str., 36 tab., 59 obr. Cena 5,40 rublů — 69,— Kčs.

Po úvodních kapitolách probírají autoři anatomické a morfologické vlastnosti hub pomocného rodu *Verticillium*, uvádějí seznam druhů popsanych v tomto rodu, i těch které byly později přefazeny do jiných rodů s popisy 100 druhů, z nichž 29 je vyobrazeno jednoduchými perokresbami. Dále probírají pochybné druhy a druhy přefazené do jiných rodů. V závěru první části knihy pak pojednávají o potravních závislostech hub rodu *Verticillium*, u kterých rozlišují biologické skupiny druhů saprofytických, entomofilních, mykofilních a fytopatogenních.

Druhá, podstatně rozsáhlejší část knihy je věnována neškodlivějším dvěma druhům, *Verticillium dahliae* Kleb. a *V. albo-atrum* R. et B., jejich cytologii, morfologii, fermentům a fyto toxickým látkám, které vylučují, růstu a vývoji v umělých kulturách i v hostitelských rostlinách. Na konci knihy je stručný určovací klíč a obsáhlý seznam literatury zahrnující 50 stran; z československých publikací jsou však citovány pouze čtyři práce.

Antonín Přihoda

V. I. Bilaj a E. Z. Koval: **Rost hřibů na uglevodorodach nefti**. Naukova Dumka, Kijev 1980. Pp. 1—339, 106 fig. Cena 1,80 rub.

Knihy pojednává o velmi zajímavé ekologické skupině mikroskopických hub, které jsou schopny růst na uhlovodících nafty, rozkládat je fermentativním způsobem a využívat takto získaných produktů ke svému metabolismu. Autoři podávají nejprve historický přehled o výzkumu mikroorganismů v naftových uhlovodících všeobecně. První zprávy o *Botrytis cinerea* a *Penicillium* sp., které rostly na parafínu, pocházejí z konce minulého století. Nyní již existuje značně rozrostlá literatura v této oblasti výzkumu. Mimo velké řady hub účastní se na rozkladu naftových uhlovodíků též bakterie a některé řasy. Pro mnohé z těchto mikroorganismů jsou uhlovodíky nafty jediným zdrojem uhlíku.

Autoři uvádějí dále současné poznatky zvláštností fermentace hub v uhlovodících nafty a častou specifickou těchto rozkladných procesů. Je známo, že mikroorganismy rostoucí na tomto substrátu jsou bohaté na bílkoviny. Využití uhlovodíků nafty pro mikrobiologickou syntézu otevírá nové možnosti jejich přeměny ve specifické organické látky, jejichž získávání jinými metodami bývá velmi obtížné. Pomocí hub lze z uhlovodíků nafty získávat alkoholy, aldehydy, ketony, mastné kyseliny, estery, lipidy atd. Odpady naftového průmyslu se zpracovávají na bílkovino-vitaminové koncentráty potřebné pro lidskou a živočišnou výživu. Producenty těchto látek jsou především kvasinky, ale i mnohé vláknité houby.

Autoři se v dalších kapitolách zabývají izolací aktivních kmenů vláknitých hub z půdy zvláště v oblastech naftové těžby, dále z topné nafty, z mořské vody a odpadních naftových vod. Při tom zjistily desítky druhů vláknitých hub především z řádu *Mucorales* a *Moniliales*, převážně rody *Penicillium*, *Aspergillus*, *Fusarium* a další. Dotýkají se při tom i otázky znečištění pohonné nafty některými vláknitými houbami, jako je známý příklad *Cladosporium resinae*, který roste v nádržích nafty pro letecké motory. Zabývají se i kultivací vláknitých hub v laboratorních podmínkách na půdách s uhlovodíky nafty, sledují jejich růst, požadavky na další živiny a morfologickou variabilitu. Věnují pozornost i procesu oxysolnění uhlovodíky houbovými metabolity a všechny tyto pokusy dokládají moderními biochemickými a biofyzikálními metodami. Poslední kapitola pojednává o metabolitech vláknitých hub rostoucích na uhlovodících nafty (biomasa, aminokyseliny, vitaminy, organické kyseliny i pigmenty). Kniha je provázena mnoha tabulkami a grafy vyhodnocujícími fyziologické i biochemické procesy ve stacionárních i submersních kulturách. Fotografie však bohužel vzhledem k nekvalitnímu papíru jsou nevýrazné.

Knihy známých ukrajinských mykologů Bilajové a Kovalové, podává nejen přehled o dosavadních znalostech činnosti a charakteru vláknitých hub rozkládajících naftové uhlovodíky, ale i vlastní laboratorní pokusy a tím i nové poznatky o této prakticky dobře využitelné ekologické skupině hub, jejímuž výzkumu je i u nás věnována pozornost.

Olga Fassatiová

Mycotoxins. In: Environmental Health Criteria 11. World Health Organisation, Geneva 1979. Pp. 1–127, 7 fig., 30 tab. Cena 11.— Sw. Fr.

Mykotoxíny v potravinách produkované niektorými druhmi mikromycétov môžu mať veľmi nepriaznivý vplyv na zdravie človeka i zvierat. Preto sa tejto problematike venuje v posledných rokoch zvýšená pozornosť.

Publikácia Svetovej zdravotníckej organizácie (WHO) podáva síce stručné, ale ucelené základné informácie o štyroch skupinách mykotoxínov: o aflatoxínoch, ochratoxínoch, zearalenone a trichotecénach. Na jej zostavení sa podieľali predovšetkým členovia pracovnej skupiny pre mykotoxíny v rámci programu WHO „Environmental Health Criteria“ (Československo zastupoval člen koresp. CSAV V. Kusák).

Pri každej skupine mykotoxínov je uvedené chemické zloženie toxínov, produkčné druhy húb, výskyt v potravinách, metabolizmus v organizme, vplyv na človeka a zvieratá, ako aj analytické metódy na ich stanovenie v potravinách a poľnohospodárskych produktoch. Najviac údajov sa uvádza samozrejme o aflatoxínoch, pri ktorých sa dokázali aj kancerogénne účinky a ktorých výskum priniesol najviac výsledkov. Zoznam takmer 500 publikácií ocenia najmä hlbší záujemcovia o túto oblasť toxikológie.

Vzhľadom na aktuálnosť sledovania toxínov, ktoré produkujú mikromycéty, aj u nás, odporúčame túto útlu informatívnu publikáciu WHO najmä pracovníkom hygienickej služby, ako aj toxikológom z radov mykológov a lekárov.

Pavel Lizoň

Erratum

V článku: Zdeněk Čača, Směry celosvětového fytopatologického výzkumu, Čes. Mykol. 36 (2): 65–71, 1982, došlo v českém abstraktu k přehození řádků; správné znění abstraktu je toto:

V příspěvku jsou shrnuty a zhodnoceny současné hlavní směry a poznatky z všeobecné fytopatologické problematiky. Pozornost je zaměřena na dynamické procesy a modifikace během patogeneze, způsobené ekologickými činiteli. Podrobně se z fyziologie hub hodnotí vztah k výživě, tvorba metabolitů – enzymů, toxinů a dalších látek a jejich vliv na rostlinu. Je analyzována problematika integrované ochrany jako racionální systém regulace škodlivých činitelů v rámci agroecoz. Hlavní důraz je položen na biologické problémy využití antagonizmu, hyperparazitismu, inhibici mikroorganismů, allelopatickým jevům, fungistázii půdy, mykorrhize, vztahům v rhizosféře a fylosféře, fytoalexinům, antifungálním sloučeninám vyšších rostlin aj. Současně se hodnotí vliv pesticidů na některé biologické jevy a indukce vzniku rezistence u fytopatogenních hub.

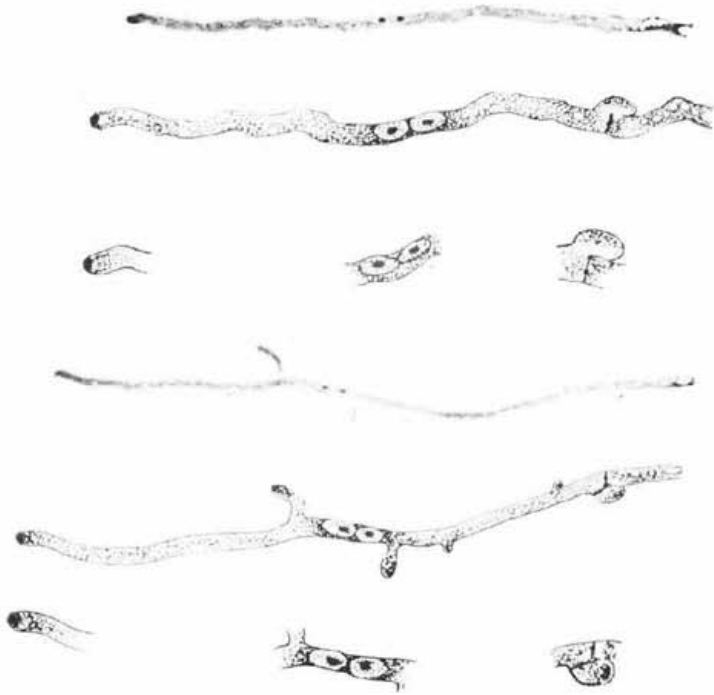
ČESKÁ MYKOLOGIE — Vydává Čs. vědecká společnost pro mykologii v Akademii, nakladatelství CSAV, Vodičkova 40, 112 29 Praha 1. — Redakce: Václavské nám. 68, 115 79 Praha 1, tel.: 26 94 51–59. Tiskne: Tiskárské závody, n. p., závod 5, Sámova 12, 101 46 Praha 10. — Rozšiřuje PNS. Informace o předplatném podá a objednávky přijímá každá administrace PNS, pošta, doručovatel a PNS-ÚED Praha. Objednávky do zahraničí vyřizuje PNS — ústřední expedice a dovoz tisku Praha, závod 01, administrace vývozu tisku, Kafkova 19, 160 00 Praha 6. Cena jednoho čísla Kčs 8,—, roční předplatné (4 sešity) Kčs 32,—. (Tyto ceny jsou platné pouze pro Československo.) — Distribution rights in the western countries. Kubon & Sagner, P. O. Box 34 01 08 D-8000 München 34, GFR. Annual subscription: Vol. 36, 1982 (4 issues) DM 78,—.

Toto číslo vyšlo v červenci 1982.

© Academia, Praha 1982.

AGROCYBE AEGERITA

Dikaryon

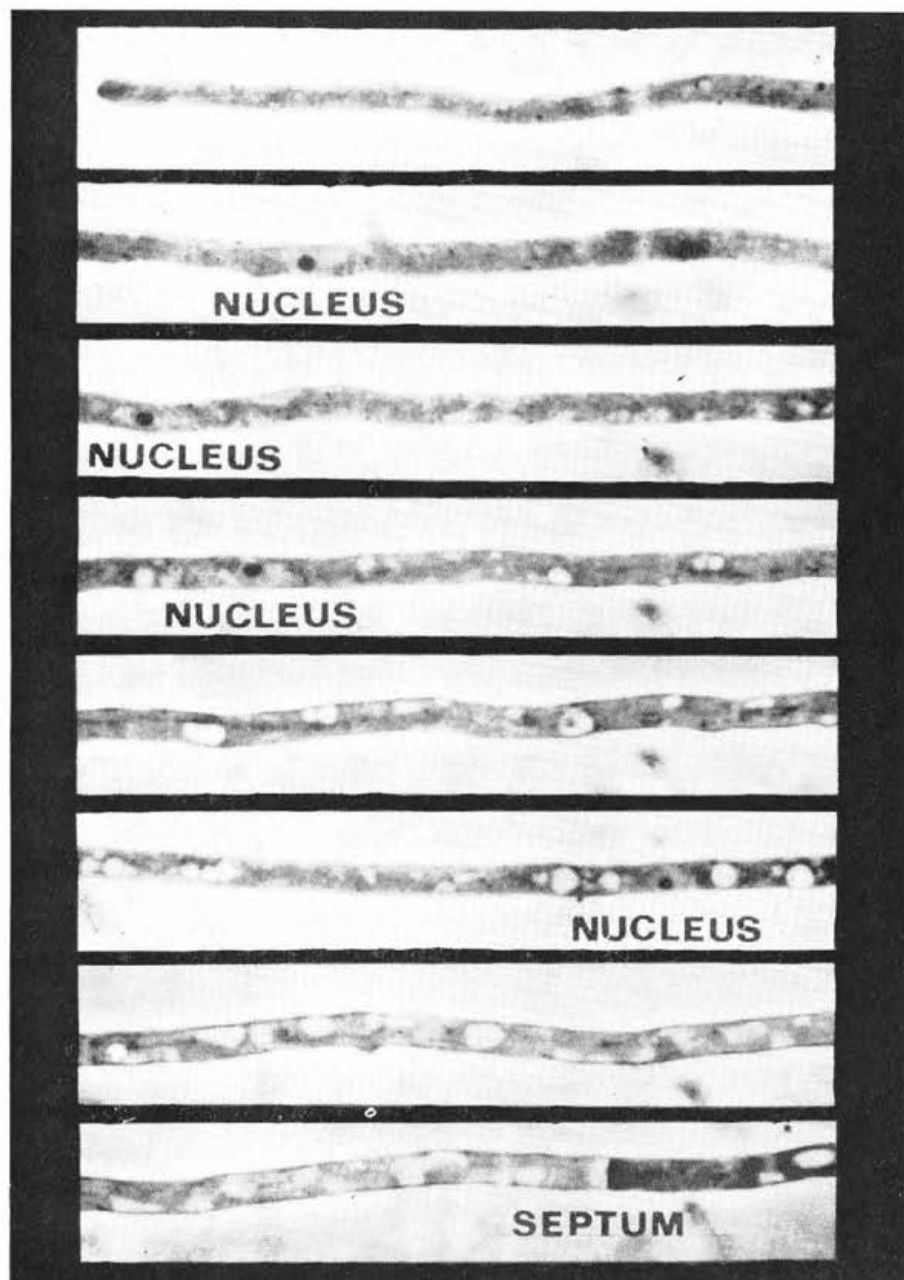
1. Zwei terminale Zellen dikaryotischer Hyphen von *Agrocybe aegerita* mit je zwei Zellkernen, Spitzenkörper und Schnalle.

AGROCYBE AEGERITA

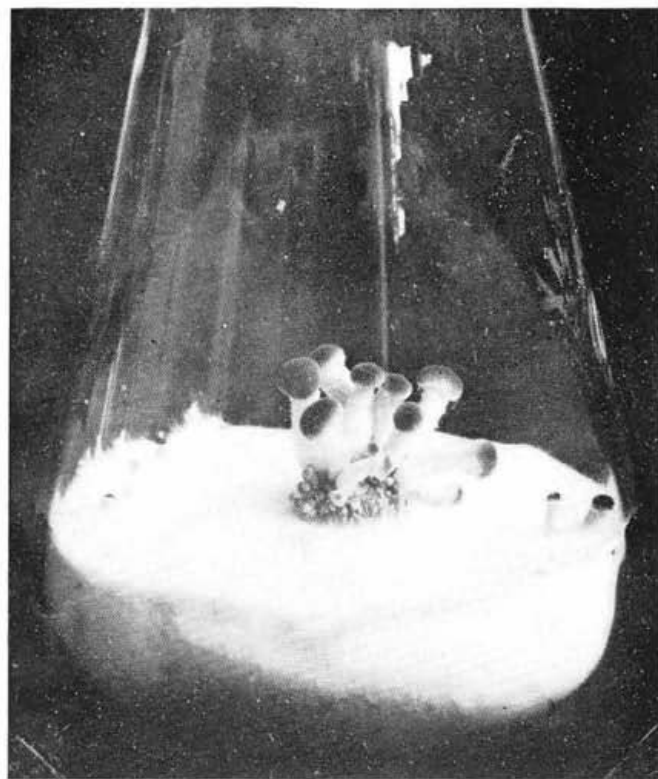
Monokaryon

2. Zwei terminale und eine subterminale Zelle monokaryotischer Hyphen von *Agrocybe aegerita* mit 4 bzw. 2 Zellkernen und einfachen Septen.

3. Terminale Zelle eines Monokaryons von *Agrocybe aegerita*, aus acht Segmenten bestehend mit 4 Zellkernen und Septum, Vergrößerung 1600 X. In der Zytoplasma sind neben den hellen Nuclei und dunklen Nucleoli der Spitzenkörper und die zum Septum hin zunehmende Vakuolisierung zu sehen.

4. Monokaryotische Fruchtkörper von *Agrocybe aegerita* nach dreiwochiger Kultivierung auf Bierwürze-Agar in Erlenmayer-Kolben. Sie entwickeln sich nicht weiter und vertrocknen.

5. Dikaryotische Fruchtkörper von *Agrocybe aegerita* unter gleichen Kulturbedingungen wie bei Abb. 4. Sie sind im Kolben kleiner als in der Natur, entwickeln sich jedoch normal und schleudern reichlich braune fertile Basidiosporen ab.

Upozornění příspěvateľům České mykologie

Vzhledem k tomu, že většina autorů zasílá redakci rukopisy formálně nevyhovující, uveřejňujeme některé nejdůležitější zásady pro úpravu rukopisů (jinak odkazujeme na podrobnější směrnice uveřejněné v 1. čísle České mykologie, roč. 16, 1962).

1. Článek začíná českým nadpisem, pod nímž je překlad názvu nadpisu v některém ze světových jazyků, a to v těmže, jímž je psán abstrakt a případně souhrn na konci článku. Pod ním následuje plné křestní jméno a příjmení autora (autorů), bez akademických titulů. Na konci článku, za citovanou literaturu, nutno uvést adresu autora (včetně PSC).

2. Všechny původní práce musí být doplněny krátkým úvodním souhrnem – abstraktem v české a některé světové řeči. Rozsah abstraktu, ve kterém mají být výsledek a stručně charakterizovány výsledky a přínos pojednání, nesmí přesahovat 15 řádek strojopisu.

3. U důležitých a významných studií doporučujeme připojit (kromě abstraktu, který je pouze informativní) podrobnější cizojazyčný souhrn; jeho rozsah není omezen.

Kromě toho se přijímají články psané celé cizojazyčně, s českým podtitulem, doplněné českým abstraktem a případně i souhrnem.

4. Vlastní rukopis, tj. strojopis (30 řádek po 60 úhovech na stránku o nejvýše s 5 překlepy nebo škrty a vpisy na stránku) musí být psán obyčejným způsobem. Zásadně není přípustné psaní autorských jmen vel. písmeny, prokládání nebo podtrhování slov či celých vět atd. To, co chce autor zdůraznit, smí provést v rukopise pouze tužkou (podtrhne přerušovanou čarou). Veškerou typografickou úpravu provádí výhradně redakce. Tužkou může autor po straně rukopisu oznámit, co má být vysázeno pítltem.

5. Citace literatury: každý autor s úplnou literární citací je na samostatném řádku. Je-li od jednoho autora uváděno více citovaných prací, jeho jméno se vždy znovu celé vypisuje i s citací zkratky časopisu, která se opakuje (nepoužíváme „ibidem“). Za příjmením následuje (bez čárky) zkratka křestního jména, pak v závorce letopočet práce, za závorkou dvojtečka a za ní úplná (nezkrácená) citace názvu pojednání nebo knihy. Po teče za názvem místo, kde kniha vyšla, nebo zkrácená citace časopisu. Jména dvou autorů spojujeme latinskou spojkou „et“ a tři či více autorů čárkami; jen mezi posledními dvěma je spojka „et“.

6. Názvy časopisů používáme v mezinárodně smluvených zkratkách. Jejich seznam u nás dosud souborně nevyšel, jako vzor lze však používat zkratek periodik z 1. svazku Flory ČSR – Gasteromycetes, z posledních ročníků České mykologie, z Lomského soupisu cizozemských periodik (1955–1958) nebo z botanické bibliografie Futák-Domin: Bibliografie k flóře ČSR (1960), kde je i stručný výklad o zkratkách časopisů a bibliografii vůbec.

7. Po zkratce časopisu nebo po citaci knihy následuje ročník nebo díl knihy vdy jen arabskými číslicemi a bez vypisování zkratek (roč. tom., Band., vol., etc.) a přesná citace stránek. Číslo ročníku nebo svazku je od citace stránek odděleno dvojtečkou. U jednodílných knih píšeme místo číslice: 1: pouze p. (= pagina, stránka).

8. Při uvádění dat sběru apod. píšeme měsíce zásadně římskými číslicemi (2. VI.)

9. Všechny druhové názvy začínají zásadně malým písmenem (např. *Sclerotinia veselii*), i když je druh pojmenován po některém badateli.

10. Upozorňujeme autory, aby se ve svých příspěvcích přidržovali posledního vydání Nomenklatorických pravidel (viz J. Holub: Mezinárodní kód botanické nomenklatury 1966; Zprávy Čs. bot. Spol. 3, Příl. 1, 1968; ibid., 8, Příl. 1, 1973). Jde především o uvádění typů u nově popisovaných taxonů, o přesnou citaci basionymu u nově publikovaných kombinací apod.

11. Ilustrační materiál (kresby, fotografie) k článkům čisluje průběžně u každého článku zvlášť arabskými číslicemi (bez zkratek obr., Abbild. apod.) v tom pořadí, v jakém má být uveřejněn.

12. Separáty se tisknou na účet autora. Na sloupcové korektury autor sdělí, žádá-li a jaký počet separátů (nejvýše však 70 kusů).

13. Nevyžádané rukopisy včetně příloh a tabulí se nevracejí.

14. Přednostně se otiskují příspěvky členů Československé vědecké společnosti pro mykologii. Při citaci herbářových dokladů uvádějte zásadně mezinárodní zkratky všech herbářů (Index herbariorum (1981):

BRA – Slovenské národní múzeum, Bratislava

BRNM – Bot. odd. Moravského muzea, Brno

BRNS – Ústřední fyto-karanténní laboratoř při Ústř. kontr. a zkuš. zeměd., Brno

BRNU – Katedra botaniky přírod. fak. J. E. Purkyně, Brno

OP – Bot. odd. Slezského muzea, Opava

PRM – Národní muzeum, mykologické oddělení, Praha

PRC – Katedra botaniky přírod. fak. Karlovy univ., Praha.

Soukromé herbáře necitujeme nikdy zkratkou, nýbrž příjmením majitele, např. herb. J. Herink, herb. F. Smarda apod. Podobně u herbářů ústavů, které nemají mezinárodní zkratku.

Rukopisy neodpovídající výše uvedeným zásadám budou vráceny výkonným redaktorem zpět autorům k přepracování, aniž budou projednány redakční radou.

Redakce časopisu Česká mykologie

ČESKÁ MYKOLOGIE

The journal of the Czechoslovak Scientific Society for Mycology, formed for the advancement of scientific and practical knowledge of the fungi

Vol. 36

Part 3

July 1982

Chief Editor: Doc. RNDr. Zdeněk Urban, DrSc.

Editorial Committee: RNDr. Dorota Brillová CSc.; RNDr. Petr Fragner; MUDr. Josef Herink; RNDr. Věra Holubová, CSc.; RNDr. František Kotlaba, CSc.; RNDr. Vladimír Musilek, CSc.; Doc. RNDr. Jan Nečásek, CSc.; Ing. Cyprián Paulech, CSc.; Akad. Prof. RNDr. Vladimír Rypáček, DrSc.; RNDr. Miloslav Staněk, CSc.

Editorial Secretary: RNDr. Mirko Svrček, CSc.

All contributions should be sent to the address of the Editorial Secretary: The National Museum, Václavské nám. 68, 115 79 Prague 1, telephone 269451-59. Address for exchange: Československá vědecká společnost pro mykologii, 111 21 Praha 1, P. O. Box 106.

Part 2 was published on the 15th May 1982

CONTENTS

S. Sebek: Zum 60. Entstehungstag des Tschechoslowakischen Mykologischen Klubs (1922-1939)	129
Z. Pouzar: Taxonomic studies in resupinate fungi I.	141
M. Svrček: New or less known Discomycetes XI.	146
P. Lizoň: Mushroom poisoning by <i>Omphalotus olearius</i> (DC. ex Fr.) Sing. and distribution of the fungus in Slovakia	154
M. Semerdžieva et A. Wolf: Kernverhältnisse terminaler Zellen von <i>Agrocybe aegerita</i>	160
P. Fragner et J. Skopek: Incidence of yeasts in the mouth cavity in persons with removable dentures	166
Czechoslovak records. 19. <i>Coprinus laanii</i> Kits van Waveren (M. Svrček)	173
P. Lizoň: Igor Fábry (1900-1982) in memoriam	175
A. Přihoda: Zum 100. Geburtstag des Prof. PhDr. Jaroslav Smolák, DrSc.	177
Bedeutsame Gedenktage unserer Vereinsmitglieder im Jahre 1982 (S. Sebek)	179
De activitate Societatis Bohemoslovaciae pro scientia mycologica anno 1981 (S. Sebek)	181
A. Cerný et V. Antonín: 3. Mykologische Studientage in Mähren im Jahre 1981	184
J. Kubička: VIII. congressus mycologorum Europaeorum in Bologna, 23.-29. IX. 1981	188
References	145, 165, 191
Erratum	192
With black and white photographs:	
XI.-XIV. <i>Agrocybe aegerita</i> (Brig. ex Fr.) Sing.	